

บทที่ 7

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้สรุปสาระสำคัญของการวิจัยและนำเสนอตามลำดับดังนี้คือ วัตถุประสงค์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. วิเคราะห์ความหมายและคุณค่าของดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น
2. ศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น
3. เสนอแนวทางการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วยวิธีการดำเนินการวิจัยใน 3 ขั้นตอนคือ

1. การวิเคราะห์ความหมายและคุณค่าของดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง
2. การศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น จากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม
3. การนำเสนอแนวทางการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนไทย จากการทำการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างข้อสรุปที่ได้จากการวิจัยโดยในการนำเสนอการวิจัยจะนำเสนอใน 3 ส่วนคือ

1. ความหมายคุณค่าดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นและไทย
2. วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นและไทย
3. แนวทางการนำวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติมาถ่ายทอดในโรงเรียนไทย

สรุปผลการวิจัย

1. ความหมายคุณค่าดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น

1.1 ความหมายดนตรีประจำชาติไทย

จากการศึกษาความหมายของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ พบว่า มรดกทางวัฒนธรรมดนตรีที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ เกิดการยอมรับทางสังคม สืบทอดกันมาในแต่ละยุคสมัย โดยเกิดจากการอนุรักษ์และพัฒนาเป็นวัฒนธรรมทางดนตรีที่อยู่ในวิถีชีวิตของคนไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย มีการรับใช้สังคมทั้งในพระราชพิธีในวัง พิธีกรรมทางศาสนา เพื่อความบันเทิงทุกรูปแบบ ซึ่งมีดนตรีปี่พาทย์เป็นตัวแทนหนึ่งของดนตรีไทย ที่มีความไพเราะ และเป็นดนตรีที่มีการรับใช้สังคมและอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยทุกระดับตั้งแต่เกิดจนตาย

ดนตรีประจำชาติมีความหมายที่สำคัญต่อการดำรงคุณค่าในสังคมอันเนื่องมาจากการที่วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้น ในด้านความหมายของดนตรีประจำชาตินั้น มีความเหมือนและคล้ายคลึงกันในด้านนิยามความหมาย กล่าวคือ ในสังคมไทยและญี่ปุ่นนั้นให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติในฐานะการเป็นเครื่องมือในการดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรมของสังคมนั้น อันเนื่องมาจากการที่ดนตรีประจำชาตินั้นถือได้ว่าเป็นมรดกที่สำคัญและเป็นเอกลักษณ์ที่สำคัญอย่างหนึ่งในทางสังคมและเป็นเครื่องมือในการสื่อสารทางด้านคติความเชื่อ วิถีชีวิต การปฏิบัติตนในสังคมระหว่างกลุ่มคนในสังคมนั้นได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาที่ว่าด้วยทฤษฎีการกระทำระหว่างกันด้วยสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2540) โดยปรัชญาพื้นฐานของทฤษฎีดังกล่าวได้กล่าวว่า สัญลักษณ์ คือ สิ่งที่ใช้แทนสิ่งอื่นได้หลายอย่าง การเข้าใจสัญลักษณ์อย่างหนึ่งต้องอาศัยการตีความจากความหมายที่ตกลงกันทั่วไป โดยหลักทฤษฎีดังกล่าวนี้ได้ให้ความสำคัญต่อการกระทำต่อกันทางสังคมนั้น จะต้องมีการใช้ สัญลักษณ์และการกระทำที่กระทำนั้นต้องเป็นการกระทำผ่านสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction)

ในการศึกษาครั้งนี้เมื่อทำการวิเคราะห์ความหมายของดนตรีประจำชาติดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าดนตรีประจำชาตินั้นถูกกำหนดให้เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic) ในการสื่อสารทางสังคมนระหว่างกลุ่มชนเพื่อการดำรงรักษาวัฒนธรรมประจำชาติในสังคมนั้น ดังจะเห็นได้จากการที่มีผู้ให้นิยามของดนตรีประจำทั้งไทยและญี่ปุ่นนั้น ที่กำหนดความหมายของดนตรีประจำชาติในฐานะการเป็นเครื่องมือในการรับใช้สังคมด้านพิธีกรรม ความเชื่อ ในทางศาสนาที่เชื่อมโยงรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันทางสังคมที่มีความแตกต่างเข้าด้วยกัน ผ่านสัญลักษณ์คือดนตรีประจำชาติ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ มนตรี ตราโมท ศิลปินแห่งชาติที่กล่าวว่า "ดนตรีไทย

คือภูมิปัญญาคนไทย เป็นภูมิหลังของวิถีชีวิตคนไทยนับตั้งแต่อดีตที่มีความผูกพันกันระหว่าง วัด วัง และบ้าน" (มนตรี ตราโมท, 2529) จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบอีกว่านอกจากดนตรีประจำชาติได้ถูกกำหนดบทบาทการเป็นเครื่องมือประสานความสัมพันธ์ในสังคมแล้วนั้น ผู้วิจัยพบว่าดนตรีประจำชาตินั้น ได้ถูกกำหนดบทบาททางสัญลักษณ์ทางสังคมในด้านการเมืองการปกครอง ดังจะเห็นได้จากการที่ดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นแสดงออกให้เห็นถึงการแบ่งแยกระดับชนชั้นทางสังคม และการเป็นเครื่องมือในการกล่อมเกลาคณาญี่ปุ่นให้มีอัตลักษณ์ความเป็นชาติผ่านดนตรีประจำชาติ อันเป็นรูปแบบการสื่อสารทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่งในสังคมญี่ปุ่นหรือแม้แต่กระทั่งการที่ภาครัฐต้องการให้ประชาชนชาวญี่ปุ่นหันมาให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมประจำชาตินั้นก็ได้อาศัยดนตรีประจำชาติเป็นสัญลักษณ์ในการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนหันมาให้ความสนใจวัฒนธรรมประจำชาติ จนอาจกล่าวได้ดนตรีประจำชาตินั้นมีความหมายและความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของสังคมและวัฒนธรรมแต่ละประเทศ

ชาติไทยเป็นชาติที่มีอารยธรรมที่เก่าแก่และเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยมาช้านาน วิถีชีวิตของคนในสังคมไทยนั้นมีความผูกพันอยู่กับศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะเรื่องการดนตรีมาโดยตลอดทั้งในส่วนที่เป็นพิธีกรรมและความบันเทิงที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์และพิธีกรรมทางศาสนา หรือความบันเทิงในระดับสามัญชน ความเจริญรุ่งเรืองทางด้านดนตรีไทยและเพลงไทยนั้นมีพัฒนาการเรื่อยมาจนกระทั่งถึงสมัยอยุธยาพบว่าการสร้างเครื่องดนตรี และบทเพลงต่างๆเพื่อประกอบการแสดงต่างๆ อาทิ การแสดงโขน ละคร

วัฒนธรรมการดนตรีนั้นมีรายละเอียดในเรื่องของคติความเชื่อและกฎเกณฑ์ในการใช้เครื่องดนตรีและวงดนตรีที่ผูกติดกับแนวคิดและสภาพสังคมไทย มีการจำแนกเครื่องดนตรีให้มีความเหมาะสมกับพิธีกรรมและชนชั้นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในพิธีการหลวงจะมีเครื่องดนตรีที่มีความเกี่ยวข้องกับคติความเชื่อโดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับการปกครองระบบสมบูรณาญาสิทธิราช กล่าวคือ การสร้างสังคมชนชั้นเพื่อให้ง่ายต่อการปกครอง ชนชั้นปกครองหรือกษัตริย์มีลักษณะเป็นสมมุติเทพ ซึ่งเป็นความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ ดังนั้นรายละเอียดของเครื่องดนตรีที่ใช้ในการประกอบพิธีจึงต้องประกอบไปด้วย บัณเฑาะว์ สังข์ แตร ปี่โชน ปี่ชวา เปิงมางคอกกอกเป็นรูปแบบทางด้านการดนตรีที่ยึดถือปฏิบัติกันมาจนถึงปัจจุบัน

ในสังคมของชนชั้นสามัญชนในสังคมไทยนั้นวัฒนธรรมดนตรีเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่ผูกพันกับวิถีชีวิตของคนไทยเช่นเดียวกับชนชั้นปกครอง โดยวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตคนไทย วัฒนธรรมดนตรีนั้นเป็นวัฒนธรรมที่สอดแทรกและมีส่วนสัมพันธ์กับวัฒนธรรมอื่นในสังคมไทยในทุกระดับมาช้านานและเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต

ประวัติศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมของชนชาติไทยได้อย่างชัดเจน จากความสำคัญของ วัฒนธรรมดนตรีดังกล่าวทำให้วัฒนธรรมดนตรีไทยมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องจากการศึกษา พบว่าสามารถจำแนกเครื่องดนตรีไทยได้เป็น 4 ประเภทคือ เครื่องดีด เครื่องสี เครื่องตีและเครื่อง เป่าได้ดังต่อไปนี้

1. เครื่องดีด เป็นเครื่องดนตรีที่ยังไม่มีกะโหลกเสียงภายหลังได้เพิ่มกะโหลกเสียงขึ้น เพื่อเพิ่มความกังวาน เครื่องดนตรีประเภทนี้ประกอบไปด้วย พิณน้ำเต้า กระจับปี่ และจะเข้
2. เครื่องสี เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสาย เกิดเสียงด้วยการใช้คันชักสีเข้ากับสาย เครื่องดนตรีชนิดนี้ประกอบไปด้วย ซอ 3 ชนิดคือ ซออู้ ซอด้วง ซอสามสาย
3. เครื่องตี เป็นเครื่องดนตรีที่เก่าแก่ที่สุด แบ่งเป็น 3 จำพวกคือ เครื่องดนตรีที่ทำด้วย ไม้ ทำด้วยโลหะ และเครื่องตีที่ซึ่งด้วยหนัง คือ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ระนาดเอก (เหล็ก) ระนาดทุ้ม(เหล็ก) ซ้องวงใหญ่ ซ้องวงเล็ก กลอง ฉิ่ง ฉาบและกรับ
4. เครื่องเป่า เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ลมในการทำให้เกิดเสียง ประกอบไปด้วย ขลุ่ย ปี่

พัฒนาการวัฒนธรรมดนตรีไทยมีรูปแบบเครื่องดนตรีและวงดนตรีที่มีรายละเอียดมากขึ้น โดยมีการนำเอาเครื่องดนตรีประเภทต่างๆเข้าผสมจนเกิดเป็นวงดนตรีไทยขึ้นซึ่งถือได้ว่าเป็น เอกลักษณะของวัฒนธรรมดนตรีไทยจากแนวคิดดังกล่าวทำให้เกิดวงดนตรีไทยที่ใช้ในการบรรเลง 3 ชนิดคือ วงปี่พาทย์ วงเครื่องสาย และวงมโหรี

จากการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีไทยพบว่ามียุคดนตรีประเภทหนึ่งซึ่งถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรม ดนตรีประจำชาติไทย นั่นคือวงปี่พาทย์อันเนื่องมาจากการที่ดนตรีปี่พาทย์เป็นดนตรีที่อยู่คู่กับ สังคมไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยและดำรงอยู่ในสังคมและวัฒนธรรมดนตรีไทยในการใช้ประกอบ พิธีกรรมต่างๆ ทั้งที่เป็นมงคลและอวมงคล ประกอบกับบทเพลงที่ใช้ในการบรรเลงของวงปี่พาทย์ นั้นเป็นบทเพลงที่มีความสำคัญต่อพิธีกรรม ความเชื่อและวิถีปฏิบัติของคนไทยอันประกอบด้วย เพลงครู เพลงสาธุการ หรือเพลงหน้าพาทย์

วงปี่พาทย์มีระเบียบแบบแผนการประสมวงในหลายรูปแบบเพื่อให้มีความเหมาะสมกับ การใช้ในการบรรเลงตามงานพิธีกรรมต่างๆ อันประกอบไปด้วย

1. วงปี่พาทย์
2. วงปี่พาทย์เสภา
3. วงปี่พาทย์นางหงส์
4. วงปี่พาทย์ดีกดำบรรพ์

5. วงปีพาทย์มอญ

ดนตรีปีพาทย์นั้นเป็นส่วนหนึ่งของสังคมไทยมาตั้งแต่ครั้งสมัยสุโขทัย สังคมไทยได้มีความเปลี่ยนแปลงในด้านสภาพสังคมการเมืองการปกครองมาหลายยุคสมัย ในสมัยอยุธยาแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเมืองการปกครองจากสมัยสุโขทัยแต่พบว่าในด้านวัฒนธรรมดนตรีนั้นเป็นได้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการของดนตรีไทยว่าในสมัยกรุงศรีอยุธยานั้นดนตรีไทยเจริญมาก ประชาชนนิยมเล่นกันมาก เครื่องดนตรีในสมัยนี้ก็ได้นำมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย แต่ได้มีการปรับปรุงรูปร่างและการประสมวงดนตรีมีการคิดเครื่องดนตรีเพิ่มขึ้นหลายชิ้นและมีเครื่องดนตรีครบทุกชนิดในสมัยอยุธยา

ดนตรีปีพาทย์เริ่มมีรูปแบบที่เป็นมาตรฐานในสังคมไทยมากขึ้นและได้ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาจนกระทั่งในยุครัตนโกสินทร์ดั่งนั้นจึงเห็นได้ว่าดนตรีปีพาทย์เป็นดนตรีที่ดำรงอยู่ในสังคมไทยมาอย่างช้านาน ดนตรีปีพาทย์นั้นได้มีความสัมพันธ์และมีบทบาทในสังคมไทยในทุกระดับและตั้งแต่การเกิดจนตาย ดั่งนั้นในสังคมไทยจึงมีดนตรีปีพาทย์เป็นส่วนประกอบในชีวิตมาโดยตลอด ดนตรีปีพาทย์นั้นมีความสำคัญในด้านพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตทั้งพระราชพิธีและพิธีกรรมสำหรับประชาชนโดยทั่วไป จากการศึกษาถึงพระราชพิธีสำคัญในสังคมไทยพบว่าดนตรีปีพาทย์มีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรมเสมอ ดนตรีปีพาทย์นั้นเป็นดนตรีที่มีความเกี่ยวข้องกับพิธีกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ในหลายพิธีกรรมอาทิ พิธีพิธีมงคลจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ พระราชพิธีสมโภชพระราชโอรส พระราชธิดา เป็นต้น ดนตรีปีพาทย์นอกจากจะมีความสำคัญในพระราชพิธีเท่านั้น ในสังคมของประชาชนทั่วไปดนตรีปีพาทย์ได้เข้ามามีบทบาทในสังคมประชาชนทั่วไปในทุกพิธีกรรมดนตรีปีพาทย์จะเข้ามามีบทบาทในด้านการบรรเลงประกอบพิธีกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตในสังคมไทยแล้ว สาเหตุหลักประการหนึ่งที่ทำให้ดนตรีปีพาทย์นั้นดำรงอยู่ในสังคมไทยมาโดยตลอดเนื่องจากดนตรีปีพาทย์เป็นดนตรีที่ใช้เพื่อประกอบการบันเทิงหรือการแสดงทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทยมาโดยตลอดดังจะเห็นได้จากในการแสดงศิลปวัฒนธรรมประจำชาติ อาทิ โขน ละคร เสนาต่างๆ

1.2 คุณค่าดนตรีประจำชาติไทย

วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยนั้นเป็นวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าในหลายด้านดังต่อไปนี้

1.2.1. คุณค่าทางจิตใจ

1.2.1.1. คุณค่าทางจิตใจที่มีผลต่อการประพฤติปฏิบัติตน

วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยนั้นเป็นวัฒนธรรมที่ผูกติดกับเรื่องราวของคติ ความเชื่อและกระบวนการในการสร้างคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้สามารถดำรงตนเป็นคนที่มีความดีในสังคมไทยได้ วัฒนธรรมดนตรีไทยดำรงอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยมาในทุุกเวลา ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นจึงต้องการปลูกฝังให้ผู้รับการถ่ายทอดนั้นได้เรียนรู้เรื่องราวของทักษะการบรรเลงดนตรีควบคู่ไปกับการปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมในการดำรงชีวิตไปพร้อมกัน วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยเป็นกระบวนการที่มีการสอดแทรกเรื่องราวของพิธีกรรม คติความเชื่อในด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้กับผู้รับการถ่ายทอดประกอบกับในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยนั้นมีความเป็นเอกลักษณ์ในเรื่องวิธีการถ่ายทอดนั้นคือการเป็นบ้านดนตรี ดังนั้นการฝากตัวเป็นศิษย์ในแต่ละบ้านผู้รับการถ่ายทอดจะต้องเข้ารับการถ่ายทอดและใช้ชีวิตอยู่ในความคุ้มครอง ดูแลและรับการถ่ายทอดจากครูในแต่ละบ้าน ในกระบวนการดังกล่าวนี้จะเป็นกระบวนการที่กลมกลืนจิตใจ ความประพฤติและทัศนคติของผู้รับการถ่ายทอดให้มีความเหมาะสม

1.2.1.2. คุณค่าทางจิตใจในเรื่องความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประจำชาติ

คุณค่าทางจิตใจที่มีความสำคัญอีกประการหนึ่งของวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นคือการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทย วัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นวัฒนธรรมหนึ่ง que แสดงออกถึงความเป็นชาติไทย คุณค่าทางจิตใจอีกประการหนึ่งคือความภาคภูมิใจในความเป็นชาติไทยผ่านวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทย และชาติไทยผ่านวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทย

1.2.1.3. คุณค่าทางจิตใจในด้านพิธีกรรมและความเชื่อ

วัฒนธรรมดนตรีไทยเป็นวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าทางจิตใจในเรื่องพิธีกรรมและความเชื่อดังจะเห็นได้จากบทเพลงที่ใช้ในพิธีกรรมและเหตุการณ์ต่างๆที่มีความแตกต่างกันเพื่อให้มีความเหมาะสมกับเหตุการณ์ในช่วงเวลานั้นๆ

1.2.2. คุณค่าทางร่างกาย

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยเป็นวัฒนธรรมที่มีกระบวนการในการถ่ายทอดทักษะการบรรเลงเพลงในทำนองต่างๆร่วมกับการฝึกฝนบุคลิกภาพทางด้านร่างกายให้ เป็นคนที่มีบุคลิกภาพและการปฏิบัติตนให้มีความเหมาะสมทั้งด้านท่วงท่าในการบรรเลงที่ ต้องมี ท่วงท่าที่สง่างาม รวมไปถึงมารยาทการเข้าสังคมในเรื่องเวลาและการแต่งกาย

1.2.3 คุณค่าทางสังคม

1.2.3.1 คุณค่าทางสังคมในฐานะเครื่องมือประสานความสัมพันธ์ในสังคม

วัฒนธรรมดนตรีไทยเป็นวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของสังคมไทยในหลายพิธีกรรมและหลายเหตุการณ์รวมถึงในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยที่มีเอกลักษณ์ วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยนั้นผู้รับการถ่ายทอดจะต้องฟังนักและรับการถ่ายทอดในบ้านดนตรี โดยเป็นกระบวนการที่หล่อหลอมในคนที่มาจากต่างสังคมหรือครอบครัวได้มาเรียนรู้ในเรื่องการใช้ชีวิต การปฏิบัติตนและการเรียนรู้เรื่องทักษะดนตรีในลักษณะครอบครัวดนตรี วิธีการดังกล่าวว่าวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยจึงเป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ในการเป็นวัฒนธรรมที่ประสานความสัมพันธ์ระหว่างชนที่มีพื้นที่ที่แตกต่างกันมารวมตัวกันและก่อให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์แบบครอบครัวขึ้นมาได้ในภายหลังเกิดรูปแบบความสัมพันธ์ของครูผู้ทำการถ่ายทอดที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมกับศิษย์ผู้รับการถ่ายทอด โดยเปรียบเสมือนเป็นครอบครัวเดียวกันทำให้ครูผู้ทำการถ่ายทอดความรู้จะให้ความดูแล เอาใจใส่กับผู้รับการถ่ายทอดเหมือนเป็นสมาชิกคนหนึ่งในครอบครัว

ในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยนั้นมีรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบ้านดนตรีกับสังคมภายนอก ในฐานะเป็นสถาบันทางสังคมที่ช่วยในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ในอดีตนั้นบ้านดนตรีมีความสำคัญในฐานะเป็นที่ในการให้ความรู้เพื่อการประกอบอาชีพสำหรับคนที่มีความสนใจในการประกอบอาชีพนักดนตรี จากแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้บ้านดนตรีนั้นเป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญในชุมชนอันเนื่องมาจากการที่บ้านดนตรีนั้นจะเป็นครอบครัวที่มีขนาดใหญ่มีจำนวนสมาชิกมาก ประกอบการวัฒนธรรมดนตรีเป็นวัฒนธรรมที่มีความสำคัญและเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยทำให้วัฒนธรรมดนตรีไทยเป็นเครื่องมือในการประสานความสัมพันธ์ระหว่างบ้านดนตรีกับสังคมภายนอกดังจะเห็นได้จากการที่บ้านดนตรีได้ออกแสดงในงานต่างๆในชุมชน หรือการเป็นตัวแทนที่สร้างชื่อเสียงให้กับชุมชน

1.2.3.2 คุณค่าทางสังคมในฐานะปัจจัยในการเพิ่มบทบาททางสังคม

วัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่ได้รับการยอมรับในทางสังคมมาตั้งแต่ในอดีตจะพบว่าดนตรีมีส่วนสำคัญในการสร้างความบันเทิงให้กับคนไทยใน

ทุกระดับมาโดยตลอดทำให้นักดนตรีไทยนอกจากจะมีรายได้จากการแสดงแล้วยังได้รับการยกย่องให้เป็นผู้มีบทบาทในสังคมต่างๆ ดังจะเห็นได้จากการที่นักดนตรีไทยในอดีตนั้นเมื่อมีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงดนตรีและได้รับการยอมรับจากสังคมจะได้รับการปูนบำเหน็จรางวัลในรูปแบบต่างๆ กล่าวคือในรูปของเงินและในรูปของฐานันดรศักดิ์ ซึ่งการได้รับฐานันดรศักดิ์และราชทินนามนั้นถือได้ว่าเป็นคุณค่าทางสังคมอย่างหนึ่งที่พบในวัฒนธรรมดนตรีไทย

1.2.4 คุณค่าทางเศรษฐกิจ

1.2.4.1 คุณค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการแสดง

คุณค่าทางด้านเศรษฐกิจที่เด่นชัดคือรายได้จากการประกอบอาชีพนักดนตรี นักดนตรีในสามารถสร้างรายได้จากวัฒนธรรมดนตรีโดยการแสดงดนตรีในที่ต่างๆ นักดนตรียังมีรายได้ที่มาจากการแสดงอีกประเภทหนึ่งคือรายได้ที่มาจากการประชันวงดนตรีไทยกับวงดนตรีอื่นๆ รายได้สำหรับนักดนตรีอีกทางหนึ่งคือรายได้จากการบรรเลงดนตรีไทยบันทึกแผ่นจำหน่ายเป็นการสร้างรายได้อีกช่องทางหนึ่ง

1.2.4.2 คุณค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการสร้างเครื่องดนตรี

คุณค่าทางเศรษฐกิจเรื่องรายได้ในวัฒนธรรมดนตรีคือการสร้างรายได้จากการสร้างเครื่องดนตรีไทย โดยบ้านดนตรีส่วนใหญ่พบว่านิยมที่จะสร้างเครื่องดนตรีไว้สำหรับใช้ในการบรรเลงด้วยตนเองและได้รับความนิยมนักดนตรีในวงจนทำให้มีชื่อเสียงไปสู่ภายนอกและจัดจำหน่ายเครื่องดนตรีไว้สำหรับจำหน่ายในที่สุด

1.3 ความหมายดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า มรดกทางวัฒนธรรมดนตรีที่ตกทอดลงมาจากบรรพบุรุษ เกิดการยอมรับทางสังคม สืบทอดกันมาในแต่ละยุคสมัย โดยเกิดจากการอนุรักษ์และพัฒนา โดยมีอิทธิพลเอากะแ้ววัฒนธรรมชาติอื่นปะปนกัน เป็นวัฒนธรรมทางดนตรีที่มีการรับใช้สังคมทุกประเพณี ทั้งในพระราชพิธีในพระราชวัง พิธีกรรมทางศาสนาในวัด เพื่อเป็นความบันเทิงสำหรับสามัญชน ซึ่งมีดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) เป็นตัวแทนหนึ่งของดนตรีญี่ปุ่นเนื่องจากเป็นดนตรีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั่วไปในญี่ปุ่นได้มีโอกาสสัมผัสความไพเราะของเสียงดนตรี สังคมญี่ปุ่นเป็นสังคมที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมอย่างเคร่งครัดมาเป็นระยะเวลายาวนาน สภาพสังคมญี่ปุ่นมีรูปแบบของสังคมและวัฒนธรรมที่มีการแบ่งชนชั้นวรรณะเพื่อให้ง่ายต่อการปกครองมาตั้งแต่สมัยเอโดะ วัฒนธรรมดนตรีเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่ได้รับผลกระทบ

จากแนวคิดดังกล่าวทำให้ดนตรีในสังคมญี่ปุ่นนั้นมีการแบ่งประเภทเครื่องดนตรีออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ดนตรีประเภท งากากุ (Gagaku) เป็นเครื่องดนตรีที่ใช้ในการบรรเลงในพระราชวัง สำหรับพิธีกรรมและพระราชพิธีต่างๆ ทางศาสนา
2. ดนตรีประเภท โนะ (Noh) เป็นดนตรีสำหรับพวกโชกุน
3. ดนตรีประเภท โซโกกุ (Soukyoku) ที่ใช้เครื่องดนตรี โโกโตะ (Koto) และ ซามิเซน (Shamisen) เป็นดนตรีสำหรับสามัญชนทั่วไป

ดนตรีประเภทหนึ่งที่ถือได้ว่าเป็นดนตรีประจำชาติและได้รับการยอมรับจากสังคมญี่ปุ่น ให้มีการบรรเลงและถือได้ว่าเป็นดนตรีประจำชาติ นั่นคือดนตรีประเภท โซโกกุ (Soukyoku) จากการศึกษาพบว่าเครื่องดนตรี โโกโตะ (Koto) นั้นเป็นเครื่องดนตรีที่ชาวญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากเครื่องดนตรีจากประเทศที่มีการติดต่อด้านสัมพันธ์กับต่างชาติโดยเฉพาะประเทศจีนโดยนักประวัติศาสตร์เชื่อว่า โซโกกุ (Soukyoku) เกิดขึ้นที่ประเทศจีน และเข้ามาที่ประเทศญี่ปุ่นครั้งแรกในศตวรรษที่ 7-8

ส่วนประกอบสำคัญของ โซโกกุ (Soukyoku) นั้นจะประกอบไปด้วย

1. ชิ้นส่วนหลักหรืออวัยวะหลักของ โซโกกุ (Soukyoku) จะเรียกว่า Ryuku (Dragon's back) (หลังของมังกร) ผู้เล่นจะดีดหรือดึงสายด้วยมือขวา โดยมี Ji หรือนม ที่เป็นขาตั้งของสายทั้งหมด
2. ส่วนท้ายของอวัยวะเรียก Ryubi (Dragon's tail) จะเป็นส่วนท้ายที่ขมวดสายของเครื่องดนตรีทั้งหมดไว้ เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 6 เส้น และ อีกกลุ่มมี 7 เส้น
3. Ji (Bridges) หรือนม จะพยุงสายทั้งหมดให้ตั้งขึ้น สามารถเคลื่อนที่ขึ้นลงได้โดยอิสระ เพื่อปรับระดับเสียงได้ทั้งหมด
4. Tsume (claws) เป็นเล็บที่สวมไว้ที่นิ้วโป้ง ซี่ และกลางของผู้เล่น เพื่อจะดีดหรือดึงสายเวลาเล่น โซโกกุ (Soukyoku)

ดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) นั้นเป็นเครื่องดนตรีที่ได้รับอิทธิพลจากเครื่องดนตรีจีนในยุคเอโดะ โดยเริ่มจากการเป็นเครื่องดนตรีในราชสำนักญี่ปุ่นไว้สำหรับการบรรเลงในวาระต่างๆ ต่อมาเมื่อดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) ได้รับความนิยมในระดับชนชั้นปกครองและได้ถูกจำกัดการเล่นไว้ในราชสำนักและสำหรับสตรีชาวญี่ปุ่นที่เกิดในตระกูลผู้ดีเท่านั้น ดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) จึงเป็นเครื่องดนตรีที่แสดงสัญลักษณ์ของชนชั้นในประเทศญี่ปุ่นกล่าวคือเป็นเครื่องดนตรีที่ไว้สำหรับ ชนชั้นนักปกครองและสตรีในตระกูลสูงศักดิ์เท่านั้น ในสมัยเอโดะตอนปลายราวศตวรรษที่ 17 ภาครัฐได้มี

การกำหนดให้อาชีพของนักดนตรีเป็นอาชีพเฉพาะสำหรับผู้พิการทางสายตาเท่านั้น จนกระทั่ง Yatahashi Kengyo เป็นผู้เผยแพร่ดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) ให้แพร่หลายและขยายไปยังชนชั้นอื่น นอกเหนือจากการเป็นดนตรีสำหรับราชสำนัก วัดและสำหรับการประกอบอาชีพของผู้พิการ Yatahashi Kengyo เป็นผู้ที่ทำกรถ่ายถอดดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) ไปยังสตรี เด็กหญิงและผู้ที่มิฐานะ รวมทั้งสามัญชนทั่วไปได้ศึกษาและบรรเลงดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) จนทำให้ได้รับความนิยมต่อมาอย่างแพร่หลายในประเทศญี่ปุ่น

ความนิยมและความเชื่อในเรื่องดนตรีญี่ปุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) ได้รับความนิยมแพร่หลายมาจนถึงในยุคเมจิซึ่งสภาพสังคมและวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นเริ่มเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือเป็นสมัยที่รูปแบบการแบ่งชนชั้นวรรณะได้ลดบทบาทลง แนวคิดเรื่องการใช้นักดนตรีเป็นเครื่องมือในทางการเมืองการปกครองได้หดหายไป ทำให้สามัญชนมีสิทธิในการเลือกเรียนดนตรีได้ตามความถนัดและความสนใจ จนก่อให้เกิดสำนักดนตรีต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย วัฒนธรรมตะวันตกได้เริ่มเข้ามามีอิทธิพลในประเทศญี่ปุ่นโดยได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐทำให้วัฒนธรรมดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) ได้ถูกแยกออกจากวิถีชีวิตของประชากรส่วนใหญ่ในประเทศญี่ปุ่น อันเนื่องมาจากประชาชนส่วนใหญ่หันมาให้ความสนใจกับดนตรีตะวันตกในขณะเดียวกัน วัฒนธรรมดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) กลับไม่ได้สูญหายไปจากสังคมและวัฒนธรรมชาวญี่ปุ่นกลับทำให้สำนักดนตรีต่างๆ มีการแพร่กระจายตัวมากขึ้น อันเนื่องมาจากการความรักในเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ

ดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) ยังคงได้รับการสืบทอดในสังคมญี่ปุ่นมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปัจจุบันรัฐบาลประเทศญี่ปุ่นได้เห็นความสำคัญของวัฒนธรรมญี่ปุ่นในการที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านต่างๆ ให้กับเด็กจึงได้มีการกำหนดนโยบายการศึกษาของประเทศโดยเด็กญี่ปุ่นจะต้องสามารถเล่นเครื่องดนตรีประจำชาติได้ ทำให้โรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นจึงได้เริ่มมีการนำเอาดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนในโรงเรียน จนกระทั่งปัจจุบัน

1.4 คุณค่าดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น

จากการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นพบว่าวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นเป็นวัฒนธรรมที่ดำรงคุณค่าในด้านต่างๆ ดังนี้

1.4.1. คุณค่าทางด้านจิตใจ

1.4.1.1 คุณค่าทางด้านความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม

ดนตรีญี่ปุ่นมีบทบาทหน้าที่ในพิธีกรรมทางศาสนา มีการใช้นักดนตรีโดยตรงในพิธีกรรมทางศาสนา เช่น Gagaku รวมทั้งใช้บรรเลงประกอบพิธีกรรม เพื่อให้พิธีกรรม

นั้นมีผลทางใจที่สมบูรณ์ ดนตรีมีหน้าที่สนับสนุนและจูงใจให้ผู้ร่วมพิธีมีสมาธิจิตใจแน่วแน่ ในการเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์

1.4.1.2. คุณค่าทางจิตใจที่ส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติตน

คุณค่าที่สำคัญของดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในด้านจิตใจคือการเป็น เครื่องมือและภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในการใช้วัฒนธรรมดนตรีในการกล่อมเกลาจิตใจของชาว ญี่ปุ่นให้ดำรงรักษาความประพฤติและศีลธรรมให้ถูกต้องตามหลักศาสนาและวัฒนธรรมญี่ปุ่น วัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นมีคุณค่าทางด้านจิตใจคือการกล่อมเกลาจิตใจให้ชาวญี่ปุ่นให้ดำรงตนให้ เป็นคนที่มีสติสัมปชัญญะ อุดมคติ มีสติและสมาธิ และการให้ความสำคัญกับเรื่องความกตัญญู กตเวทิตะ และการให้ความเคารพผู้อาวุโสซึ่งถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในสังคมญี่ปุ่น

คุณค่าทางด้านจิตใจในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีญี่ปุ่นได้สอดแทรก คุณธรรมและ จริยธรรมที่สำคัญ 2 ประการคือเรื่องของกตัญญูกตเวทิตะต่อผู้อาวุโสและครูผู้ทำ การถ่ายทอด และอีกประการหนึ่งคือการสอนให้รู้จักความอดทนอดกลั้น ดังจะเห็นได้จากใน วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นอาศัยระยะเวลาในการถ่ายทอดอันเนื่องมาจากการ ถ่ายทอดเพลงแต่ละเพลงนั้นต้องอาศัยการท่องจำ เทียบเสียง จังหวะและหมั่นฝึกฝนในการ บรรเลง ทำให้ผู้เรียนต้องมีความอดทน อดกลั้นและมีความขยันหมั่นเพียรเป็นอย่างสูง

1.4.1.3 คุณค่าทางจิตใจในการสร้างความภาคภูมิใจในชาติ

วัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีผลทางด้านจิตใจที่ สำคัญและถือได้ว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญทางจิตใจของชาวญี่ปุ่นมากที่สุดนั่นคือ คุณค่าทางจิตใจ ในฐานะการเป็นวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติที่มีความเป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากชาติอื่นๆ คุณค่า ทางด้านจิตใจในการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นชาตินั้นถือได้ว่าเป็นคุณค่าที่มีความสำคัญ ต่อชาวญี่ปุ่น อันเนื่องมาจากระบบสังคมญี่ปุ่นนั้นมีความเคร่งครัดในเรื่องวัฒนธรรมดังจะเห็นได้ จากคติความเชื่อเรื่องความเป็นกุลสตรีที่ดีของชาวญี่ปุ่นที่มีความจำเป็นจะต้องศึกษาถึงวัฒนธรรม สำคัญของประเทศและต้องสามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับวัฒนธรรมความเชื่อ

1.4.2 คุณค่าทางด้านร่างกาย และบุคลิกภาพ

วัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นนั้นในการบรรเลงหรือการถ่ายทอดการบรรเลงดนตรี ญี่ปุ่นนั้นเป็นการฝึกหัดร่างกายและบุคลิกภาพที่สำคัญให้กับผู้ทำการศึกษาให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพ ที่ดีและมีความเหมาะสมตามวัฒนธรรมญี่ปุ่น ในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นเป็น กระบวนการที่นอกจากการฝึกการบรรเลงดนตรีในทำนองเพลงต่างๆแล้วยังเป็นกระบวนการที่

สอดแทรกเรื่องการฝึกฝนร่างกายให้เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพที่ดีและมีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์และฝึกทักษะการเคลื่อนไหวร่างกายได้ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้มือ นิ้วและโศตสัมผัส

1.4.3 คุณค่าทางสังคม

วัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในสังคมซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.4.3.1 คุณค่าในฐานะเครื่องมือในการส่งเสริมฐานะทางสังคม

ในสังคมและวัฒนธรรมของประเทศญี่ปุ่นนั้นมีความเป็นเอกลักษณ์ในเรื่องของการจัดระดับและชนชั้นทางสังคมเพื่อให้ง่ายต่อการปกครองตั้งแต่สมัยเอโดะ ในด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นอีกวัฒนธรรมหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากแนวคิดและการปฏิบัติในเรื่องการแบ่งชนชั้นและฐานะทางสังคม

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าในการแบ่งระดับชนชั้นของนักแสดงดนตรีญี่ปุ่นนั้นจะสามารถแบ่งระดับชั้นนักแสดงโดยสามารถสังเกตได้จาก

1. สีของพัด (Sensu) ที่เสียบหน้าอกชุดกิโมโนในการแสดง
2. สีเชือกกิโมโน (Himo) ที่ผูกชุดกิโมโนนักแสดง
3. ตำแหน่งที่นั่งของผู้แสดง

คุณค่าของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในด้านสังคมในฐานะเครื่องมือในการส่งเสริมฐานะทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่งนั้นคือการได้รับการยกย่องให้มีบรรดาศักดิ์หรือฐานะทางสังคม ในระบบสังคมญี่ปุ่นในอดีตมีการแบ่งชนชั้นทางสังคมอย่างชัดเจน ในสมัยเอโดะนั้นได้มีการให้ความสำคัญกับเรื่องของชนชั้นและฐานะทางสังคมที่ชัดเจน วิถีชีวิตและศิลปวัฒนธรรมมีการแบ่งแยกอย่างชัดเจน ในสมัยดังกล่าวได้มีการสงวนอาชีพนักดนตรีไว้สำหรับผู้พิการทางสายตาได้ประกอบอาชีพ ดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) ในยุคดังกล่าวถือได้ว่าเป็นดนตรีสำหรับชนชั้นสูงและมีความใกล้ชิดกับกษัตริย์ ดังนั้นนักดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) จึงเป็นผู้ที่มีโอกาสได้ใกล้ชิดกับกษัตริย์และชนชั้นสูง ดังนั้นจึงส่งผลให้นักดนตรีญี่ปุ่นที่มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีได้รับบรรดาศักดิ์และได้รับการยกย่องทางสังคม นักดนตรีในสังคมญี่ปุ่นนั้นหากมีความสามารถในการบรรเลงดนตรีจะได้รับการยกย่องให้ได้รับบรรดาศักดิ์ซึ่งจำแนกได้ 4 ระดับ ดังนี้

1. Kengyo ในบรรดาศักดิ์สูงสุดสำหรับนักดนตรี
2. Betto
3. Soukyoku
4. Zato

จากแนวคิดและการจัดสรรตำแหน่งดังกล่าวส่งผลให้นักดนตรีชาวญี่ปุ่นที่มีความพิการทางสายตาหรือมีฐานะทางสังคมในระดับต่ำนั้นมีความพยายามในการฝึกฝนตนเองให้มีความชำนาญในการบรรเลงดนตรีเพื่อใช้ในการเลื่อนระดับและฐานะทางสังคมของตนเอง

1.4.3.2 คุณค่าในฐานะวัฒนธรรมที่ประสานความสัมพันธ์ในสังคม

ในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีญี่ปุ่นนั้นมีความเป็นเอกลักษณ์อันเนื่องมาจากในกระบวนการในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีนั้นไม่เพียงแต่การถ่ายทอดในเรื่องของการบรรเลงและทำนองเพลงต่างๆเท่านั้น วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นได้หลอมรวมวัฒนธรรมอื่นในชีวิตประจำวัน อันได้แก่ วัฒนธรรมการแต่งกาย มารยาทของชาวญี่ปุ่นไว้ในวิธีการถ่ายทอด วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นผู้เรียนจึงต้องให้ความเคารพผู้สอนและผู้อาวุโสในบ้านดนตรีเหมือนเป็นญาติพี่น้องในครอบครัวซึ่งผู้อาวุโสและผู้สอนก็จะถือว่าผู้เรียนนั้นเป็นเสมือนญาติเดียวกัน เน้นความสามัคคีในกลุ่ม วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีญี่ปุ่นนั้นเมื่อผู้เรียนสามารถเรียนจนสำเร็จในทุกบทเพลงและมีความสามารถมาก ครูผู้สอนไว้วางใจให้ไปทำการเรียนการสอนหรือเปิดบ้านดนตรีได้แล้วครูผู้สอนจะยินดีที่จะยกนามสกุลของตนเองเพื่อให้ผู้เรียนใช้ในการเปิดบ้านดนตรีเพื่อทำการเรียนการสอน

1.4.4. คุณค่าทางเศรษฐกิจ

คุณค่าทางเศรษฐกิจเป็นคุณค่าหนึ่งที่อยู่คู่กับวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นมาตั้งแต่ในอดีต วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นปรากฏคุณค่าทางเศรษฐกิจดังต่อไปนี้

1.4.4.1 คุณค่าทางเศรษฐกิจจากการแสดง

การแสดงดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นเป็นส่วนประกอบหนึ่งที่ทำให้วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นดำรงอยู่ได้ นักดนตรีถือได้ว่าเป็นอาชีพหนึ่งในสังคมญี่ปุ่นในอดีตนั้นถือได้ว่าเป็นวิชาชีพเฉพาะคือเป็นอาชีพที่ถูกสงวนไว้สำหรับผู้พิการเท่านั้นที่สามารถประกอบอาชีพนักดนตรีในการดำรงชีวิต ในปัจจุบันคุณค่าทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นจากการที่นักดนตรีที่มีชื่อเสียงนิยมที่จะทำการอัดแผ่นเสียงการบรรเลงดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) จำหน่ายกับผู้ที่สนใจและเปิดการแสดงเพื่อสร้างรายได้และสร้างชื่อเสียงให้กับตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นรายได้หลักทางหนึ่งในปัจจุบันสำหรับนักดนตรีญี่ปุ่น

ในปัจจุบันพบว่าบ้านดนตรีแต่ละบ้านนั้นมีรายได้ส่วนหนึ่งมาจากการเปิดการแสดงดนตรีของผู้เรียนในบ้านดนตรีของตนเอง โดยนิยมที่จะจัดแสดงตามรายการโทรทัศน์ หรือวิทยุ จากการศึกษาพบว่านักแสดงตามบ้านดนตรีเหล่านี้จะได้รับค่าตอบแทนในการแสดงที่สูง

เนื่องมาจากเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบรรเลงดนตรีประจำชาติประกอบกับมีผู้ที่สนใจให้การสนับสนุนการดำรงรักษาวัฒนธรรมดนตรีญี่ปุ่นคอยให้การสนับสนุนเรื่องการเงิน

1.4.4.2 คุณค่าทางเศรษฐกิจจากการเรียนการสอน

คุณค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกประการหนึ่งในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีญี่ปุ่นคือรายได้จากการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น อันเนื่องมาจากคติความเชื่อในเรื่องคุณสมบัติประจำตัวที่หญิงสาวชาวญี่ปุ่นจะต้องประพฤติปฏิบัติ อันประกอบไปด้วย การแต่งกายด้วยชุดกิโมโน การชงชา และการเล่นดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) จนกลายเป็นเอกลักษณ์หนึ่งสำหรับความเป็นกุลสตรีชั้นสูงของญี่ปุ่นทำให้นักดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) ที่มีชื่อเสียงมีผู้สนใจที่จะเข้ารับการสอนเป็นจำนวนมาก จนก่อให้เกิดบ้านดนตรีที่เปิดทำการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นมากมายทำให้บ้านดนตรีสามารถสร้างรายได้จากการเก็บค่าเล่าเรียนและได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกด้วย

จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันรัฐบาลได้มีนโยบายในการสนับสนุนในเด็กชาวญี่ปุ่นได้ทำการศึกษาดนตรีประจำชาติ ทำให้บ้านดนตรีมีรายได้จากการเรียนการสอนที่เก็บจากผู้เรียนอยู่ในระหว่าง 800-1,200 บาทต่อชั่วโมง ซึ่งเป็นคุณค่าทางเศรษฐกิจที่พบในปัจจุบัน

2. วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น

2.1. วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทย

2.1.1. จุดมุ่งหมายในการถ่ายทอด

2.1.1.1 เพื่อการสืบทอดและดำรงวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ

จุดมุ่งหมายหลักของวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยเป็นการสืบทอดเพื่อการอนุรักษ์และดำรงวัฒนธรรมดนตรีไทย วัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์และมีความแตกต่างจากวัฒนธรรมอื่นๆและแตกต่างจากวัฒนธรรมดนตรีประเทศอื่นๆ การดำรงรักษาวัฒนธรรมดนตรีไทยจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อความเป็นคนไทย จุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์และดำรงวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินอกจากจะเพื่อเป็นการสร้างจิตสำนึกในความภาคภูมิใจในเอกลักษณ์ด้านศิลปวัฒนธรรมประจำชาติแล้วยังคงเป็นการถ่ายทอดเพื่อการอนุรักษ์ทางเพลงและมรดกประจำบ้านดนตรีตระกูลที่ได้รับการยอมรับในสังคมไทย

2.1.1.2 เพื่อการประกอบอาชีพในการดำรงชีวิต

วัฒนธรรมดนตรีนั้นเป็นวัฒนธรรมที่สามารถสร้างรายได้ในการดำรงชีพให้กับนักดนตรีมาโดยตลอด ประกอบกับผู้ที่ประกอบอาชีพนักดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญ

ในการบรรเลงนั้นจะได้รับการยกย่องและมีฐานะทางสังคมที่สูงขึ้นทำให้มีผู้ให้ความสนใจในการรับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีเพื่อใช้ประกอบอาชีพในการดำรงชีวิต

2.1.2 ผู้ทำการถ่ายทอด

จากการศึกษาพบว่าครูผู้ทำการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นมีลักษณะและคุณสมบัติที่สำคัญในการได้รับการยอมรับและยกย่องจากสังคมและผู้รับการถ่ายทอดให้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ 2 ประการคือ

2.1.2.1 เป็นผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ด้านดนตรีไทย

ครูผู้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นเป็นผู้ที่คลุกคลีอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีไทยมาตั้งแต่กำเนิด ครูผู้ทำการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยที่ได้รับการยอมรับการสังคมให้ทำการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นเกิดในครอบครัวนักดนตรีและได้รับการปลูกฝังให้เรียนรู้เรื่องราวของวัฒนธรรมดนตรีที่เป็นเอกลักษณ์ของครอบครัวตั้งแต่ครั้งเยาว์วัย ส่งผลให้ครูผู้ทำการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้ความสามารถในด้านดนตรีไทยจากบรรพบุรุษเพื่อสืบทอดเอกลักษณ์ทางเพลงและการบรรเลงในแต่ละบ้านอย่างต่อเนื่อง

2.1.2.2 เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรมและจิตใจที่ดีงาม

คุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีนั้นคือครูผู้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมและมีหลักในการปฏิบัติตัวที่เหมาะสมกับการทำหน้าที่ถ่ายทอดความรู้เรื่องวัฒนธรรมดนตรีให้กับผู้รับการถ่ายทอด ผู้ทำหน้าที่ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยจะต้องมีพื้นฐานคือเรื่องพรหมวิหาร 4 อันเป็นหลักธรรมหลักสำหรับการทำหน้าที่ผู้ถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยเป็นสำคัญ ครูผู้ทำการถ่ายทอดจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความคุณธรรมและจริยธรรมรวมถึงการประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับศิษย์ทั้งในด้านการบรรเลงดนตรีและความประพฤติโดยทั่วไป

2.1.3. ผู้รับการถ่ายทอด

ในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยผู้รับการถ่ายทอดนั้นจะมีวัตถุประสงค์ในการเข้ารับการถ่ายทอดเพื่อเรียนรู้ทักษะในการบรรเลงดนตรีทั้งเพื่อเป็นเพิ่มพูนประสบการณ์และเพื่อการประกอบอาชีพโดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเพศและฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจ

ผู้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยสามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

1. ผู้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษในครอบครัว

วัตถุประสงค์หลักของผู้รับการถ่ายทอดกลุ่มนี้จึงเป็นการถ่ายทอดเพื่อการดำรงรักษาวัฒนธรรมดนตรีไทยและเอกลักษณ์การดนตรีไทยประจำบ้านของตนเอง ประกอบกับเพื่อเป็นการนำความรู้ที่ได้รับไปถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจภายนอกต่อไป

2. ผู้รับการถ่ายทอดโดยทั่วไป

กลุ่มผู้รับการถ่ายทอดกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่มีความตั้งใจที่เข้ารับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยโดยมีวัตถุประสงค์ในการเรียนดังที่ได้กล่าวมาข้างต้น ผู้เรียนกลุ่มนี้ในอดีตต้องฝากตัวเป็นศิษย์ครูผู้ทำการถ่ายทอดเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้แต่ในปัจจุบันพบว่าส่วนใหญ่เป็นการเข้ารับการถ่ายทอดในลักษณะเข้าไปเย็นกลับกล่าวคือไม่ต้องคอยปรนนิบัติครูที่บ้านเหมือนในอดีต และมาเรียนเพื่อเป็นแรงงานอดิเรก ฝึกสมาธิ เพื่อความบันเทิง และศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มผู้รับการถ่ายทอด 2 กลุ่มนั้นพบว่าคุณสมบัติที่สำคัญในการเข้ารับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นคือผู้รับการถ่ายทอดจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะทางร่างกายที่สมบูรณ์สำหรับการบรรเลงดนตรีเหมาะสมกับการบรรเลงดนตรีในแต่ละประเภท ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่สำคัญสำหรับการบรรเลงดนตรี

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่านอกจากผู้รับการถ่ายทอดจะต้องมีทักษะทางด้านร่างกายที่เหมาะสมกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยแล้วนั้นผู้รับการถ่ายทอดจะต้องเป็นผู้ที่มีความอดทนและมีความตั้งใจจริงที่จะเข้ารับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทย เพื่อเป็นการพิสูจน์ตัวให้ครูผู้ทำการถ่ายทอดได้เห็นถึงความตั้งใจจริงในการรับการถ่ายทอด

2.1.4 วิธีการถ่ายทอด

2.1.4.1 แนวทางการถ่ายทอด

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยในการศึกษาครั้งนี้พบว่ามีความหลากหลายในการจัดการศึกษาตามแบบโบราณซึ่งเป็นเอกลักษณ์ในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยโดยเป็นการถ่ายทอดแบบการท่องจำโดยไม่มีการใช้ตัวโน้ตในการจดจำทำนองเพลงต่างๆ โดยเป็นการถ่ายทอดในลักษณะที่ครูผู้ทำการถ่ายทอดได้ทำการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวกับผู้รับการถ่ายทอด วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยจึงเป็นวัฒนธรรมการถ่ายทอดที่ให้ความสำคัญใน

เรื่องของความตั้งใจในการศึกษาเล่าเรียนและความอดทนในการฝึกฝนเพื่อให้เกิดทักษะในการบรรเลงที่เชี่ยวชาญมากขึ้นรวมถึงเป็นกระบวนการที่มีการถ่ายทอดเรื่องคติ ความเชื่อ วิถีชีวิต และการปฏิบัติตัวให้เหมาะสมในฐานะนักดนตรีและความเป็นคนไทยแก่ศิษย์ผู้รับการถ่ายทอดได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน

รูปแบบการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นเป็นการถ่ายทอดในลักษณะบ้านดนตรีโดยในอดีตที่ผู้เรียนจะต้องฝากตัวเข้าเป็นศิษย์ อาศัยกินอยู่หลับนอนในบ้านครู คอยดูแลปรนนิบัติครูเพื่อแลกความรู้ ในปัจจุบันจากการศึกษาพบว่ารูปแบบการถ่ายทอดได้มีการปรับเปลี่ยนไปโดยผู้รับการถ่ายทอดไม่จำเป็นต้องอาศัยกินอยู่หลับนอนในบ้านครูผู้ทำการถ่ายทอดโดยเป็นการเรียนแบบเข้าไปเย็นกลับ แต่แนวคิดเรื่องการถ่ายทอดวัฒนธรรมและรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ทำการถ่ายทอดกับศิษย์ผู้รับการถ่ายทอดยังคงไม่เปลี่ยนแปลง

การถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นไม่สามารถที่จะกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการถ่ายทอด โดยการถ่ายทอนั้นจะขึ้นอยู่กับผู้ทำการถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดในการถ่ายทอนว่าจะมีความเพียงพอกับความต้องการของผู้เรียนและพิจารณาของครูผู้ทำการถ่ายทอดซึ่งกำหนดเป็นมาตรฐานในแต่ละบ้านดนตรีจะกำหนดไว้ จากการศึกษพบว่าได้การแบ่งระดับของศิษย์ผู้รับการถ่ายทอดในระดับต่างๆเพื่อเป็นตัวกำหนดในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีให้มีความเหมาะสมในเรื่องระยะเวลาและเนื้อหาของวัฒนธรรมดนตรีดังต่อไปนี้

1. ศิษย์ประเภทที่ 1 คือ ศิษย์ที่จะสืบสานปณิธาน พวกนี้จะได้รับการต่อเดี่ยว คือผู้มีมือดี และสนิทสนมกัน จะมีความสัมพันธ์และการถ่ายทอดกันต่อเนื่อง
2. ศิษย์ประเภทที่ 2 คือ ศิษย์ที่มีอุดมการณ์คล้ายกับครู มีฝีมือสูง มีความสนิทสนมกัน
3. ศิษย์ประเภทที่ 3 คือ ศิษย์ที่มาฝากตัวเรียนตามพิธีมาไหว้ครู มาขอเรียนดนตรี มาขอความรู้
4. ศิษย์ประเภทที่ 4 คือ ศิษย์ในนาม จัดว่าห่างที่สุด โดยเป็นการเรียนจากลูกศิษย์ของครูกล่าวคือเป็นศิษย์หลาน หรือปัจจุบันคือการเอาเทปไปแกะทำนอง

2.1.4.2 วิธีการถ่ายทอด

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าขั้นตอนในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีไทยประกอบไปด้วยขั้นตอนและพิธีกรรมต่างๆดังต่อไปนี้

1. ครูพิจารณาศิษย์

ขั้นตอนแรกในการที่ครูผู้ทำการถ่ายทอดจะทำการศึกษาถึงลักษณะ ท่าทาง ร่างกาย ความตั้งใจในการรับการถ่ายทอดและมารยาทเพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถได้เรียนรู้

วัฒนธรรมดนตรีได้อย่างเหมาะสมและตรงกับความต้องการและความพร้อมของตัวผู้รับการถ่ายทอด

2. ประกอบพิธีไหว้ครู

ศิลปวัฒนธรรมไทยเป็นวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับพิธีไหว้ครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านดนตรีและนาฏศิลป์ซึ่งมีรูปแบบและพิธีกรรมในเรื่องเกี่ยวกับการให้ความเคารพครูผู้ทำการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านศิลปะ ดังนั้นในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยจึงประกอบไปด้วยพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความกตัญญูทเวทของศิษย์ที่มีต่อครู และเป็นการเตือนสติให้ศิษย์ได้ปฏิบัติตัวให้เหมาะกับการเป็นศิษย์มีครู ดังนั้นจากการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมดนตรีไทยจึงมีพิธีกรรมที่เกี่ยวกับครูประกอบไปด้วย การฝากตัวเป็นศิษย์ การครอบครู การไหว้ครู ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนแรกของการเรียนดนตรีไทยนั้นผู้เป็นศิษย์จะต้องนำวัสดุอุปกรณ์อันประกอบไปด้วย

1. ผ้าขาว 3 เมตรครึ่ง
2. ดอกไม้ ธูปเทียน
3. เงินก้านัล 6 บาท

โดยผู้เรียนจะต้องนำของทั้ง 3 สิ่งไปกราบครูเพื่อขอฝากตัวเป็นศิษย์เพื่อรับการถ่ายทอดวิชาความรู้ต่างๆ จากครูผู้ทำการถ่ายทอดแต่จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันขั้นตอนดังกล่าวได้มีการลดทอนเรื่องของประกอบพิธีรวมถึงวันเวลาในการประกอบพิธีลงไป โดยเป็นการใช้เพียงดอกไม้ ธูปเทียนและใช้ฤกษ์สะดวกในการร่วมขั้นตอนดังกล่าว

จากการศึกษาพบว่าพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับครูโดยเฉพาะเรื่องการไหว้ครูในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยนั้นประกอบไปด้วยพิธีกรรมที่สำคัญและนักดนตรีให้ความสำคัญและให้ความเคารพยังคงมีพิธีกรรมอีก 2 พิธีกรรมคือ พิธีไหว้ครูและพิธีครอบครู ซึ่งพิธีที่สำคัญทั้ง 2 พิธีดังกล่าวนั้นในวัฒนธรรมดนตรีไทยจะมีการประกอบพิธีกรรมปีละ 1 ครั้ง พิธีกรรมไหว้ครูบ้านเป็นที่ยอมรับของคนไทย และเป็นสื่อที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นผู้มี ความกตัญญูทเวทที่ต่อผู้มีคุณ เป็นการแสดงการยอมรับนับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน

3. ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติ

ในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยนั้นขั้นตอนที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของวัฒนธรรมการถ่ายทอดคือขั้นตอนการฝึกปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.1 การฝึกหัดเบื้องต้น

เป็นการสอนให้ศิษย์ได้รู้จักกับเครื่องดนตรีที่เป็นพื้นฐานสำหรับการบรรเลงดนตรีไทย โดยครูผู้ทำการถ่ายทอดจะให้ผู้เรียนได้ฝึกการบรรเลงฆ้องวงใหญ่ บทเพลงที่นิยมเริ่มในการเรียนคือเพลงสาธุการ จากการศึกษาพบว่าในขั้นตอนแรกนี้ครูผู้ทำการถ่ายทอดจะสอนให้ผู้เรียนตีเครื่องดนตรีในเสียงต่างๆและให้ผู้รับการถ่ายทอดจดจำเสียงต่างๆตั้งแต่เสียงสูงไปหาเสียงต่ำ ไปมาจนผู้รับการถ่ายทอดเกิดความชำนาญในการตีไล่เสียงต่างๆ โดยครูผู้ทำการถ่ายทอดจะทำการทดสอบโดยการบอกให้ผู้รับตีเสียงต่างๆตามที่ครูผู้ทำการถ่ายทอดบอก จากนั้นเมื่อผู้เรียนมีความชำนาญแล้วครูผู้ทำการถ่ายทอดจะทำการเลือกเครื่องดนตรีที่มีความเหมาะสมให้กับผู้เรียนได้ฝึกการบรรเลงในท่วงทำนองต่างๆ

3.2 การฝึกบรรเลงตามทำนองเพลงต่างๆ

เมื่อผู้รับการถ่ายทอดสามารถจดจำทำนองเพลงหลักจากการเรียนฆ้อง ครูผู้ทำการถ่ายทอดจะให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการบรรเลงในเครื่องดนตรีที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียน โดยในการฝึกบรรเลงขั้นตอนนี้ครั้งแรกครูผู้ทำการถ่ายทอดจะสอนโดยการจับมือตี โดยในภาษาดนตรีเรียกว่า การครอบ โดยครูผู้ทำการถ่ายทอดจะทำการจับมือศิษย์ผู้รับการถ่ายทอดบรรเลงเครื่องดนตรีชนิดนั้นหลังจากนั้นจึงให้ศิษย์ได้ฝึกฝนการบรรเลงโดยครูจะทำการสาธิตการบรรเลงให้ศิษย์ได้ฟังและให้ศิษย์ปฏิบัติตามซึ่งเรียกว่าการต่อเพลง ในระยะเวลาดังกล่าวครูผู้ทำการถ่ายทอดจะทำการสั่งสอนเรื่องความหมาย ลักษณะการใช้บทเพลงนั้นๆรวมถึงฝึกหัดการฟังจับจังหวะและทำนองเพื่อให้มีเสียง จังหวะและทำนองที่ใกล้เคียงกัน

3.3 การฝึกบรรเลงประสมวง

ภายหลังจากที่ผู้เรียนได้ฝึกฝนในการบรรเลงเพลงในทำนองต่างๆจนสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องแม่นยำเรื่องจังหวะและทำนองเพลงแล้ว ครูผู้ทำการถ่ายทอดจะทำการถ่ายทอดเรื่องทักษะการบรรเลงประสมวงร่วมกับเครื่องดนตรีไทยอื่นๆในวงปี่พาทย์ให้กับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ทักษะในการบรรเลงเครื่องดนตรีร่วมกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ขั้นตอนดังกล่าวนี้เป็นฝึกให้ศิษย์ผู้รับการถ่ายทอดนั้นได้รู้จักการจับจังหวะในการบรรเลงร่วมกับเครื่องดนตรีชนิดอื่นๆ ประกอบกับเป็นการฝึกให้ผู้รับการถ่ายทอดได้รู้จักการจับจังหวะและทำนองจากเครื่องดนตรีหลักของวงดนตรีไทยคือ ฉิ่ง และฆ้องเพื่อให้ความไพเราะตามหลักดนตรีไทย โดยเมื่อศิษย์ผู้รับการถ่ายทอดบรรเลงไม่ถูกต้องครูผู้ทำการถ่ายทอดจะทำการให้คำแนะนำและปรับแก้ไขเพื่อให้ศิษย์ผู้รับการถ่ายทอดสามารถบรรเลงได้ถูกต้องและมีความไพเราะซึ่งเป็นขั้นตอนที่ใช้ระยะเวลายาวนานที่สุด ในขั้นตอนดังกล่าวพบว่าครูผู้ทำการถ่ายทอด

จะทำการส่งสอนกฎระเบียบ มารยาทและการปฏิบัติตนในฐานะนักดนตรีในวงดนตรีไทยให้กับผู้เรียนไปด้วยเพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตน

2.1.4.3 สื่อการเรียนการสอน

สื่อที่ใช้ในการประกอบการเรียนการสอนประกอบไปด้วย สื่อบุคคลคือ ครูผู้ทำการถ่ายทอด สื่อการเรียนการสอนอีกประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญควบคู่ไปกับสื่อบุคคล ในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยนั้นคือสื่ออุปกรณ์คือเครื่องดนตรีไทย การฝึกปฏิบัติที่สำคัญชนิดหนึ่งคือ เครื่องดนตรีไทย

2.1.4.4 การวัดประเมินผล

ขั้นตอนในการวัดและประเมินผลนั้นผู้เรียนจะได้รับการวัดและประเมินผลจากครูผู้ทำการถ่ายทอดตลอดระยะเวลาที่ทำการเรียน โดยครูผู้ทำการถ่ายทอดจะทำการประเมินผลทักษะด้านการบรรเลงดนตรีทุกครั้งที่มีการฝึกปฏิบัติโดยจากสังเกตทักษะการเล่นของศิษย์ผู้รับการถ่ายทอด การฟังการบรรเลงในทำนองต่างๆและจะทำการปรับปรุงแก้ไขข้อผิดพลาดของศิษย์ผู้รับการถ่ายทอดสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้อง

2.2 วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น

วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อวิถีชีวิตชาวญี่ปุ่น วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นจึงมีกระบวนการและเนื้อหา ดังต่อไปนี้

2.2.1 จุดมุ่งหมายในการถ่ายทอด

2.2.1.1 เพื่อสืบทอดและดำรงขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของชาติ

จุดมุ่งหมายหลักของวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นเพื่อต้องการให้ชาวญี่ปุ่นได้รู้จักและรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญประจำชาติของตนไว้ อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นเป็นวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าในวิถีชีวิตชาวญี่ปุ่น จุดมุ่งหมายที่สำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นจึงเป็นไปเพื่อการสืบทอดและดำรงรักษาขนบธรรมเนียมปฏิบัติของชาวญี่ปุ่นเพื่อให้วัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าได้ดำรงอยู่ในสังคมญี่ปุ่นต่อไป

2.2.1.2 เพื่อประกอบอาชีพในการดำรงชีวิต

จุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นคือการถ่ายทอดเพื่อการประกอบอาชีพ อันเนื่องมาจากอาชีพนักดนตรี ถือว่าเป็นอาชีพที่มีความสำคัญอาชีพหนึ่งในสังคมญี่ปุ่น นักดนตรีประจำชาติเป็นอาชีพที่มีรายได้จากการแสดงและการถ่ายทอดความรู้ค่อนข้างสูง ดังนั้นจุดมุ่งหมายที่สำคัญคือการถ่ายทอดเพื่อการประกอบอาชีพ

2.2.3 ผู้ทำการถ่ายทอด

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นจำแนกลักษณะของผู้ทำการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นออกตามรูปแบบการได้รับการศึกษาดังต่อไปนี้

2.2.3.1 ครูที่ได้รับการศึกษาดนตรีแบบโบราณ

ครูผู้ทำการถ่ายทอดในบ้านดนตรีเป็นผู้ที่ได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีในรูปแบบโบราณ กล่าวคือเป็นการศึกษาจากครูผู้รู้ในแต่ละบ้านตามความต้องการและความสนใจของผู้รับการถ่ายทอด อันเนื่องมาจากในแต่ละบ้านดนตรีนั้นจะมีวิธีการและเนื้อหา ทำนองเพลงที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างกันออกไป ครูที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้แบบโบราณนั้นเป็นครูผู้มีความเชี่ยวชาญและชำนาญในเรื่องทำนอง เนื้อเพลงและวิธีการถ่ายทอดความรู้แบบโบราณของแต่ละสำนัก เมื่อศึกษาประวัติและความเป็นมาของครูผู้ทำการถ่ายทอดที่ได้รับการถ่ายทอดแบบโบราณนี้จะพบว่าครูส่วนใหญ่จะได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นนักดนตรีและเป็นผู้ก่อตั้งหรือผู้ดำเนินการบ้านดนตรีแห่งนั้น ครูผู้ทำการถ่ายทอดที่ได้รับการถ่ายทอดแบบโบราณนั้นนอกเหนือจากการถ่ายทอดกันภายในตระกูลแล้วยังพบว่าส่วนหนึ่งเป็นนักดนตรีพิการทางสายตาที่ได้รับการถ่ายทอดจากบ้านดนตรีต่างๆเพื่อใช้ในการประกอบอาชีพ

2.2.3.2 ครูที่ได้รับการศึกษาดนตรีในสถาบันการศึกษา

ในบ้านดนตรีหลายแห่งมีครูผู้ทำการถ่ายทอดที่ได้รับการถ่ายทอดการบรรเลงดนตรีจากสถาบันการศึกษาด้านดนตรี ครูผู้ทำการถ่ายทอดที่ได้รับการถ่ายทอดผ่านสถาบันการศึกษาจะมีวิธีการประยุกต์การใช้ตัวโน้ตและหลักการทฤษฎีทางดนตรีเข้ามาประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดสามารถจดจำและฝึกปฏิบัติได้อย่างสะดวกและรวดเร็วรวมถึงมีการจัดหาวัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนและสามารถบรรเลงดนตรีในรูปแบบต่างๆรวมถึงการประยุกต์เข้ากับดนตรีตะวันตกซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบการถ่ายทอดแบบใหม่ในปัจจุบัน

2.2.4 ผู้รับการถ่ายทอด

ผู้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นสามารถจำแนกได้ตามวัตถุประสงค์และลักษณะทางร่างกายได้ 2 ลักษณะดังต่อไปนี้

2.2.4.1 ผู้พิการทางสายตาเพื่อการประกอบอาชีพ

ผู้พิการทางสายตานั้นมีความประสงค์จะเข้ารับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นอันเนื่องมาจากในอดีตนั้นภาครัฐได้สงวนอาชีพนักดนตรีไว้สำหรับผู้ที่มีความพิการทางสายตา

2.2.4.2 ผู้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ ในครอบครัวบุตรหลานในบ้าน สำนักเองที่มีจิตวิญญาณอยากสืบทอดวัฒนธรรมดนตรีในบ้านของตนเอง จะรับการถ่ายทอดจากเจ้าของสำนักโดยตรง

2.2.4.3 สตรีชาวญี่ปุ่น และบุคคลทั่วไป เพื่อเสริมฐานะทางสังคม

วัฒนธรรมการดนตรีประจำชาติเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่หญิงชาวญี่ปุ่นจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นกุลสตรีที่ดีในสังคมญี่ปุ่น ผู้รับการถ่ายทอดส่วนใหญ่เป็นหญิงชาวญี่ปุ่นที่เข้ารับการถ่ายทอดอันเนื่องมาจากคติความเชื่อในเรื่องของขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับคุณสมบัติการเป็นกุลสตรีญี่ปุ่นที่ต้องสามารถดำรงรักษาวัฒนธรรมประจำชาติ รวมทั้งบุคคลสามัญชนผู้ที่มีความสนใจทั่วไป เพื่อความบันเทิง งานอดิเรก และศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

2.2.3 วิธีการถ่ายทอด

2.2.3.1 แนวทางการถ่ายทอด

ลักษณะและแนวทางการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับรูปแบบการถ่ายทอดแบบโบราณคือการสอนแบบโบราณ แบบการท่องจำตัวต่อตัวระหว่างครูกับผู้รับการถ่ายทอด ในปัจจุบันพบว่ามีภาคนักดนตรีตะวันตกและตัวโน้ตดนตรีตะวันตกเข้ามาประกอบการเรียนการสอน โดยเป็นการเรียนการสอนในรูปแบบการศึกษาตามอัธยาศัย ไม่มีกำหนดระยะเวลาในการศึกษาแน่นอน

2.2.3.2 วิธีการถ่ายทอด

วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การฝึกมารยาท ระเบียบวินัย

ขั้นตอนนี้เป็นการฝึกให้ผู้เรียนเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติพร้อมสำหรับการเป็นผู้ตีชาวญี่ปุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่งหญิงสาว เป็นเรื่องการฝึกกิริยา มารยาทและระเบียบวินัยเพื่อการฝึก

บุคลิกภาพที่ดี ตั้งแต่เริ่มทำนึ่งที่เป็นแบบฉบับของญี่ปุ่น พับเข้า หลังตรง ส้ารวมกิริยาทุก ๆ อริยาบถ

2. การฝึกทักษะการใช้นิ้วมือ แขน ไหล่ คอและการฟัง

เป็นการฝึกบริหารกล้ามเนื้อและประสาทสัมผัสต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการฝึกการบรรเลงเครื่องดนตรีประจำชาติต่อไป

3. การฝึกการบรรเลง

ขั้นตอนสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น โดยผู้สอนจะทำการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวแล้วให้ผู้เรียนได้ฝึกบรรเลงในทำนองต่างๆตามที่ครูสอนโดยมีการปรับแก้ไขในกรณีที่นักเรียนบรรเลงผิดพลาด

2.2.4 สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นประกอบไปด้วยสื่อ 2 ประเภทคือ สื่อบุคคล คือครูผู้สอน และสื่อวัสดุอุปกรณ์คือ เครื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น

2.2.5 วิธีประเมินผล

วิธีประเมินผลไม่มีรูปแบบการประเมินผลที่ชัดเจน การวัดขึ้นอยู่กับผู้เรียนและครูผู้สอนเป็นหลักโดยพิจารณาจากการที่ผู้บรรเลงสามารถบรรเลงได้อย่างถูกต้องในทำนองต่างๆ ในปัจจุบันพบว่าบ้านดนตรีบางแห่งที่ขอเปิดเป็นสถานศึกษาได้มีการจัดทำเกณฑ์การประเมินผลโดยการสอบภาคปฏิบัติโดยเล่นเพลงบังคับ 1 เพลง เพลงเสรี 1 เพลงและการสอบวิชาสามัญอื่นๆประกอบการพิจารณาเพื่อรับใบประกาศนียบัตรในการจบหลักสูตรการศึกษา

3. แนวทางการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติในโรงเรียน

3.1 การถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียน

จากการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมด้านศิลปะและการดนตรีนั้นเป็นวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าในหลายประการ ดังนั้นการที่วัฒนธรรมดนตรีจึงเป็นวัฒนธรรมที่มีแบบแผนการถ่ายทอดวัฒนธรรมและการประพฤติปฏิบัติอันเป็นเอกลักษณ์จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ระบบการศึกษานั้นได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำรงวัฒนธรรมดนตรีมาโดยตลอดอันเนื่องมาจกวัฒนธรรมดนตรีไทยนั้นมีแบบแผนและวัฒนธรรมการถ่ายทอดที่เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ชัดเจน การศึกษาครั้งนี้พบว่าสถาบันการศึกษาในทุกระดับในประเทศไทยให้ความสำคัญกับการเรียนดนตรีไทยมาโดยตลอดจนอาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมดนตรีไทยได้เริ่มเข้าสู่การศึกษาในโรงเรียน

ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2500 จากการศึกษาพบว่าได้มีการบรรจุการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยไว้ในหลักสูตรระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษาดังจะเห็นได้จากในหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 วิชาดนตรีได้ถูกจัดรวมอยู่ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย

3.1.1 จุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียน

1. เพื่อการดำรงรักษาวัฒนธรรมของชาติ

จุดมุ่งหมายหลักในการนโยบายการศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยพบว่าได้ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อการดำรงรักษาวัฒนธรรมไทย จากการศึกษาพบว่าแนวคิดดังกล่าวส่งผลต่อการปฏิบัติอันเนื่องมาจากการที่ครูผู้สอนตระหนักถึงความสำคัญในการดำรงรักษาวัฒนธรรมประจำชาติเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ของชาติประกอบกับการที่วัฒนธรรมการดนตรีเป็นวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตในสังคมไทย จึงส่งผลให้ในการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยนั้นเป็นการปลูกฝังให้ผู้เรียนนั้นเห็นความสำคัญของการดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม

2. เพื่อการจัดการศึกษาตามนโยบายการศึกษาของชาติ

จากการศึกษาพบว่าจุดมุ่งหมายที่สำคัญในการเรียนการสอนในโรงเรียนปัจจุบันจึงเป็นการจัดการเรียนการสอนให้ครบกับเนื้อหาสาระในช่วงชั้นต่างๆ เพื่อให้ นักเรียนนั้นสามารถเรียนและสอบผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาในช่วงชั้นต่างๆ

3.1.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าในการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนได้ถูกกำหนดไว้เป็นกลุ่มวิชาหนึ่งในสาระการเรียนรู้ด้านศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ โดยถือว่าเป็นรายวิชาบังคับในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าดนตรีประจำชาติไทยนั้นเป็นเพียงหนึ่งในรายวิชาที่ถูกบรรจุอยู่ในเนื้อหาวิชาดนตรีไทย โดยพบว่าดนตรีประจำชาติไทยนั้นถือได้ว่าเป็นรายวิชาบังคับในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

จากการศึกษาพบว่าวิธีการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยนั้น ในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรเนื้อหาการเรียนการสอนอย่างกว้างไม่มีการกำหนดเนื้อหารายละเอียดเรื่องทักชะและเนื้อหาในรายสัปดาห์ โดยเปิดโอกาสให้แต่ละโรงเรียนได้มีโอกาสในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อการเรียนการสอนรายวิชา

ดนตรีได้ จากหลักการดังกล่าวทำให้การเรียนการสอนในโรงเรียนของไทยนั้นผู้เรียนสามารถเลือกเรียนในเครื่องดนตรีที่มีความสนใจ

โดยรูปแบบและระยะเวลาในการศึกษานั้นในการจัดการเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนนั้นจะเป็นการเรียนครั้งละ 50 นาทีต่อ 1 คาบต่อสัปดาห์และทำการศึกษาเป็นระยะเวลา 16 สัปดาห์ใน 1 ภาคการศึกษาจากแนวทางดังกล่าวส่งผลให้เนื้อหาการเรียนการสอนวิชาดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนเป็นการเรียนรู้เนื้อหาที่เป็นทักษะพื้นฐานทางดนตรีไทยเป็นหลักและจากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจัดเนื้อหาการเรียนรู้อุวิชาดนตรีไทยในรับพื้นฐานนั้นเนื่องมาจากในการจัดการเรียนการสอนนั้นจะมีการวัดผลการเรียนการสอนตามเกณฑ์การสอบแห่งชาติ (NT: National Test) เพื่อประเมินว่าผู้เรียนผ่านเกณฑ์การศึกษาหรือไม่ จากแนวคิดและหลักการในหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยในโรงเรียนดังกล่าวจะส่งผลต่อวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยเป็นสำคัญ

3.2 ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียน

3.2.1 ปัญหาด้านบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทย

สภาพปัญหาและอุปสรรค

จากการศึกษาพบว่าในการจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้นประสบปัญหาประการหนึ่งที่สำคัญคือการขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนดนตรีแต่ละประเภทอันเนื่องมาจากดนตรีประจำชาติไทยคือดนตรีปี่พาทย์นั้นเป็นดนตรีที่มีการประสมวงเครื่องดนตรีหลายประเภทประกอบกับการจัดการเรียนการสอนนั้นผู้เรียนสามารถเลือกเรียนเครื่องดนตรีที่ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนได้ จากหลักการดังกล่าวจึงส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนนั้นประสบปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสอนการบรรเลงเครื่องดนตรีไทยทุกประเภทในการสอน1ชั้นเรียน ส่งผลให้กระบวนการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีไทยในโรงเรียนนั้นครูผู้สอนจะทำการเรียนการสอนในเครื่องดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญเป็นหลักและสอนทักษะพื้นฐานเครื่องดนตรีประเภทอื่นๆและเนื้อหาด้านทฤษฎีเป็นหลักเพื่อให้ตรงกับเนื้อหาในหลักสูตรการเรียน ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญที่ทำให้เกิดภาวะความขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความเชี่ยวชาญในการบรรเลงเครื่องดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนคือเกณฑ์มาตรฐานการประกอบวิชาชีพครู เนื่องมาจากเกณฑ์มาตรฐานการประกอบวิชาชีพครูซึ่งครูผู้สอนในโรงเรียนทุกคนต้องมีคุณสมบัติเบื้องต้นที่สำคัญในการประกอบวิชาชีพครูคือต้องจบการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิตทางการศึกษาหรือจบปริญญาบัณฑิตในสาขาวิชาดนตรีแต่ต้องมีการ

เรียนวิชาครูเพิ่มเติมเพื่อใช้ประกอบการขอรับใบประกอบวิชาชีพครูเพื่อทำการเรียนการสอนในโรงเรียน

แนวทางการแก้ไขปัญหา

ในโรงเรียนหลายแห่งได้มีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด พบว่า ในโรงเรียนที่ไม่ประสบปัญหาด้านงบประมาณในการจัดการเรียนการสอนจะดำเนินการแก้ไขปัญหาโดยการเชิญวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถในเครื่องดนตรีประเภทต่างๆมาทำการสอน ทักษะการบรรเลงให้กับนักเรียนในโรงเรียนโดยกระบวนการเรียนการสอนอยู่ภายใต้ความควบคุมดูแลของครูประจำการที่รับผิดชอบรายวิชาในโรงเรียนที่มีภาวะความพร้อมทางด้านงบประมาณและการบริหารจัดการด้านศึกษานั้นสามารถลดปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวได้ อันเนื่องมาจากการจัดสรรหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมาจัดการเรียนการสอนนั้นทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนดนตรีประจำชาติไทยตามความสนใจและสามารถศึกษาหาความรู้ในด้านทักษะการบรรเลงจากครูผู้ที่มีความเชี่ยวชาญได้อย่างถูกต้องต่อไป

3.2.2 ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน

สภาพปัญหา

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญประการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทย ในโรงเรียนประสบปัญหาดังต่อไปนี้

1. อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

การศึกษาครั้งนี้ลักษณะของดนตรีประจำชาติไทยนั้นเป็นลักษณะของการประสมวงโดยใช้เครื่องดนตรีหลายชนิด ดังนั้นในการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทย จึงเป็นการเรียนการสอนที่ต้องมีการใช้เครื่องดนตรีประกอบการสอนหลายชนิด จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาตินั้นประสบปัญหาเกี่ยวกับเรื่องอุปกรณ์การเรียนการสอนอันเนื่องมาจากการที่เครื่องดนตรีแต่ละชนิดนั้นมีราคาแพง ประกอบกับงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรีมีความจำกัดทำให้เครื่องดนตรีไม่เพียงพอกับความต้องการของผู้เรียน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้การเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนบางแห่งจึงไม่นิยมจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยอันเนื่องมาจากอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอกับความต้องการ โดยจะทำการเรียนการสอนดนตรีไทยประเภทอื่นๆที่มีราคาไม่สูงมากนักโรงเรียนและผู้เรียนสามารถจัดหาเพื่อประกอบการเรียนการสอนได้อาทิการสอนขิม หรือเครื่องสาย จากสาเหตุ

ดังกล่าวส่งผลให้กระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนจึงไม่สามารถเกิดประสิทธิภาพได้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในหลักสูตรการศึกษาของโรงเรียน

2. รูปแบบและขนาดชั้นเรียนที่ไม่เหมาะสม

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าในกระบวนการจัดการเรียนการสอนนั้น ปัญหาและอุปสรรคประการหนึ่งคือเรื่องรูปแบบและขนาดชั้นเรียนที่ไม่สอดคล้องกับสภาพการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทย อันเนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนดนตรีไทยในโรงเรียนนั้นเป็นการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนจำนวนมากต่อการสอน 1 ครั้ง ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยที่จัดการเรียนการสอนแบบโบราณหรือการเรียนแบบตัวต่อตัวซึ่งการเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นผู้เรียนไม่สามารถที่จะทำการศึกษา ปรับปรุงแก้ไขทักษะการบรรเลงจากครูผู้สอนได้ ประกอบกับการศึกษาพบว่าในการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนนั้นผู้เรียนจะได้เรียนเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้งคือ 50 นาทีต่อสัปดาห์และเรียนเนื้อหาทฤษฎีเพียง 16 สัปดาห์ซึ่งไม่สามารถทำให้การเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนนั้นเกิดประสิทธิภาพได้

แนวทางการแก้ไขปัญหา

ปัญหาและอุปสรรคในด้านการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนนั้น เป็นปัญหาในด้านการบริหารจัดการด้านการสอนของคณาจารย์ผู้รับผิดชอบรายวิชาและโรงเรียน ในการจัดสรรความเหมาะสมในการเรียนการสอน ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าในโรงเรียนได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในด้านการจัดการเรียนสอนทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและการจัดขนาดชั้นเรียนให้มีความเหมาะสมกับการจัดการศึกษาดนตรีประจำชาติ จากการศึกษาค้นคว้าในโรงเรียนที่ประสบปัญหาดังกล่าวได้มีความพยายามในการจัดการปัญหาด้านการเรียนการสอนใน 2 ส่วนคือ

1. จัดสรรรูปแบบและเนื้อหาการเรียนตามหลักสูตรใหม่

การจัดสรรรูปแบบและเนื้อหาการเรียนรู้อตามสาระการเรียนรู้กลุ่มวิชา ศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ ในรายวิชาดนตรีและนาฏศิลป์ซึ่งเป็นรายวิชาที่มีความเกี่ยวข้องกันให้สอดคล้องกับสภาพและความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนในลักษณะที่เรียกว่า การเวียนเรียน โดยพบว่าในโรงเรียนจะมีการแบ่งนักเรียนในชั้นเรียนเดียวกันออกเป็น 2 กลุ่มตามลำดับเลขที่ในห้องเรียน จากนั้นเด็กในกลุ่มที่ 1 จะเรียนดนตรีไทยเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์

และเด็กกลุ่มที่ 2 จะเรียนนาฏศิลป์ไทยเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ จากนั้นเมื่อครบตามระยะเวลาที่กำหนดแล้วจะทำการเปลี่ยนกลุ่มเพื่อให้นักเรียนอีกกลุ่มหนึ่งมาเรียนในอีกทักษะหนึ่ง

2. เพิ่มระยะเวลาในการศึกษาเนื้อหาวิชาดนตรีเพื่อการพัฒนาทักษะผู้เรียนเพิ่มเติม

จากการศึกษาพบว่าปัญหาด้านวิธีการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนจะประสบปัญหาในด้านจำนวนวัสดุอุปกรณ์ประกอบการศึกษาไม่เพียงพอแล้วยังพบว่าปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือเรื่องวิธีการและเนื้อหาที่ใช้ในการสอนที่ไม่สามารถสอนถึงรายละเอียดลงลึกในส่วนของเนื้อหาการบรรเลงได้ จากสภาพปัญหาดังกล่าวในการศึกษาคั้งนี้พบว่าในโรงเรียนได้มีการพยายามปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดชั้นเรียนพิเศษขึ้นในช่วงเย็นสำหรับนักเรียนที่ต้องการฝึกฝนทักษะเพิ่มเติม

โดยการจัดชั้นเรียนเสริมทักษะในตอนเย็นหลังเลิกเรียนนั้นเป็นการจัดการเรียนโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะสำหรับนักเรียนที่มีความสามารถในการบรรเลงเครื่องดนตรีประจำชาติไทยให้มีทักษะที่สูงขึ้นและเพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือเพื่อการศึกษาต่อในอนาคต

3.2.3 ปัญหาด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา

สภาพปัญหา

ปัญหาหนึ่งที่เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดปัญหาและแนวทางในการดำเนินงานแก้ไขในการจัดการศึกษาคือแนวนโยบายในการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอนของผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนการสอนนั้นคือนโยบายและแนวคิดในการบริหารการศึกษาของผู้บริหารการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในด้านวิชาดนตรี นาฏศิลป์อยู่บ่อยครั้งทำให้ในการจัดการเรียนการสอนประสบปัญหาด้านการจัดการทั้งงบประมาณ รวมถึงการดำเนินงานในด้านต่างๆ

แนวทางการแก้ไขปัญหา

จากการศึกษาการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนพบว่าปัญหาด้านการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาพบว่าในโรงเรียนได้มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการสร้างผลงานในการออกแสดงตามงานต่าง อาทิงานวันปิดภาคการศึกษาหรือการออกแสดงตามโครงการแสดงศิลปวัฒนธรรมประจำชาติในประเทศต่าง จากการดำเนินงานใน

ลักษณะดังกล่าวส่งผลให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีประจำชาติไทยเป็นวิชาที่มีความสำคัญและสามารถสร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียนและสามารถสร้างรายได้ให้กับโรงเรียนอันเป็นการทำให้วิชาดนตรีประจำชาติเป็นวิชาหนึ่งที่มีความสำคัญและได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติไทยมาถ่ายทอดในโรงเรียน

ในการที่จะนำวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยไปถ่ายทอดในโรงเรียน ภาครัฐมีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายด้านการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม และโรงเรียนจะต้องตระหนัก และดำเนินตามแนวทางที่วางไว้ เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน

1.1 หลักสูตรการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติ ควรกำหนดให้มีดนตรีพื้นเมือง ดนตรีพื้นบ้าน ของแต่ละท้องถิ่น บรรจุไว้ในหลักสูตร เพื่อให้ดนตรีเหล่านี้ซึ่งต่างก็มีคุณค่าและมีความสำคัญในฐานะที่เป็นศิลปะหนึ่งของไทย ได้รับการถ่ายทอดสู่ผู้เรียน ในแต่ละภูมิภาค ไม่ควรมุ่งเน้นเฉพาะดนตรีแบบฉบับหรือดนตรีไทยภาคกลาง เพียงอย่างเดียว

1.2 ควรต้องปรับรายวิชาทฤษฎีให้ลดลง และเพิ่มรายวิชาทักษะเพิ่มขึ้น เพื่อให้เวลากับครูดนตรีในการถ่ายทอดทักษะการเล่นให้กับผู้เรียนมากขึ้น

1.3 ครูผู้สอนต้องหมั่นฝึกทักษะ ปรับเทคนิคการสอนให้ผู้เรียนสามารถเล่นได้ เข้าใจในดนตรีไทย ได้ในช่วงเวลาจำกัด

1.4 จัดกิจกรรมแคมป์ดนตรีในช่วงปิดเทอม เพื่อจำลองบ้านดนตรีในโรงเรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสใช้ชีวิตกินนอนกับเพื่อนและครู

2. จัดการสนับสนุนและจัดหาเครื่องดนตรีประกอบการเรียนการสอน

ปัญหาในเรื่องขาดเครื่องดนตรี ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ภาครัฐควรเพิ่มงบประมาณเพื่อจัดหาอุปกรณ์ทางด้านเครื่องดนตรีไทยให้ครบ ในแต่ละโรงเรียน เพราะเครื่องดนตรีเป็นอุปกรณ์ที่สำคัญในการเรียนการสอนวิชาดนตรี

3. ส่งเสริมการประสานงานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

ผู้บริหารสามารถหาครูดนตรีตามบ้านหรือสำนักที่ใกล้โรงเรียน มาเป็นวิทยากรรับเชิญสอนหรือแสดงให้นักเรียนในโรงเรียน เพราะจะได้ผู้มีความรู้ ที่แท้จริงจากครูผู้สอน

4. ควรมีการประชาสัมพันธ์ วัฒนธรรม ดนตรีประจำชาติอย่างต่อเนื่องในวงกว้าง

ผู้บริหารควรมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล เพื่อส่งเสริม พัฒนาดนตรีไทยให้สามารถเผยแพร่สู่สังคมไทยและต่างประเทศ เพื่อแสดงถึงเอกลักษณ์ของชาติ รวมถึงทำให้ผู้เรียนเกิดความภูมิใจกับวัฒนธรรมของชาติด้วย เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนมีโอกาสได้แสดงเพื่อโชว์ความสามารถทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.3 แนวทางการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในโรงเรียน

วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับผลกระทบจากกระบวนการในการเปลี่ยนแปลงทางสังคมของประเทศญี่ปุ่นมาโดยตลอด สภาพสังคมญี่ปุ่นนั้นมีความเปลี่ยนแปลงในด้านแนวคิดและวัฒนธรรมอยู่หลายครั้งดังจะเห็นจากแนวคิดเรื่องการเปิดประเทศในสมัยเมจิที่วัฒนธรรมและอิทธิพลทางความคิดจากชาติตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในระบบสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น แนวคิดดังกล่าวทำให้วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นได้รับผลกระทบโดยดนตรีตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในสังคมญี่ปุ่นมากขึ้นและมีอิทธิพลต่อชาวญี่ปุ่นมากขึ้นกว่าดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น จากสาเหตุดังกล่าวทำให้วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นได้รับความสนใจในวงจำกัดไม่แพร่หลายมากนัก จนกระทั่งเกิดวิกฤตการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 ผลกระทบจากภาวะผู้พ่ายสงครามทำให้สังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่นเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นจึงได้รับการถ่ายทอดและดำรงอยู่ในลักษณะเฉพาะกลุ่มมากขึ้น

จากเหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ภาครัฐได้ตระหนักถึงวิกฤตการณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติจึงได้เกิดการรณรงค์และกำหนดนโยบายในการปฏิรูปวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นขึ้นโดยมีการสอดแทรกเรื่องดังกล่าวเข้าในระบบการศึกษาโดยเริ่มมีการกำหนดให้บรรจุดนตรีประจำชาติเข้าไปในสถานศึกษาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2001 หรือในปีพ.ศ. 2545 จากแนวคิดดังกล่าวส่งผลให้ในการจัดการศึกษาในโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นนั้นนักเรียนในระดับมัธยมต้นต้องเล่นเครื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นอย่างน้อย 1 ชนิดและต้องสามารถร้องเพลงในรูปแบบญี่ปุ่นได้ จนกระทั่งในปีค.ศ 2000 ได้มีการกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติญี่ปุ่นบังคับให้ผู้ที่ประกอบอาชีพครู ต้องเรียนเครื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นอย่างน้อย 1 ชนิดจึงจะสามารถประกอบวิชาชีพครูได้ ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาวิชาศิลปะและดนตรีในประเทศญี่ปุ่นโดยโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มมีการให้ความสนใจในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นมากขึ้น

3.3.1 จุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นใน โรงเรียน

จากการศึกษากระบวนการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในโรงเรียนนั้นพบว่าจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1. เพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ
จุดมุ่งหมายหลักนั้นเพื่อเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติให้ดำรงอยู่ในสังคมญี่ปุ่น ในการจัดการเรียนการสอนในวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นจึงมีวัตถุประสงค์ในการถ่ายทอดที่สำคัญเพื่อการอนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติเป็นสำคัญ
2. เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติผ่านวัฒนธรรมดนตรี
จุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นคือ การสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติผ่านวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่าที่สำคัญประการหนึ่งคือเป็นเครื่องมือที่แสดงออกถึงความเป็นชาติผ่านเครื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นได้ก่อให้เกิดจิตสำนึกความเป็นชาติผ่านการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น

3.3.2 วิธีการจัดการเรียนการสอน

การจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นได้กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาระดับมัธยมศึกษา โดยถือเป็นรายวิชาหนึ่งในรายวิชาบังคับในหมวดวิชาด้านศิลปะ ดนตรี โดยมีการทำการเรียนการสอนรายวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 50 นาที โดยเป็นการเรียนการสอนในลักษณะของชั้นเรียน โดยครูผู้สอน 1 คนต่อนักเรียนใน 1 ห้องเรียน

รูปแบบการจัดการเรียนการสอนภายในชั้นเรียนดนตรีจะประกอบไปด้วยเครื่องดนตรี 3 ชนิดคือ เครื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น ได้แก่ โกะโตะ (Koto) และชามิเซน (Shamisen) และเครื่องดนตรีตะวันตกสำหรับการเทียบเสียงคือ คีย์บอร์ด โดยในแต่ละชั้นเรียนจะมีเครื่องดนตรีประจำชาติระหว่าง 10 - 20 เครื่องและคีย์บอร์ดของนักเรียน 30 เครื่อง ของครู 1 เครื่อง และมีเครื่องสาย เครื่องเป่า อีกด้วย

จากการศึกษาถึงแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนพบว่าในการจัดการเรียนการสอนนั้นผู้สอนจะทำการเรียนที่บูรณาการความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ดนตรี แนวคิดและที่มาของเพลงต่างๆที่ใช้ในการบรรเลงสอดแทรกในกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้สึกรักในดนตรีและเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายในการ

จัดการเรียนการสอน โดยครูผู้สอนให้ความสำคัญกับเรื่องอารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียนในระหว่าง การเรียนการสอนเป็นสำคัญมีเทคนิคและวิธีการสอนที่สอดแทรกเรื่องราวของประวัติศาสตร์ชาติ ความเป็นมา ประวัติของบทเพลงที่ใช้สอน รวมถึงการใช้เครื่องดนตรีตะวันตกในการประสมวงใน การเรียนการสอน

เนื้อหาและบทเพลงในการจัดการเรียนการสอนนั้นจึงเป็นการเรียนการ สอนที่เน้นการเรียนจากบทเพลงที่มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียนและเลือกจากบทเพลงที่มี ความง่ายเพื่อสร้างความคุ้นเคยให้กับผู้เรียนและเพิ่มระดับความยากขึ้นตามลำดับเพื่อเป็นการ สร้างแรงจูงใจในการเรียนดนตรีประจำชาติและเป็นการสอนแทรกถึงเนื้อหาสาระประวัติของบท เพลงต่างๆควบคู่ไปกับการบรรเลงดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น

3.4 ปัญหา อุปสรรคการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

3.4.1 ปัญหาด้านบุคลากรขาดความรู้ด้านดนตรีประจำชาติ

สภาพปัญหา

ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนประสบปัญหาด้านบุคลากรคือครูผู้สอนและนักเรียน ซึ่งสาเหตุสำคัญคือการที่บุคลากรขาดความรู้ความสามารถในการบรรเลงดนตรีประจำชาติ ญี่ปุ่น เมื่อภาครัฐได้กำหนดนโยบายให้โรงเรียนทุกโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่นต้องทำการจัดการเรียนการ สอนวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นขึ้นเป็นรายวิชาบังคับในระดับมัธยมศึกษา จากนโยบายดังกล่าว จึงส่งผลกระทบต่อเกิดปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอันเนื่องมาจากในโรงเรียนทุกโรงเรียนครู ผู้ทำการสอนในรายวิชาดนตรีศึกษานั้นเป็นผู้ที่มีความรู้พื้นฐานและทักษะด้านดนตรีตะวันตกเป็น หลักทำให้ครูผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่สามารถที่จะวางแผนและจัดการเรียน การสอนที่เหมาะสมในชั้นเรียนได้ จากปัญหาดังกล่าวได้ก่อให้เกิดปัญหาที่สำคัญกับตัวครูผู้สอน ในการประกอบวิชาชีพครูนั้นคือภาวะความตึงเครียดของครูผู้สอนรายวิชาดนตรี

ปัญหาด้านบุคลากรที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับเรื่องความรู้ พื้นฐานของครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอนนั้นคือเรื่องปัญหาการขาดแคลนบุคลากรอัน เนื่องมาจากการที่ภาครัฐกำหนดว่าผู้ที่ประกอบอาชีพครูต้องสามารถเล่นดนตรีประจำชาติได้ อย่างน้อย 1 ชนิด จากแนวนโยบายดังกล่าวส่งผลให้ครูที่จะทำการสอนวิชาดนตรีไม่สามารถ ประกอบวิชาชีพครูได้เนื่องจากการขาดทักษะด้านการบรรเลงดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น

การแก้ไข้ปัญหา

1. การส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาทักษะด้านดนตรีประจำชาติแก่ครูผู้รับผิดชอบรายวิชาดนตรี

โรงเรียนได้พยายามดำเนินการในการแก้ไข้ปัญหาเรื่องทักษะด้านดนตรีของครูผู้รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีโดยการสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรได้พัฒนาทักษะด้านดนตรีของตนเองโดยไปทำการศึกษา อบรมเพื่อเตรียมพร้อมและเพื่อฝึกทักษะในการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ มีองค์กรที่ให้การสนับสนุนเรื่องการฝึกอบรมครูให้มีทักษะพื้นฐานเพื่อการสอนดนตรีประจำชาติ คือ Japanese Music Education Foundation องค์กรดังกล่าวเป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของกลุ่มนักวิชาการดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญด้านดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นโดยทำการอบรม สัมมนาแนวทางการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นแก่ครูผู้สอนในโรงเรียนต่างๆ เป็นครั้งๆ โดยให้ความรู้ทางภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติการบรรเลงดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น

จากการศึกษาพบว่านอกเหนือจากการที่โรงเรียนได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอกในการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้กับครูผู้รับผิดชอบวิชาดนตรีแล้วพบว่าครูผู้สอนได้ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้านดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นด้วยตัวเองในบ้านดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในท้องถิ่นเพื่อนำความรู้และวุฒิปัตร์ที่ได้รับมาใช้ในการวางแผนจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับตนเองและประกอบการรับรองการประกอบวิชาชีพครู

จากแนวคิดและวิธีการดังกล่าวทำให้ปัญหาในด้านความรู้พื้นฐานของบุคลากรได้ลดลงไปมาก เนื่องจากการฝึกอบรมปฏิบัติการและการดูแลเอาใจใส่จากภาครัฐและองค์กรด้านดนตรีทำให้ครูผู้รับผิดชอบวิชาดนตรีมีทักษะพื้นฐานด้านดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นและทำการศึกษาพัฒนาทักษะเพิ่มเติมได้ต่อไป

2. การประสานในการสรรหาวิทยากรพิเศษเพื่อจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน

จากการศึกษาสภาพปัญหาเรื่องบุคลากรขาดความรู้พื้นฐานด้านดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นจึงมีผลกระทบทำให้เกิดภาวะขาดแคลนครูผู้สอนวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในโรงเรียน จากวิกฤตการณ์ดังกล่าวพบว่าโรงเรียนในญี่ปุ่นที่ประสบปัญหาด้านการขาดแคลนบุคลากรในการจัดการเรียนการสอนประกอบกับการอยู่ระหว่างการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะในการบรรเลงดนตรีประจำชาติ ในการแก้ไข้ปัญหาโรงเรียนได้สรรหาวิทยากรที่มีความรู้เรื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นมาทำการถ่ายทอดความรู้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยจะเป็นการ

เชิงวิทยากรที่มีความรู้มาทำการสอนในแต่ละชั้นเรียนสัปดาห์ละ 1 ครั้งโดยทางโรงเรียนได้จัดสรรงบประมาณส่วนหนึ่งในการจัดจ้างเพื่อแก้ไขปัญหาภาวะการขาดแคลนครูที่มีทักษะในการบรรเลงดนตรีประจำชาติ

3.4.2 ปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอน

สภาพปัญหาและอุปสรรค

1. รูปแบบและการจัดชั้นเรียนที่ไม่เหมาะสม

สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในการเรียนในโรงเรียนนั้นไม่สามารถที่จะจัดชั้นเรียนให้กับผู้ที่เรียนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นได้อันเนื่องมาจากการเป็นวิชาบังคับของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษาทำให้มีผู้เรียนในแต่ละห้องเป็นจำนวนมาก จากการดำเนินการในลักษณะดังกล่าวทำให้นักเรียนที่เรียนบางส่วนไม่ให้ความสนใจในการเรียนในชั้นเรียนอันเนื่องมาจากลักษณะของการบรรเลงดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นมีความซับซ้อนและมีรูปแบบการถ่ายทอดที่เหมาะสมกับการเรียนในกลุ่มที่มีผู้เรียนไม่มากจึงจะทำให้การเรียนนั้นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพประกอบกับรูปแบบการจัดชั้นเรียนในโรงเรียนนั้นเป็นการจัดชั้นเรียนโดยไม่ได้มีการวัดระดับความรู้พื้นฐานด้านดนตรีประจำชาติของผู้เรียนทำให้ใน 1 ชั้นเรียนมีนักเรียนที่มีทักษะพื้นฐานในการบรรเลงดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นที่แตกต่างกันมาก ทำให้การเรียนการสอนเกิดความล่าช้าและไม่สามารถสอนในเนื้อหารายละเอียดการบรรเลงที่ลึกซึ้งได้

2. วัสดุอุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนไม่เพียงพอ

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติในโรงเรียนพบว่าปัญหาและอุปสรรคประการหนึ่งในวัฒนธรรมการถ่ายทอดคือภาวะขาดแคลนเครื่องดนตรีประจำชาติสำหรับใช้ในการเรียนการสอน กล่าวคือในแต่ละโรงเรียนพบว่าจำนวนเครื่องดนตรีต่อจำนวนนักเรียนนั้นไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้เรียนต้องผลัดกันฝึกหัดและใช้เครื่องดนตรีประกอบการเรียนส่งผลให้การดำเนินการจัดการเรียนการสอนมีความล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพ

สาเหตุอันเนื่องมาจากเครื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นเป็นเครื่องดนตรีที่มีราคาแพงทำให้ชาวบ้านโดยทั่วไปไม่สามารถซื้อเครื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นมาสำหรับการฝึกฝนและบรรเลงเป็นการส่วนตัว จากสาเหตุเรื่องราคาเครื่องดนตรีที่มีราคาแพงนั้นส่งผลกระทบต่อโดยตรงต่อการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในโรงเรียนอันเนื่องมาจากงบประมาณในการดำเนินการจัดซื้อเครื่องดนตรีประจำชาติมาใช้ในการเรียนการสอนมีจำนวนจำกัดทำให้ในแต่ละโรงเรียนมีเครื่องดนตรีที่ไม่เพียงพอกับความต้องการในการจัดการศึกษา

3. ระยะเวลาในการเรียนการสอนไม่เหมาะสม

การจัดการเรียนการสอนวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติในโรงเรียน ระยะเวลาในการจัดการเรียนการสอนเป็นปัญหาและอุปสรรคประการหนึ่งที่มีผลต่อการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น อันเนื่องมาจากในหลักสูตรกำหนดให้มีการเรียนการสอนเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้งครั้งละ 50 นาทีซึ่งเป็นระยะเวลาที่สั้นประกอบกับปัญหาเรื่องวัสดุอุปกรณ์ที่มีจำนวนไม่เพียงพอกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนทำให้ในการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติในแต่ละภาคการศึกษาไม่สามารถลงรายละเอียดในด้านเนื้อหา เทคนิควิธีในการปฏิบัติการบรรเลงดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นมากนัก

การแก้ไขปัญหา

1. พัฒนาเทคนิควิธีการในการเรียนการสอน

โรงเรียนได้ดำเนินการในการแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอนโดยการ พัฒนาเทคนิควิธีการในการเรียนการสอน ครูผู้รับผิดชอบรายวิชาได้มีความพยายามในการจัดหา เทคนิควิธีการในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นให้มีความน่าสนใจขึ้นโดยการนำเอาเครื่องดนตรีตะวันตกเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในเรื่องของการเทียบเสียงและการนำเครื่องดนตรีตะวันตกมาเล่นประสมวงกับเครื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นเพื่อให้นักเรียนไม่เกิดความรู้สึกเบื่อในการเรียนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นและเพื่อให้นักเรียนไม่รู้สึกตกใจในการปรับทัศนคติและทักษะจากดนตรีตะวันตกมาเป็นดนตรีประจำชาติ

2. ดำเนินการขอยืมเครื่องดนตรีจากบริษัทผลิตเครื่องดนตรีญี่ปุ่น

จากการศึกษาพบว่าโรงเรียนได้ดำเนินการในการแก้ไขปัญหาในเรื่องการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนอันเนื่องมาจากเครื่องดนตรีมีราคาแพงและโรงเรียนไม่สามารถจัดสรรงบประมาณในการจัดซื้อเครื่องดนตรีให้เพียงพอกับความต้องการของนักเรียนได้นั้น พบว่าโรงเรียนได้ดำเนินการในการเจรจาขอยืมเครื่องดนตรีจากบริษัทผู้ผลิตเครื่องดนตรีญี่ปุ่นเพื่อให้นักเรียนได้ทำการเรียน โดยโรงเรียนจะทยอยจัดซื้อตามงบประมาณที่ได้จากภาครัฐในภายหลัง

3.5 แนวทางการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นมาถ่ายทอดในโรงเรียน

ในการที่จะนำวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นไปถ่ายทอดในโรงเรียน ภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับนโยบายด้านการศึกษาและโรงเรียนต้องตระหนักและดำเนินการตามแนวทางที่วางไว้เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ระยะเวลาในการดำเนินการ

นักวิชาการได้มีการนำเสนอแนวทางในการดำเนินการจัดทำหลักสูตรดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นมีความจำเป็นที่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานและเริ่มปลูกฝังแนวความคิดเรื่องของวัฒนธรรมและดนตรีประจำชาติให้กับโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาที่ทำหน้าที่ในการผลิตครูดนตรีเพื่อทำการสอนในโรงเรียนเพื่อให้มีความพร้อมในการจัดการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นอย่างมีประสิทธิภาพก่อนเริ่มใช้แนวนโยบายอย่างน้อย 5 – 10 ปี

2. การกำหนดนโยบายในการสร้างบุคลากรด้านการสอนดนตรีประจำชาติ

จากการศึกษาพบว่าในประเทศญี่ปุ่นมีสถาบันการศึกษาเพียงแห่งเดียวที่เปิดทำการเรียนการสอนนั้นคือวิทยาลัย Tokyo Gedai ซึ่งส่งผลให้มีผู้รับการศึกษาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นจำนวนน้อย จากประเด็นปัญหาดังกล่าวกลุ่มนักวิชาการได้นำเสนอแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในด้านดนตรีประจำชาติทั้งในด้านการบรรเลงและการสอนดนตรีประจำชาติเพื่อให้การเรียนการสอนในโรงเรียนนั้นเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ โดยผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูดนตรีต้องได้รับการศึกษาในเรื่องเนื้อหา องค์ความรู้ด้านการบรรเลงและการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นทั้งในด้านเทคนิควิธีการสอน การออกแบบและจัดทำหลักสูตรด้านดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเรียนการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอน

การจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในปัจจุบันพบว่าการจัดทำหลักสูตรที่มีกรอบเนื้อหาในด้านทักษะการบรรเลงและเนื้อหาบทเพลงที่ชัดเจนโดยครูผู้ในโรงเรียนนั้นจะต้องทำการสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรในด้านทักษะการบรรเลงและสามารถเลือกเพลงที่กำหนดไว้ในหลักสูตรมาทำการเรียนการสอนในโรงเรียนของตน กลุ่มนักวิชาการได้นำเสนอแนวทางในการดำเนินการด้านหลักสูตรการเรียนการสอนวิชาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นโดยหลักสูตรที่ดีนั้นต้องมีความยืดหยุ่นในด้านเนื้อหาการเรียนการสอนเพื่อให้แต่ละท้องถิ่นได้ปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพการเรียนการสอนและทักษะของครูผู้สอนในแต่ละท้องถิ่นและแต่ละโรงเรียน ประกอบกับแนวคิดและวิธีการดังกล่าวจะทำให้เอกลักษณ์ด้านการบรรเลงดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นดำรงอยู่ได้ในแต่ละท้องถิ่น

4. จัดการสนับสนุนการผลิตและจัดหาเครื่องดนตรีประกอบการเรียนการสอน

ปัญหาในเรื่องวัสดุอุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนอันเนื่องมาจากเครื่องดนตรี โกะโตะ (Koto) เป็นเครื่องดนตรีที่มีราคาแพง จากการศึกษาค้นคว้าสาเหตุหลักที่ส่งผลให้เครื่องดนตรีมีราคาแพงอันเนื่องมาจากการที่ดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) เป็นดนตรีที่ได้รับความนิยม

นิยมอยู่ในวงจำกัดส่งผลให้จำนวนผู้ผลิตเครื่องดนตรีในประเทศญี่ปุ่นมีจำนวนน้อย จากสาเหตุดังกล่าวกลุ่มนักวิชาการได้เสนอแนวทางในการดำเนินการกับปัญหาดังกล่าวโดยเสนอให้ภาครัฐได้ดำเนินการในการสนับสนุนเครื่องดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นให้กับโรงเรียนในระยะแรก อันเนื่องมาจากการที่ภาครัฐให้การสนับสนุนให้มีการจัดซื้อประกอบการเรียนการสอนในโรงเรียนและส่งเสริมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นให้แพร่หลายจะทำให้จำนวนการผลิตมากขึ้นซึ่งส่งผลต่อต้นทุนการผลิตที่ต่ำลงจะทำให้ราคาของเครื่องดนตรีมีราคาที่ถูกลง

5. ส่งเสริมการประสานงานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาพบว่าปัญหาและอุปสรรคด้านการขาดแคลนบุคลากรในการสอนดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นส่วนหนึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการขอความร่วมมือในการนำวิทยากรผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านดนตรีญี่ปุ่นในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการสอน อันเนื่องมาจากการที่วิทยากรประเภทนี้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติประกอบเป็นผู้ที่เรียนรู้ในเรื่องเอกลักษณ์การบรรเลงและทำนองเพลงในแต่ละท้องถิ่นและเข้าใจถึงสภาพสังคม วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ทางด้านดนตรีในแต่ละท้องถิ่น เมื่อภาครัฐต้องการสนับสนุนให้มีการดำรงวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติจึงควรให้ความสำคัญกับการให้ชุมชนและท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้การเรียนการสอนเกิดประสิทธิภาพ

6. ควรมีการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติอย่างต่อเนื่องในวงกว้าง

แนวทางที่สำคัญประการหนึ่งที่นักวิชาการนำเสนอเพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในโรงเรียนนั้นภาครัฐต้องกำหนดนโยบายและส่งเสริมให้มีการผลิตสื่อที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นเผยแพร่ในสังคมญี่ปุ่นอย่างต่อเนื่องและแพร่หลาย โดยมุ่งเน้นกระบวนการให้ความรู้ผ่านสื่อสาธารณะโดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อบันเทิงเพื่อให้เกิดกระแสนิยมวัฒนธรรมประจำชาติอันจะส่งผลต่อวัฒนธรรมในการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ

จากการศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นในครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปถึงความเหมือนและความแตกต่าง ได้เป็นประเด็นสำคัญดังนี้

ตารางที่ 1 ความหมายของดนตรีประจำชาติ

ความหมายของดนตรีประจำชาติไทย	ความหมายของดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น
หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมดนตรีที่ตกทอดจากบรรพบุรุษ เกิดการยอมรับทางสังคม สืบทอดกันมาในแต่ละยุคสมัย โดยเกิดจากการอนุรักษ์และพัฒนาเป็นวัฒนธรรมทางดนตรีที่อยู่ในวิถีชีวิตของคนไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย มีการรับใช้สังคมทั้งในพระราชพิธีในวัง พิธีกรรมทางศาสนา เพื่อความบันเทิงทุกรูปแบบ ซึ่งมีดนตรีปี่พาทย์เป็นตัวแทนหนึ่งของดนตรีไทย ที่มีความไพเราะ และเป็นดนตรีที่มีการรับใช้สังคมและอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยทุกระดับตั้งแต่เกิดจนตาย	หมายถึง มรดกทางวัฒนธรรมดนตรีที่ตกทอดลงมาจากบรรพบุรุษ เกิดการยอมรับทางสังคม สืบทอดกันมาในแต่ละยุคสมัย โดยเกิดจากการอนุรักษ์และพัฒนา โดยมีอิทธิพลเอากระแสดวัฒนธรรมชาติอื่นปะปนกัน เป็นวัฒนธรรมทางดนตรีที่มีการรับใช้สังคมทุกประเพณี ทั้งในพระราชพิธีในพระราชวัง พิธีกรรมทางศาสนาในวัด เพื่อเป็นความบันเทิงสำหรับสามัญชน ซึ่งมีดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) เป็นตัวแทนหนึ่งของดนตรีญี่ปุ่นเนื่องจากเป็นดนตรีที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั่วไปในญี่ปุ่นได้มีโอกาสสัมผัสความไพเราะของเสียงดนตรี

ทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นต่างก็ให้ความหมายของดนตรีประจำชาติไว้ใกล้เคียงกัน คือ เป็นมรดกทางวัฒนธรรมดนตรีที่ปรากฏในประเทศทั้งสอง เป็นมรดกที่ตกทอดโดยบรรพบุรุษของแต่ละชาติ ได้สร้างสรรค์ขึ้น มีการอนุรักษ์และพัฒนาในแต่ละยุคสมัย ตกทอดลงมาถึงปัจจุบัน อีกทั้งมีการพัฒนารูปแบบการถ่ายทอดโดยได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมของดนตรีชาติอื่น ๆ มาปะปนกัน

ตารางที่ 2 คุณค่าของคนตรีประจำชาติ

คุณค่าของคนตรีประจำชาติไทย	คุณค่าของคนตรีประจำชาติญี่ปุ่น
1. คุณค่าทางจิตใจ การประพฤติปฏิบัติตนสอดแทรกคติความเชื่อ กระบวนการสร้างจริยธรรม คุณธรรม ไว้ในวิธีการถ่ายทอด เพื่อปลูกฝังค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิตควบคู่กับการฝึกทักษะ มีความกตัญญูต่อผู้อาวุโส 2. คุณค่าทางจิตใจ เรื่องความภาคภูมิใจในวัฒนธรรมประจำชาติ คนตรีไทยเป็นเอกลักษณ์หนึ่งที่ชัดเจนของชาติไทย เกิดความภาคภูมิใจของผู้เรียน 3. คุณค่าทางร่างกาย ฝึกสมาธิให้เกิดสติปัญญา ฝึกฝนบุคลิกภาพให้ได้ท่วงท่าที่สง่างาม 4. คุณค่าทางสังคม ศิษย์และครู มีความสัมพันธ์อัน พ่อหรือแม่กับลูก มีความผูกพันกับผู้เรียนในบ้าน ฉันทันห้องสร้างความผูกพันที่ปองต้องสามัคคีกันในการเรียนในระบบบ้าน ได้รับการยกย่องทางสังคม ได้รับรางวัล มีการปูนบำเหน็จรางวัล ฐานันดรศักดิ์ 5. คุณค่าทางเศรษฐกิจ รายได้จากการแสดงและการประชัน รวมทั้งการสอน การบันทึกแผ่นเพื่อจำหน่าย การผลิตเครื่องดนตรี	1. คุณค่าทางด้านจิตใจ คนญี่ปุ่นคิดว่าดนตรีเป็นเครื่องมือในการดำรงไว้ของศาสนาและพิธีกรรม ส่งผลในทางจิตใจให้เกิดความสงบ มีความเคารพเมื่อได้ยืนกล่อมเกล้าผู้เรียนให้ดำรงรักษา ความประพฤติและศีลธรรมที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา ฝึกความอดทน อดกลั้น มีสติและสมาธิ มีความกตัญญู 2. มีความภาคภูมิใจในความเป็นเอกลักษณ์ แต่ก็ไม่ปฏิเสธวัฒนธรรมของชาติอื่น 3. ฝึกฝนร่างกายให้มีคุณลักษณะบุคลิกภาพที่ดี มีทักษะการใช้กล้ามเนื้อที่ดี 4. คุณค่าทางสังคม มีสัญลักษณ์ของระดับชั้นกับความสามารถของผู้แสดงอย่างเด่นชัด ตำแหน่งของผู้เล่นจะเป็นตัวบ่งชี้ถึงระดับของผู้เล่นได้ มีการยกย่องทางสังคมให้มีบรรดาศักดิ์ มีความเคารพผู้เรียนที่มาอยู่ร่วมกันในบ้านดนตรี เคารพความเป็นอาวุโส แม้แต่การเปิดสอนก็ต้องได้รับการยินยอมจากครูผู้สอนก่อน จึงจะเปิดสอนได้ 5. คุณค่าทางเศรษฐกิจ รายได้จากการแสดง ซึ่งเป็นรายได้หลัก ทั้งทางโทรทัศน์และวิทยุ จากการสอน

ทั้งประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น ให้ความหมายในคุณค่าของดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น ไว้ในความหมายเดียวกัน แต่จะมีข้อแตกต่างเพียงทางฐานะของผู้แสดง จะสามารถบ่งชี้กับสัญลักษณ์ของซุกกิโมโน ตำแหน่งผู้แสดงที่ชัดเจนกว่าของนักแสดงที่เป็นนักดนตรีไทย นอกจากนั้น คุณค่าทางเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นไม่มีรายได้มาจากการประชันวง และการสร้างเครื่องดนตรีเพื่อจำหน่าย

ตารางที่ 3 วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรี ประจำชาติไทย	วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรี ประจำชาติญี่ปุ่น
การถ่ายทอดในบ้าน ผู้ทำการถ่ายทอด ส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษเป็นเครือญาติในบ้านหรือสำนักดนตรีที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรงจากบรรพบุรุษ วิธีการถ่ายทอด แบบโบราณที่ต้องใช้เวลานาน สอนด้วยกายและใจ ฉันทเพื่อน เป็นแบบวิทยาทาน สอดแทรกจริยศึกษา มีความสัมพันธ์แบบ พ่อแม่สอนลูก เริ่มจากฆ้องวงใหญ่ก่อน เพลงสาธุการ จระเข้หางยาว ต่อจากนั้นจะเป็นเพลงเดี่ยว มีเน้นทฤษฎีดนตรีไทยควบคู่บ้าง สอนการเก็บเครื่องดนตรี บำรุงรักษาเครื่องดนตรี ผู้รับการถ่ายทอด ลูกที่เป็นสายเลือด เด็กสามัญชน จากทุกจังหวัด ฟานักกับครอบครัวของครู ปรอนนิบัติรับใช้ครู เรียนกันทุกวัน	การถ่ายทอดในบ้าน ผู้ทำการถ่ายทอด ส่วนใหญ่มาจากบรรพบุรุษเป็นเครือญาติในบ้านหรือสำนักดนตรีที่ได้รับการถ่ายทอดโดยตรงจากบรรพบุรุษ วิธีการถ่ายทอด แบบโบราณที่ต้องใช้เวลานาน สอนด้วยกายและใจ ฉันทเพื่อน มีการจ่ายค่าเล่าเรียน สอดแทรกจริยศึกษาในการสอน ฝึกระเบียบวินัยและความอดทนเริ่มจาก โโกโตะ (Koto) แล้วจึงเรียน เซมิเซน (Shamisen) หลักสูตรของแต่ละบ้านจะมีความเฉพาะของแต่ละสำนักที่บรรพบุรุษได้ประพันธ์ไว้ ผู้รับการถ่ายทอด ผู้เรียน ลูกที่เป็นสายเลือด ในอดีตจะเป็นคนพิการทางสายตา รวมทั้งสามัญชน สตรีที่ต้องการเสริมฐานะทางสังคมตั้งแต่ในสมัยเมจิ เป็นต้น มาถึงปัจจุบัน เรียนแบบไปกลับ ไม่ต้องพักกับครู

ตารางที่ 3 (ต่อ) วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรี ประจำชาติไทย	วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรี ประจำชาติญี่ปุ่น
วัตถุประสงค์ ประกอบอาชีพ เป็นนักแสดง ของการเรียน การประชันวง เป็นครู งานอดิเรก ฝึกสมาธิ ศึกษาต่อ ระดับอุดมศึกษาในปัจจุบัน	วัตถุประสงค์ ในอดีตคือเพื่อประกอบ ของการเรียน อาชีพเป็นนักแสดง เป็นครู สืบทอด ปัจจุบันเพื่อเป็นการ เสริมฐานะของสตรี งานอดิเรก ฝึกสมาธิและเพื่อศึกษาต่อระดับ อุดมศึกษา

การถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นในบ้าน หรือสำนักดนตรี สรุปลักษณะว่า ผู้ทำการถ่ายทอดดนตรีไทย และญี่ปุ่น ส่วนใหญ่สืบทอดจากบรรพบุรุษที่เป็นเครือญาติ เชื้อสาย โดยตรง โดยมีวิธีการถ่ายทอดแบบโบราณ ที่ต้องอาศัยแรงกายหัวใจ บวกเวลานั้นจริงจัง ควบคุมกับการฝึกทักษะ หลักสูตรของดนตรีไทย เริ่มจากการเล่นฆ้องวงใหญ่ เพลงสาธุการ จระเข้ หางยาว ดนตรีญี่ปุ่นส่วนใหญ่เริ่มจากการเล่น โโกตะ (Koto) ก่อน มีหลักสูตรที่เน้นเฉพาะของแต่ละบ้าน มีการเน้นทฤษฎีบ้างทั้งของสองประเทศ ผู้รับการถ่ายทอดของไทยและญี่ปุ่นส่วนใหญ่จะเป็นบุตรหลานในสกุลของเจ้าของบ้าน หรือสำนักดนตรี และจากที่อื่น ๆ โดยที่ในอดีตทั้งบ้านดนตรีไทยเน้นการอยู่ทำนุในบ้านครู แต่ในปัจจุบันจะลดลง เพราะการคมนาคมสะดวกขึ้น แต่ในประเทศญี่ปุ่นไม่ได้เน้นการทำนุในบ้านครู แต่เน้นการเรียนแบบไปกลับ แต่ก็ต้องมีการปรนนิบัติรับใช้ครูแบบเดียวกัน

วัตถุประสงค์ในการเรียนตั้งแต่ในอดีต ทั้ง 2 ประเทศจะคล้ายกันคือ ผู้รับการถ่ายทอดมาเรียนดนตรีเพื่อประกอบอาชีพเป็นครู เป็นนักแสดง ส่วนของไทยยังมีวัตถุประสงค์เพื่อประชันวงในวังต่าง ๆ ของเจ้านาย แต่ของประเทศญี่ปุ่นไม่นิยมการประชันวงใด ๆ ปรากฏ ส่วนในปัจจุบันวัตถุประสงค์ของผู้เรียนของทั้งสองประเทศ พบว่า เรียนเพื่อเป็นนักแสดง สำหรับประเทศไทยอาจจะลดลงไปบ้าง แต่สำหรับญี่ปุ่นยังนิยมการเป็นนักแสดง เพราะสามารถหารายได้ได้สูงมาก ส่วนการประกอบอาชีพครูนั้น ทั้งสองประเทศยังนิยมเพราะยังสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ แต่สิ่งที่ปรากฏชัดของประเทศญี่ปุ่นคือ การเรียนเพื่อเสริมฐานะของสตรี ในสังคมญี่ปุ่นที่เคร่งครัดในวัฒนธรรมเดิม ก็ยังดำรงความนิยมเช่นเดิม และวัตถุประสงค์ร่วมของทั้งสองประเทศ สุดท้ายก็คือ เป็นงานอดิเรก ฝึกสมาธิ และความบันเทิงตามแฟชั่น และสมัยนิยม

ตารางที่ 4 หลักสูตรการศึกษาดนตรีประจำชาติในโรงเรียนสามัญศึกษา

ประเทศไทย	ประเทศญี่ปุ่น
มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ พ.ศ. 2544 1. เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์หิวพากษ์วิจารณ์คุณค่า ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน 2. เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย และภูมิปัญญาท้องถิ่น 3. มีส่วนร่วมในกิจกรรมดนตรีที่เกี่ยวข้องกับมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสากล 4. เข้าใจเครื่องดนตรีที่ประสมวง รวมถึงสามารถขับร้องและบรรเลงดนตรีโดยการเลือกผสมผสานองค์ประกอบ และทักษะดนตรีให้ได้ผลตามความต้องการ 5. แสดงออกถึงความรู้สึกและความคิดเห็น วิเคราะห์ความไพเราะของบทเพลง รวมถึงงานสร้างสรรค์ทางดนตรี 6. เห็นคุณค่า รักและภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย เข้าใจการสืบทอดดนตรีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมระดับชาติและนานาชาติ	มาตรฐานการเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ พ.ศ. 2545 (ค.ศ. 1989) 1. เพื่อสร้างจิตใจที่รักดนตรี ทั้งการแสดงออกและความซาบซึ้ง ตลอดจนเสริมสร้างความรู้สึก สัมผัสทางดนตรีให้สมบูรณ์ โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทางดนตรี เพื่อปลูกฝังรสนิยมที่ดี 2. เพื่อสร้างทัศนคติที่ดี มองโลกในแง่ดี ทำชีวิตให้สมบูรณ์ด้วยเสียงดนตรี สร้างพลังการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ 3. สร้างความสนใจในดนตรีทุกรูปแบบ เพื่อเกิดความซาบซึ้งในมุกกว้าง สร้างความซาบซึ้งในผลงานการประพันธ์ที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นของชาติ และของโลกโดยเน้นของที่เด็กคุ้นเคย และง่าย ๆ รวมถึงการเล่นเครื่องดนตรีที่เป็นเครื่องดนตรีประจำชาติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมของชาติผ่านเสียงดนตรี 4. ให้เกิดความซาบซึ้ง โดยผ่านความเข้าใจในเสียง หรือประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมที่มีดนตรีเป็นพื้นฐาน

วิเคราะห์เปรียบเทียบสาระหลักสูตรของประเทศไทยและญี่ปุ่น จะเห็นว่าทั้งสองประเทศต้องการให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า รักและภาคภูมิใจ รวมทั้งแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ ทั้งที่เป็นดนตรีของชาติและของโลก แบบบูรณาการความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประวัติศาสตร์ ศิลปะแนวอื่น ๆ ภูมิปัญญาของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะในมาตรฐาน ศ.202 ที่กล่าวว่า เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

จากมาตรฐานการเรียนรู้ของแต่ละช่วงชั้น สามารถวิเคราะห์สาระนี้ได้ว่า หลักสูตรชาติให้ความสนใจต่อผู้เรียนในด้านวัฒนธรรมดนตรีของชาติไทย โดยที่มีมาตรฐานที่บ่งบอกไว้อย่างชัดเจนที่ต้องให้ผู้เรียน เข้าใจและวิวัฒนาการในวัฒนธรรมดนตรีไทย รวมถึงมีความสนใจ ฟังพอใจ ยอมรับมีส่วนร่วม ซาบซึ้ง เห็นคุณค่า รักและภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของภูมิปัญญาไทย ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสาระมาตรฐานการเรียนรู้ทุกช่วงชั้น ทางโรงเรียนสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้ให้เหมาะสมกับแต่ละสถานศึกษา ทั้งนี้ทั้งนั้น สาระมาตรฐานหลักสูตรที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของประเทศญี่ปุ่น ปี 1989 บังคับใช้ ปี ค.ศ. 2002 นั้น ถือเป็นแม่บทกฎหมายที่บังคับให้ทุกโรงเรียนต้องปฏิบัติตาม โดยไม่มีข้อแม้ใด ๆ ในการต่อรองทั้งสิ้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อครูดนตรีในทุกโรงเรียนในประเทศญี่ปุ่น จำเป็นต้องรีบขนขวายหาความรู้ทางด้านดนตรีประจำชาติ เพื่อดำเนินการสอนต่อไป แต่สำหรับประเทศไทยนั้นยังมีอีกหลาย ๆ โรงเรียน โดยเฉพาะในต่างจังหวัดที่ยังประสบปัญหาต่าง ๆ ที่ไม่สามารถดำเนินการตามมาตรฐานสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ได้

ตารางที่ 5 รูปแบบการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ

รูปแบบการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทย ในโรงเรียน	รูปแบบการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่น ในโรงเรียน
จุดมุ่งหมาย 1. เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ 2. เพื่อการจัดการศึกษาตามนโยบายการศึกษาของชาติ สภาพปัญหา 1. ขาดบุคลากรที่มีความสามารถในทุกเครื่องดนตรี 2. ขาดวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ 3. รูปแบบและขนาดชั้นเรียนไม่เหมาะสม	จุดมุ่งหมาย 1. เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ 2. เพื่อสร้างจิตสำนึกความเป็นชาติผ่านวัฒนธรรมดนตรี สภาพปัญหา 1. ขาดบุคลากรที่มีความสามารถในเครื่องดนตรีญี่ปุ่น 2. รูปแบบการจัดชั้นเรียนไม่เหมาะสม 3. ขาดวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน 4. ระยะเวลาในการเรียนไม่เหมาะสม
แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหา 1. ปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่น 2. จัดการสนับสนุน และจัดหาเครื่องดนตรีประกอบการเรียนการสอน 3. ส่งเสริมการประสานงานให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน 4. ควรมีการประชาสัมพันธ์วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติอย่างต่อเนื่องในวงกว้าง	แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหา 1. ควรเตรียมความพร้อมก่อนเริ่มใช้หลักสูตรใหม่ 2. การกำหนดนโยบายผลิตบุคลากรในด้านการสอนดนตรีประจำชาติ 3. ปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับท้องถิ่น 4. สนับสนุนเครื่องดนตรีให้เพียงพอ 5. ส่งเสริมประสานกับชุมชนให้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน 6. มีการประชาสัมพันธ์ดนตรีประจำชาติอย่างต่อเนื่องในวงกว้าง

วิเคราะห์เปรียบเทียบ การถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทย ในโรงเรียน พบว่า ทั้งโรงเรียนของ ประเทศไทยและญี่ปุ่นต่างก็ให้จุดมุ่งหมายของการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไว้เหมือนกัน

คือ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ และเพื่อสร้างจิตสำนึก ความเป็นชาติผ่านดนตรี ส่วนของประเทศไทยมีเพิ่ม เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาของชาติ

สำหรับสภาพปัญหาของการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น ในโรงเรียน พบว่าทั้งสองประเทศประสบปัญหาเหมือนกันคือ ขาดบุคลากร เวลาในการสอนไม่เพียงพอ จำนวนนักเรียนมากไป อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ

แนวทางการจัดการเรียนการสอน เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งสองประเทศได้มีแนวทางในการแก้ปัญหาคล้ายกัน เพียงแต่ของประเทศญี่ปุ่นจะเน้นเรื่องการผลิตครูดนตรีประจำชาติ ซึ่งมีจำนวนน้อยมาก ถ้าเปรียบเทียบกับประเทศไทยมีระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนดนตรีไทยหลายแห่งทั่วประเทศ

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นในการศึกษาคำนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทำการศึกษา ความหมาย คุณค่า และวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นเพื่อให้ได้แนวทางในการดำรงรักษาคุณค่าและวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติและเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาดนตรีประจำชาติในโรงเรียนเพื่อการธำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ จากการศึกษาในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการอภิปรายผลการศึกษาใน 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

1. ความหมายของดนตรีประจำชาติ
2. คุณค่าวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ
3. วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ
4. แนวทางในการจัดการศึกษาดนตรีประจำชาติในโรงเรียน

1. ความหมายของดนตรีประจำชาติ

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความหมายของดนตรีประจำชาติที่ค้นพบ แม้ว่าได้นำเสนอให้เห็นแล้ว แต่สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยค้นพบคือเกิดความแตกต่างทางด้านความคิดระหว่างผู้ให้ข้อมูลของแต่ละกลุ่ม ซึ่งอาจจะเกิดจากประสบการณ์ที่แตกต่างกันและเป็นข้อมูลในเชิงคุณภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าความหมายของดนตรีประจำชาติ มีความหมายลึกซึ้งและทำความเข้าใจได้ยากเพราะแต่ละคนมีความหมายที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยอาจจะยังไม่ได้รวบรวมได้ครบถ้วน ซึ่งจะมีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

2. คุณค่าวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ

จากการศึกษาแนวคิดในเรื่องวัฒนธรรมที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าได้มีผู้ให้คำนิยามของคำว่า วัฒนธรรมไว้ว่า วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์ในส่วนรวมผลิตสร้างขึ้นมา โดยการเรียนรู้จากกันและสืบต่อกันเป็นความเจริญก้าวหน้า หากจะอธิบายในเชิงนิยามให้ชัดเจนขึ้นอาจกล่าวได้ดังที่พระยาอนุমানราชชนได้กล่าวว่า “วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ซับซ้อนประกอบด้วย ความรู้ ความเชื่อ ศิลปะ ศีลธรรม กฎหมาย ประเพณีและความสามารถอื่นๆที่มนุษย์ได้มาในฐานะสมาชิกของสังคม”(พระยาอนุমানราชชน, 2515: 104-116) จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการก่อตัวและรูปแบบความสัมพันธ์ในวัฒนธรรมที่มีความเชื่อมโยงกับบริบททางสังคมในด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับวิถีชีวิตมนุษย์ในสังคมนั้นๆดังคำกล่าวของนักวิชาการด้านดนตรีศึกษาที่กล่าวว่า “ดนตรีเป็นศิลปะหรือเสียงที่เติมเปี่ยมไปด้วยศิลปะแห่งการสร้างสรรค์ของมนุษยชาติ มนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์ดนตรีขึ้นมา” (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2545) จากแนวคิดดังกล่าวเมื่อทำการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าดนตรีประจำชาตินั้นมีคุณสมบัติที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นวัฒนธรรมสำคัญในสังคมและวิถีชีวิตของคนในชาตินั้นๆ

ในการศึกษาพบว่าดนตรีประจำชาติที่ทำการศึกษาในครั้งนี้มีคุณสมบัติความเป็นวัฒนธรรมที่มีความสำคัญในสังคมอันเนื่องมาจากการเป็นดนตรีที่อยู่ในวิถีชีวิตของคนในทุกระดับชั้นผ่านพิธีกรรมทางสังคม จากความสำคัญดังกล่าวส่งผลให้วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นมีความเหมือนในเรื่องการเป็นวัฒนธรรมที่มีผลต่อการพัฒนาสังคมและต่อตัวมนุษย์อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นทรงคุณค่าต่อแนวคิดและกระบวนการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เพื่อการสร้างคนในแบบที่สังคมและชาติต้องการดังคำกล่าวที่ว่า “วัฒนธรรมเป็นภาวะเจริญงอกงามซึ่งปรากฏในวิถีชีวิตมนุษย์ วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่ผิดปกติและแปลกแยกจากวิถีชีวิตมนุษย์ วัฒนธรรมและการศึกษาเป็นการพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิต (สุขภาวะ) การพัฒนาวิถีชีวิตที่ดี(คุณภาวะ) และวิถีชีวิตที่มีแก่นสาร(อิสระภาวะ) ของมนุษย์ทั้งปวง” (สุน อมรวิวัฒน์, 2536) จากแนวคิดดังกล่าวในการศึกษาครั้งนี้พบว่าดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นมีความเหมือนกันในฐานะการเป็นวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อการรับใช้สังคมดังจะเห็นได้จากคุณค่าที่พบในการศึกษาครั้งนี้ในด้านต่างๆอาทิในด้านสังคมนั้นพบว่าดนตรีประจำชาติทั้งไทยและญี่ปุ่นนั้นได้ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมที่สำคัญในสังคมดังจะเห็นได้จากการใช้ดนตรีปี่พาทย์ในการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นที่ให้ความสำคัญกับดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) ในฐานะดนตรีสำคัญในพิธีกรรมต่างๆในสังคมญี่ปุ่น

ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าดนตรีประจำชาตินั้นเป็นดนตรีสำคัญในสังคมที่แสดงออกถึงเอกลักษณ์และวิถีคิดของคนในสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมญี่ปุ่นที่มีแนวคิดและรูปแบบสังคมที่มีการแบ่งแยกกระดัดและชนชั้นประกอบกับคติความเชื่อในเรื่องการประพฤติปฏิบัติตน ดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) ได้ถูกใช้เป็นเครื่องมือในกระบวนการทางสังคมในการกำหนดระดับชนชั้นในการเล่นและถูกกำหนดเป็นหนึ่งในคุณสมบัติของการเป็นกุลสตรีในชาติญี่ปุ่น ดังจะเห็นได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) มีความสำคัญต่อคำว่ากุลสตรีของชาวญี่ปุ่น โดยหญิงสาวต้องสามารถบรรเลงดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) และนำเครื่องดนตรี โซโกกุ (Soukyoku) ติดตัวในการแต่งงานหรือใช้ในการพิธีกรรมต่างๆ จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของดนตรีประจำชาติซึ่งไม่แตกต่างจากสังคมไทยที่นิยมให้ลูกหลานฝึกหัดดนตรีไทยเพื่อเป็นการเสริมคุณลักษณะที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในบริบทสังคมไทย จากแนวคิดดังกล่าวทำให้ดนตรีประจำชาติและวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นวัฒนธรรมที่ดำรงคุณค่าซึ่งสามารถจำแนกและอธิบายถึงความสำคัญของคุณค่าต่างๆ ได้ต่อไป

ในการอภิปรายถึงเรื่องดนตรีประจำชาติและวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติในเรื่องคุณค่าที่พบนั้นพบว่าสามารถจำแนกคุณค่าไปตามหลักการและแนวคิดในด้านคุณค่า ดังที่ลูเมธ วิทยากุล ได้นำเสนอแนวคิดในการแบ่งประเภทของคุณค่าไว้ว่า “คุณค่า คือ สิ่งใดสิ่งหนึ่ง การกระทำใด การกระทำหนึ่ง อันจะมีคุณค่าอันประกอบไปด้วย คุณค่านอกตัว (Extrinsic Value) ซึ่งคือ สิ่งหรือการกระทำนั้นเป็นเพียงวิถี (Means) หรือเครื่องมือที่จะนำไปสู่เป้าหมายสุดท้ายแต่ไม่มีคุณค่าในตัวเอง แต่คุณค่าจะเกิดเมื่อถึงเป้าหมายนั้น และคุณค่าในตัว (Intrinsic Value) ซึ่งเป็นคุณค่าที่ตรงกับ จุดหมายสุดท้าย (Ends) คือเป้าหมายของสิ่งที่กระทำอยู่นั้นในตัวเอง ไม่ได้เป็นวิถีหรือเครื่องมือ นำไปสู่สิ่งอื่น มีอุดมคติในตัวเอง ไม่ขึ้นอยู่กับสิ่งใดเลย” (ลูเมธ วิทยากุล, 2534) จากแนวคิดดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสามารถอธิบายถึงลักษณะของคุณค่าที่พบในดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นที่ดำรงคุณค่าไม่แตกต่างกันนั้น

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าดนตรีประจำชาติและวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นเป็นวัฒนธรรมดนตรีที่ดำรงคุณค่าทั้งคุณค่าในตัววัฒนธรรมดนตรีประจำชาติและคุณค่านอกตัวของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ ซึ่งสามารถอธิบายถึงคุณค่าที่ผู้วิจัยได้พบในการศึกษาครั้งนี้ได้ว่าคุณค่าในตัววัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นคือคุณค่าในทางสุนทรียรสที่ผู้บรรเลงและผู้ชมได้รับจากการบรรเลงดนตรีประจำชาติต่างๆ คุณค่าดังกล่าวนี้เป็นคุณค่าที่มีความสำคัญในการวัฒนธรรมดนตรีอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมดนตรีนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีเป้าประสงค์ในการสร้างความสุนทรียในทางโสตศิลป์ดังกล่าวที่ว่า “ดนตรีเป็นศิลปะที่จัดอยู่ใน

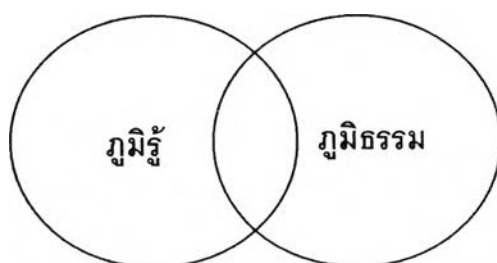
กลุ่มโสตศิลป์ที่ต้องอาศัยหูเป็นอวัยวะในการรับรู้ ดนตรีจึงเป็นศิลปะของจิตใจ เสรีภาพทางจินตนาการ...ดนตรีเป็นศิลปะของเสียงที่เกิดจากความพากเพียรของมนุษย์ในการสร้างเสียงให้อยู่ในระเบียบของจังหวะ ทำนอง สีสิ้นของเสียงและคีตลักษณ์ในแต่ละวัฒนธรรม จนเป็นผลให้สามารถแยกแยะดนตรีของชาติหนึ่งแตกต่างจากชาติหนึ่งได้”(เจลิมคักต์, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องสุนทรียทางดนตรีของณรุทธ์ สุธงจิตต์ ที่กล่าวว่า “ดนตรีเป็นโสตศิลป์ หรือเสียงที่เต็มไปด้วยศิลปะแห่งการสร้างสรรค์ของมนุษยชาติ มนุษย์เป็นผู้สร้างสรรค์ดนตรีขึ้นมาเพื่อต้องการให้เห็นความงามของเสียง อันเป็นความสามารถของมนุษย์ที่ร้อยเรียงองค์ประกอบต่างๆ ของโสตศิลป์ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ ได้สัมผัสกับโสตศิลป์ซึ่งเป็นวิชาที่ว่าด้วยความงาม ความไพเราะ” (ณรุทธ์ สุธงจิตต์, 2545) จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยพบว่าดนตรีประจำชาติและวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติของไทยและญี่ปุ่นนั้นเป็นวัฒนธรรมที่ดำรงคุณค่าในตัวของวัฒนธรรมในด้านการสร้างสุนทรียทางโสตศิลป์นั้นคือสุนทรียที่เกิดจากการรับฟังเสียงของเครื่องดนตรีนั่นเอง ดังคำกล่าวของนักดนตรีที่ผู้วิจัยพบในการวิจัยครั้งนี้ว่า “ทุกครั้งทีฟัง โดยเฉพาะการบรรเลงในพิธีกรรม ทำให้รู้สึกเหมือนได้ยินเสียงสวดมนต์ ทำให้รู้สึกอบอุ่น” (Tomiyama Seihin, สัมภาษณ์ 15 เมษายน 2548) ซึ่งมีความคล้ายกับดนตรีประจำชาติไทยที่นักดนตรีไทยได้กล่าวว่า “บรรพบุรุษของเรามีความสามารถมาก นำเครื่องดนตรีต่างๆ มาประสมขึ้นมาเป็นวงซึ่งก็คือการเล่นร่วมกันหลายคนและหลายเครื่อง” (ชนก สาคกริก, สัมภาษณ์ 3 พฤษภาคม 2547) และคำกล่าวที่ว่า “การประสมวงข้อสำคัญคือการปรับเสียงเครื่องแต่ละชิ้นให้กลมกลืนกัน สามารถบรรเลงทำนองต่างๆ ได้อย่างไพเราะ” (อุทัย พาทย์โกศล, สัมภาษณ์ 10 สิงหาคม 2547)

จากการศึกษาคุณค่าของดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นพบว่านอกจากจะปรากฏคุณค่าในตัววัฒนธรรมในด้านโสตศิลป์แล้วผู้วิจัยยังพบว่าวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นดำรงคุณค่าที่สำคัญที่ส่งผลให้วัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นดำรงอยู่ในสังคมได้นั้นคือคุณค่านอกตัววัฒนธรรมนั้นคือคุณค่าที่เกิดจากกระบวนการสร้างสรรค์สุนทรียทางโสตศิลป์ซึ่งเป็นคุณค่าที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับบริบททางสังคมอื่นๆ ดังจะเห็นได้จากการที่วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติทั้งไทยและญี่ปุ่นนั้นถือได้ว่าเป็นวัฒนธรรมที่ก่อกำเนิดขึ้นเพื่อการรับใช้สังคมและสร้างสำนึกในความเป็นชาติโดยจะเห็นได้จากคุณค่าที่พบในการศึกษาทั้งในด้านเศรษฐกิจที่มีการสร้างรายได้จากการแสดงดนตรีที่คล้ายคลึงกันหรือ คุณค่าทางสังคมในการรับใช้สังคมในฐานะเครื่องมือในบริบททางสภาพสังคมและวิถีชีวิตเหมือนกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของพิธีกรรมต่างๆ ที่ดนตรีประจำชาติได้เข้าไปมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องและมีความสำคัญในคติความเชื่อและวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยและญี่ปุ่นมาโดยตลอดสิ่งเหล่านี้เองได้แสดงให้เห็นถึงภูมิรู้และภูมิปัญญาของบรรพบุรุษในชาติที่สอดแทรกคุณค่า คุณลักษณะ และคติความเชื่อที่สำคัญในสังคมผ่าน

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีนั้นคือการให้การศึกษาความรู้ทางโสตศิลป์ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาทางเสียง ปลุกฝังทัศนคติและค่านิยมจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง

ในการศึกษาคั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นดำรงคุณค่านอกตัวโดยเป็นคุณค่าที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีนั้นเป็นวัฒนธรรมที่แฝงไว้ด้วยกระบวนการในการกลมเกลาคคนให้มีรูปแบบการดำรงชีวิตและการปฏิบัติตนตามที่สังคมได้กำหนด แนวคิดดังกล่าวนี้สืบเนื่องมาจากการที่วัฒนธรรมดนตรีนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในแต่ละสังคมอันเป็นการแสดงให้เห็นถึงวัตถุประสงค์ในการดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาติผ่านวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติในไทยและญี่ปุ่นนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีเป้าประสงค์ในการกลมเกลาค คุณธรรมและจริยธรรมแฝงอยู่ในวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีทั้งสิ้น จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงรูปแบบความสัมพันธ์ที่ทรงคุณค่าในทางสังคมที่มีความคล้ายคลึงกันอาจกล่าวสรุปได้ว่า คุณค่านอกตัววัฒนธรรมดนตรีประจำชาติที่สำคัญคือ คุณค่าที่ก่อให้เกิดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ดี ดังจะเห็นได้จากข้อค้นพบประการหนึ่งที่คุณวิจัยได้ทำการศึกษาคพบว่า วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นมีแนวคิดที่สำคัญที่เหมือนกันทั้งไทยและญี่ปุ่นคือแนวคิดสำคัญกล่าวคือ วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นเป็นการสอนคนให้มีจรรยาบรรณ มีศีลธรรม ซึ่งเป็นคุณค่าที่สำคัญของความเป็นคนดีของสังคมนั้น

วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีแนวคิดในการหล่อหลอมคนให้เป็นคนที่มีคุณธรรม จริยธรรมควบคู่ไปกับการความรู้ที่ได้จากการบรรเลงดนตรีประจำชาติและจารีตพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมในสังคมนั้นซึ่งเป็นที่มีความสำคัญทำให้วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติของไทยและญี่ปุ่นสามารถดำรงคุณค่าอยู่ในสังคมได้แม้ว่ากระแสสังคมและสภาพสังคมจะมีความเปลี่ยนแปลงไปในหลายด้านก็ตาม การดำรงอยู่ของคุณค่าและวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นสามารถดำรงอยู่ได้โดยอาศัยหลักการ 2 สิ่ง นั่นคือ ภูมิรู้และภูมิธรรมโดยต้องมีลักษณะที่ประสานความสัมพันธ์กันเพื่อให้เกิดการดำรงอยู่ของคุณค่าวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นดังแผนภาพ

จากแผนภาพดังกล่าวนั้นสามารถอธิบายถึงหลักการในการดำรงคุณค่าในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นต้องอาศัยแนวคิดที่สำคัญของประการคือ ภูมิรู้และภูมิธรรม โดยในการศึกษาค้นคว้าวิจัยพบว่าแนวคิดเรื่องภูมิรู้ของดนตรีประจำชาติคือเนื้อหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติที่เกี่ยวพันกับบริบททางสังคม โดยเป็นความรู้ในเรื่องของเครื่องดนตรีประจำชาติในด้านประวัติและที่มา แนวคิด คติความเชื่อ การใช้เครื่องดนตรี บทเพลงที่ใช้ประกอบการบรรเลง รวมไปถึงเนื้อหาในวัฒนธรรมการถ่ายทอดที่มีลักษณะและกระบวนการในการถ่ายทอดที่เป็นรูปแบบเฉพาะที่แสดงให้เห็นให้ผู้รับการถ่ายทอดได้เรียนรู้ในลักษณะที่บูรณาการไปกับเนื้อหาด้านทักษะการบรรเลงต่างๆซึ่งแนวคิดเรื่องภูมิรู้นั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญที่ทำให้วัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นสามารถดำรงคุณค่าและดำรงอยู่ในสังคมต่างๆได้อันเนื่องมาจากเป็นองค์ความรู้ที่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติอันเนื่องมาจากการที่ภูมิรู้นั้นเป็นต้นทุนที่สำคัญในการสร้างวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน

จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยพบว่านอกเหนือจากแนวคิดเรื่องภูมิรู้ที่มีส่วนสำคัญในการดำรงรักษาคุณค่าของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติทั้งไทยและญี่ปุ่นนั้นในการดำรงรักษาคุณค่าและกระบวนการสร้างเอกลักษณ์ความสำคัญของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติทั้งไทยและญี่ปุ่นที่มีความเหมือนกันนั้นคือเรื่องของภูมิธรรมที่พบในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ ภูมิธรรมคือ คุณธรรม จริยธรรมและเอกลักษณ์ความเป็นชาติที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ จากการศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นพบว่ามีความเหมือนกันในด้านเป้าประสงค์ในกระบวนการกลมกลืนและปลูกฝังค่านิยมความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติทั้งในส่วนของคุณธรรมประจำชาติในด้านต่างๆ อาทิ คติความเชื่อ พิธีกรรม บทเพลงหรือหน้าที่ของดนตรีประจำชาติที่แสดงออกถึงความเกี่ยวข้องกับเรื่องของศาสนา พิธีกรรมและคุณธรรมจริยธรรมที่สำคัญในสังคมนั้นๆและจากการศึกษาพบว่าในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงภูมิธรรมที่แฝงอยู่ในกระบวนการในการถ่ายทอดความรู้ได้เป็นอย่างดีโดยจะพบว่าในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติที่พบในการศึกษาค้นคว้าวิจัยพบว่าผู้รับการถ่ายทอดจะได้รับการอบรมในเชิงคุณธรรมและจริยธรรมโดยการซึมซับจากกระบวนการเรียนการสอนและจากครูผู้สอนเป็นสำคัญจนทำให้วัฒนธรรมดนตรีนั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนในชาติในที่สุด

ความสำคัญของภูมิรู้และภูมิธรรมนั้นจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติที่ผู้ทำการถ่ายทอดหรือผู้ที่ต้องการดำรงรักษาวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติต้องตระหนักและให้ความสำคัญอันเนื่องมาจากภูมิรู้และภูมิธรรมนั้น

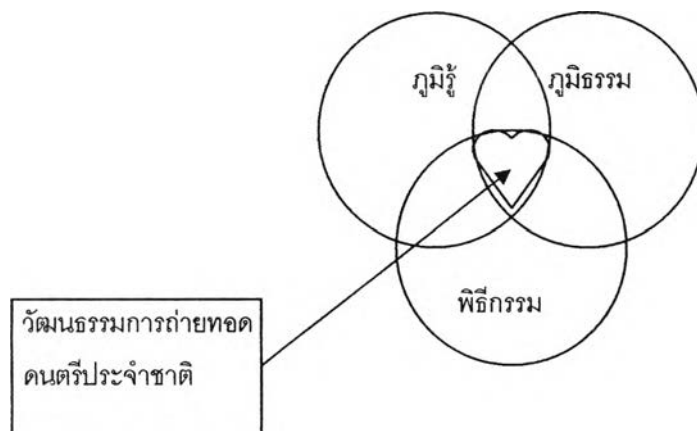
เป็นสิ่งที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีและวัฒนธรรมประจำชาติในหลายด้าน ภูมิรู้และภูมิธรรมนั้น นอกเหนือจากเป็นการสอนให้คนได้เรียนรู้ถึงเรื่องราวข้อมูลของวัฒนธรรมนั้นๆแล้วยังเป็นภูมิปัญญาของบรรพบุรุษที่ในการสั่งสอนให้คนรู้จักวัฒนธรรมของตนเองโดยไม่ต้องทำการจัดการเรียนการสอนที่แยกส่วนแต่สามารถที่จะบูรณาการรวมไปพร้อมกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมเพียงอย่างเดียวเหมือนดังเช่นในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นที่มีการสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมเข้าไปในเนื้อหาของวัฒนธรรมดนตรีเป็นต้น แนวคิดดังกล่าวนี้เมื่อทำการศึกษาถึงความสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องวัฒนธรรมแล้วจะพบว่าไม่สามารถแยกออกจากกันได้เนื่องมาจากวัฒนธรรมนั้นเป็นผลรวมของภูมิรู้และภูมิธรรมดังที่คำกล่าวที่ว่า “วัฒนธรรมเป็นการสั่งสมประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญาที่ช่วยให้มนุษย์ในสังคมนั้นๆ อยู่รอดและเจริญสืบต่อกันมาได้”(พระเทพเวที, 2535) ดังนั้นคุณค่าที่สำคัญของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นจึงเป็นคุณค่าที่มีความเกี่ยวข้องและเกี่ยวพันกับวิถีชีวิตของคนในสังคมอย่างแยกไม่ออกทั้งในด้านจิตใจและสังคมและวัฒนธรรมดนตรีจึงเป็นวัฒนธรรมที่ดำรงคุณค่าทั้งภายในและภายนอกตัววัฒนธรรมดนตรีประจำชาติเองโดยมีแนวคิดเรื่องภูมิรู้และภูมิธรรมเป็นเครื่องประสานให้เกิดความยั่งยืนของวัฒนธรรมดนตรีในสังคมได้

3. วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ

จากการศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าวัฒนธรรมการถ่ายทอดนั้นถือได้ว่าเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญที่ก่อให้เกิดการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติอันเนื่องมาจากในการดำรงวัฒนธรรมนั้นโดยเฉพาะวัฒนธรรมนั้นไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ด้วยตนเองดังคำกล่าวของนักดนตรีที่กล่าวว่า “ดนตรีนั้นอยู่เดี่ยวๆในสังคมไม่ได้ การดำรงอยู่ก็เพราะมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกับส่วนอื่นๆ”(อานันท์ นาคคง, สัมภาษณ์ 6 เมษายน 2548) การดำรงวัฒนธรรมจึงต้องมีความตระหนักถึงบริบทข้างเคียงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมนั้นๆ ในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นผู้วิจัยพบว่ามีความเหมือนกันในเรื่องวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติที่มีความเกี่ยวพันกับสถาบันทางสังคมในด้านต่างๆ กล่าวคือ ในการดำรงวัฒนธรรมและในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นต้องอาศัยกระบวนการทางการศึกษาและอาศัยหลักธรรมและกิจกรรมทางศาสนาและพิธีกรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรี จากการศึกษาพบว่าดนตรีประจำชาตินั้นทำหน้าที่ในการรับใช้สังคมในด้านพิธีกรรมต่างๆ บทบาททางด้านพิธีกรรมนั้นมีความสำคัญต่อการดำรงวัฒนธรรมดังคำกล่าวของพระธรรมปิฎกที่กล่าวว่า “พิธีกรรมแปลว่าการกระทำที่เป็นพิธี คือเป็นวิธีที่จะให้สำเร็จผลที่ต้องการ ถ้าเราไม่มีพิธีกรรมเราก็จะไม่มีจุดหมาย ไม่มีจุดเริ่มต้น พิธีกรรมเป็นเครื่องทำให้คนเตรียมตัวและเตรียมใจ พิธีกรรมจึงเป็นจุดนัดพบและเป็นจุดหมายสำหรับ

ชุมชนในการทำให้มองเห็นความสำคัญที่จะเริ่มทำสิ่งต่าง”(พระธรรมปิฎก,2537)พิธีกรรมจึงมีความสำคัญและเป็นกุศโลบายอย่างหนึ่งของบรรพบุรุษในการสร้างสรรค์วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติขึ้นซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีความประสานกันดังคำกล่าวที่ว่า “การศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นเสมือนเกลียวเชือก 3 เกลียวที่เกี่ยวข้องประสานกันสนิท ซึ่งการศึกษาเป็นการพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิต ศาสนาเป็นการพัฒนาวิถีการดำเนินชีวิตที่ดีและวัฒนธรรมเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์” (สุมน อมรวิวัฒน์, 2536) ดังนั้นในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีนั้นจึงเป็นการให้การศึกษาความรู้ทางโสตศิลป์ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาทางเสียง ปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมจากชนรุ่นหนึ่งไปสู่ชนอีกรุ่นหนึ่ง โดยมีอุดมคติทั้งทางรูปธรรมซึ่งหมายถึงการสั่งสอน ปลูกฝังและอุดมคติทางนามธรรมที่เกี่ยวข้องกับขนบธรรมเนียมประเพณีและความเชื่อของคนในสังคมเป็นเป้าหมายหลัก

จากการศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นผู้วิจัยพบว่า วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นมีความเกี่ยวข้องกับบริบททางสังคมที่คล้ายคลึงกันคือในการดำรงวัฒนธรรมผ่านวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นต้องอาศัยบริบทด้านวัฒนธรรม การศึกษาและศาสนาเป็นหลักการสำคัญในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติดังแผนภาพดังต่อไปนี้

โดยในการศึกษาพบว่าวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติของไทยและญี่ปุ่นนั้นเป็นการจัดในลักษณะสำนักการศึกษาเฉพาะศาสตร์คือการเป็นสำนักดนตรีมาโดยตลอด รูปแบบดังกล่าวจากการศึกษาพบว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างศิลปินที่มีชื่อเสียงในการบรรเลงดนตรีประจำชาติและได้รับการยกย่องจากสังคมมาโดยตลอดอีกทั้งศิลปินเหล่านั้นยังดำรงตำแหน่งผู้ทำการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติที่มีความเชี่ยวชาญให้ผู้รับการถ่ายทอดที่สนใจในรุ่น

ต่อๆมาโดยตลอด จากรูปแบบและลักษณะดังกล่าวทำให้สำนักดนตรีหรือบ้านดนตรีจึงเป็นสถาบันทางสังคมในการผลิตและพัฒนาความรู้และบุคลากรทางวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติที่มีความสำคัญมาโดยตลอด

รูปแบบการจัดการศึกษาดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นมีความเหมือนกันในด้านการเป็นบ้านดนตรีที่ทำการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติซึ่งเป็นกระบวนการในการถ่ายทอดที่สืบทอดกันมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนานประกอบกับเนื้อหาและคุณค่าที่ปลูกฝังให้กับผู้รับการถ่ายทอดนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญกล่าวคือรูปแบบการจัดการศึกษาดนตรีประจำชาติทั้งไทยและญี่ปุ่นนั้นมีความคล้ายคลึงกันในเรื่องวัฒนธรรมการถ่ายทอดนั้นคือการถ่ายทอดนั้นมุ่งเน้นในเรื่องการถ่ายทอดความรู้เรื่องการดนตรีควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรมรวมถึงบุคลิกภาพต่างๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นเอกลักษณ์ของบ้านดนตรีทั้งไทยและญี่ปุ่น แนวคิดดังกล่าวนี้เป็นแนวคิดที่มีความเหมือนกันทั้ง 2 ประเทศอันเนื่องมาจากคุณค่าของวัฒนธรรมดนตรีนั้นผูกติดกับความสำคัญของ 3 สิ่งนั้นคือ วัฒนธรรมดนตรี การศึกษาและศาสนา รูปแบบการศึกษาในลักษณะดังกล่าวนี้จึงดำรงอยู่ได้ในสังคมตลอดมาและเป็นสิ่งที่บ้านดนตรีหรือผู้ที่ต้องการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นต้องตระหนักและให้ความสำคัญ

เมื่อทำการศึกษาถึงวิธีการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นพบว่าวิธีการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติทั้งไทยและญี่ปุ่นนั้นมีความเหมือนกันคือเป็นรูปแบบการถ่ายทอดแบบที่เรียกว่า การสอนแบบโบราณหรือการสอนแบบตัวต่อตัว ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้เป็นวิธีการที่เป็นเอกลักษณ์ในการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติทั้งไทยและญี่ปุ่นมาโดยตลอด จากการศึกษาครั้งนี้พบว่ารูปแบบการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติแบบโบราณนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งที่แต่ละบ้านดนตรียึดถือเป็นแนวทางในการถ่ายทอดและเป็นเอกลักษณ์ที่ยังดำรงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติมาโดยตลอด ดังคำกล่าวที่ว่า “การศึกษาสมัยใหม่ที่ใช้วิธีการหรือเน้นวิธีการสอนแบบโบราณสำหรับวิชาอื่นๆไม่มีอีกแล้ว สำหรับดนตรีพิสุจน์ตัวเองมาตลอดว่าต้องมีการสอนแบบโบราณเป็นแกนในการถ่ายทอดให้เกิดความสำเร็จ” (อานันท์ นาคคง, สัมภาษณ์ 6 เมษายน 2548) การถ่ายทอดแบบโบราณเป็นรูปแบบการถ่ายทอดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำรงวัฒนธรรมดนตรีอันเนื่องมาจากการถ่ายทอดแบบโบราณนั้นเป็นการถ่ายทอดที่ก่อให้เกิดความคิดในเชิงสร้างสรรค์ทางการบรรเลงในลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองจนสร้างความเป็นเอกลักษณ์ของบ้านดนตรีต่างๆ ดังคำกล่าวที่ว่า “ถ้าไม่ใช้การสอนแบบโบราณจะทำให้ไม่เกิดนักดนตรีที่ Creative ไม่มีนักดนตรีที่เล่นจากความทรงจำการสอนแบบโบราณจะทำให้เกิดหลาย Version ขึ้นในโลกดนตรี” (อานันท์ นาคคง, สัมภาษณ์ 6 เมษายน 2548) รูปแบบการถ่ายทอดแบบโบราณยังเป็นวิธีการที่สร้างความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันระหว่างผู้ทำ

การถ่ายทอดกับผู้รับการถ่ายทอด โดยเป็นการวิธีการเรียนการสอนที่นอกเหนือจากการถ่ายทอดความรู้แล้วยังเป็นการกลมกลืนคุณลักษณะความเป็นคนดีในสังคมให้กับผู้รับการถ่ายทอดไปพร้อมวิธีการดังกล่าวนี้ถือได้ว่าเป็นวิธีการที่เหมาะสมและสอดคล้องกับเป้าประสงค์ในการเรียนดนตรีประจำชาติ วิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นจึงมีความจำเป็นต้องเป็นการถ่ายทอดแบบโบราณเป็นหลักเพื่อให้วัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นสามารถดำรงอยู่ได้ในสังคมต่อไป

สิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยค้นพบในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นพบว่ารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้ทำการถ่ายทอดกับผู้รับการถ่ายตานั้นเป็นจุดสำคัญหลักที่พบว่าเป็นเอกลักษณ์ในรูปแบบการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่ยังคงเหลืออยู่ในปัจจุบันของทั้ง 2 ประเทศอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีความเคร่งครัดในเรื่องวิธีการถ่ายทอดที่เน้นในเรื่องการถ่ายทอดแบบโบราณซึ่งก่อให้เกิดคุณประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ทักษะการบรรเลงดนตรีทำให้วัฒนธรรมดนตรีนั้นดำรงอยู่ได้และก่อให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การเรียนการถ่ายทอดวิชาดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นให้ความสำคัญกับสิ่งหนึ่งคือ ครูผู้ทำการถ่ายตานั้นจะเป็นผู้ที่มีความเมตตาปราณีและให้ความรักและปรารถนาดีต่อศิษย์ผู้รับการถ่ายทอด โดยมองศิษย์เหมือนหนึ่งในสมาชิกของครอบครัวดังจะเห็นได้จากการถ่ายทอดดนตรีญี่ปุ่นนั้นเมื่อศิษย์สำเร็จการศึกษาจากครูในบ้านดนตรีแล้วครูจะยกนามสกุลให้ศิษย์ใช้สำหรับการเปิดบ้านดนตรีเพื่อทำการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติต่อไปหรือในดนตรีไทยที่จะรู้ว่ามีนักดนตรีผู้นั้นมาจากตระกูลใดและมีความสัมพันธ์ต่อกันในฐานะสมาชิกของบ้านดนตรีนั้นๆ ซึ่งเป็นรูปแบบความสัมพันธ์ที่เป็นลักษณะเฉพาะดังกล่าวนี้มีความจำเป็นต้องใช้วิธีการถ่ายทอดแบบโบราณซึ่งเป็นลักษณะการสอนแบบตัวต่อตัว (Face to Face) หรือสามารถอธิบายได้ในเชิงการสื่อสารซึ่งเรียกวิธีการดังกล่าวนี้ว่า การสื่อสาร 2 ทาง (Two Way Communication) ซึ่งวิธีการดังกล่าวนี้มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมไทยและญี่ปุ่นซึ่งมีความคล้ายคลึงกันในด้านสภาพสังคมและการเลี้ยงดูบุตรหลานซึ่งรูปแบบการถ่ายทอดแบบโบราณนั้นก่อให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ที่เรียกว่า "ครูรักศิษย์ ศิษย์รักและเคารพครู" ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น ในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นเป็นวิธีการถ่ายทอดวัฒนธรรมแบบโบราณซึ่งถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ จากการศึกษาพบว่ารูปแบบดังกล่าวนี้มีภาวะความเสี่ยงประการหนึ่งที่สำคัญและต้องตระหนักถึงในการถ่ายทอดวัฒนธรรมอันเนื่องมาจากการถ่ายทอดแบบโบราณหรือการถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวนั้นก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างบุคคลที่เข้ารับการถ่ายทอดในด้านเนื้อหาหรือเทคนิควิธีการในการถ่ายทอดจนอาจก่อให้เกิดความขัดแย้ง

ขึ้นได้ ดังนั้นในวัฒนธรรมการถ่ายทอดนั้นจึงมีความจำเป็นที่ครูผู้ทำการถ่ายทอดต้องตระหนักถึงหลักสำคัญในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรี 2 ประการคือ ครูต้องยึดมั่นในหลักความยุติธรรม(Equity)และหลักคุณธรรม (Morality) อันจะเป็นหลักการสำคัญในการดำรงรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีและวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติโดยจะเป็นการถ่ายทอดที่ทำให้ผู้เรียนได้ตระหนักรู้ถึงภูมิรู้และภูมิธรรมที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ และเพื่อให้วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นสามารถดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืนและดำรงความสำคัญนั้นครูผู้สอนจะต้องตระหนักถึงรูปแบบวิธีการในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติให้เป็นไปตามกรอบเนื้อหา ขอบเขตของวัฒนธรรม คุณค่าที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติอย่างยุติธรรมและมีคุณธรรม ไม่สร้างค่านิยมที่ยึดติดกับผลตอบแทนที่ได้รับหรือปริมาณเนื้อหารายละเอียดของวัฒนธรรมที่ได้รับในเชิงปริมาณเพื่อให้วัฒนธรรมการถ่ายทอดนั้นมีประสิทธิภาพ(Efficiency)และมีประสิทธิผล(Effectiveness)และสามารถดำรงวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติได้อย่างยั่งยืน

จากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติทั้งไทยและญี่ปุ่นนั้นมีความเหมือนกันในเรื่องของจุดมุ่งหมายและวิธีการในการถ่ายทอดที่ดำรงแบบอย่างลักษณะดั้งเดิมมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สิ่งที่ทำให้ดำรงวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นคือวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติต้องคำนึงถึงจารีตการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ ในการดำรงรักษาวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นต้องยึดถือแนวคิดสำคัญที่ว่า วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นคือการถ่ายทอดความรู้เรื่องดนตรีและสร้างคนดีของสังคมอันเป็นหลักสำคัญในการประพฤติปฏิบัติเพื่อให้วัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นมีความยั่งยืน โดยจารีตในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นต้องประกอบไปด้วยหลักสำคัญ 3 ประการคือ

1. การชี้แนะ
2. การทอ้งจำ
3. ยึดมั่นในจารีตประเพณี

โดยการชี้แนะในจารีตการถ่ายทอดนั้นต้องการการชี้แนะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่ององค์ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมดนตรีในด้านต่างๆ อาทิ ประวัติความเป็นมา เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับดนตรีประจำชาติ พิธีกรรมและคติความเชื่อต่างๆที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติต่างๆ โดยการชี้แนะนี้เป็นกระบวนการที่มีความจำเป็นและต้องตระหนักในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติอันเนื่องมาจากเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในวัฒนธรรมการถ่ายทอด การชี้แนะในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นจึงเป็นการชี้แนะเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการต่อยอดความคิดและความรู้

ต่างๆให้กับผู้เรียนได้พัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างเต็มที่ตามหลักการหรือแนวคิดในการจัดการศึกษาตามแนวทาง Constructivism เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้รับการถ่ายทอดได้พัฒนาทักษะและความคิดด้วยตนเอง ประกอบกับการชี้แนะยังเป็นการชี้แนะเพื่อให้ผู้เรียนได้รู้จักข้อบกพร่องและได้ทำการปรับปรุงแก้ไขในทักษะด้านการบรรเลงอันเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ

การท่องจำหรือการใช้การจดจำเมื่อครูถ่ายทอดให้นั้นจารีตประเพณีนั้นเป็นสิ่งสำคัญในการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติและเป็นกระบวนการที่สร้างเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติที่ก่อให้เกิดการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติมาโดยตลอดอันเนื่องมาจากการที่วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติต้องอาศัยรูปแบบโบราณในการถ่ายทอด ดังนั้นในจารีตการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นจึงต้องเป็นการถ่ายทอดวิธีในการบรรเลง บทเพลงเนื้อหาในการบรรเลงซึ่งเป็นเนื้อหาหลักของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติซึ่งกระบวนการในการท่องจำ จดจำและฝึกปฏิบัติซ้ำๆ อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอด้วยความขยันหมั่นเพียรนั้นเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยระยะเวลาและความอดทนและขยันหมั่นเพียรของผู้รับการถ่ายทอดเป็นหลักสำคัญ ประกอบกับการประพฤติปฏิบัติของครูผู้ทำการถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอดที่ต้องประสานสัมพันธ์กันจึงจะประสบความสำเร็จได้ ในจารีตของวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นในปัจจุบันเมื่อวิทยาการเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์และเทคโนโลยีสมัยใหม่เจริญก้าวหน้าผู้ถ่ายทอดหรือวิธีการถ่ายทอดจึงควรอาศัยหลักการและวิธีการของทฤษฎีดนตรีในเรื่องของตัวโน้ตหรือการจดบันทึกด้วยตนเองต่างๆเพื่อก่อให้เกิดเอกสารหลักฐานในการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งได้อย่างถูกต้องเพื่อเป็นสิ่งที่สำคัญในการช่วยให้การถ่ายทอดนั้นสามารถทำการถ่ายทอดได้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้นเหมือนดังคำกล่าวของนักวิชาการดนตรีที่กล่าวว่า “การใช้ทฤษฎีดนตรีตามหลักสากลในการบันทึกโน้ตก็เป็นประโยชน์ในการถ่ายทอดดนตรีในยุคต่อๆไป การสอนแบบ โบราณเป็นสิ่งที่ดีในสังคมที่ไม่ใช้ Literature ไม่ใช้ตัวเขียน เป็นวิธีการที่ใช้ในการศึกษาได้ มันจึงควรเป็นการดำเนินไปคู่กันทั้งการสอนแบบโบราณและการใช้ทฤษฎีดนตรีสากล” (อาพันธ์ นาคคง, สัมภาษณ์ 6 เมษายน 2548)

การยึดมั่นในจารีตประเพณีนั้นเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในวัฒนธรรมประจำชาติในทุกด้านแม้กระทั่งวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อสังคม อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นเป็นวัฒนธรรมที่รับใช้สังคมและมีความเกี่ยวพันและเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรมในสังคม วัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีเรื่องจารีตประเพณีและคติความเชื่อในสังคมเข้า

มามีส่วนเกี่ยวข้องดังจะเห็นได้จากการใช้ดนตรีโซโกกุ (Soukyoku) สำหรับพิธีกรรมทางศาสนา หรือแนวคิดในเรื่องของการใช้เครื่องดนตรีเพื่อการแบ่งระดับชนชั้นต่างหรือแม้กระทั่งในประเทศ ไทยที่ดนตรีปี่พาทย์จะถูกกำหนดให้ใช้สำหรับการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ในการประกอบพิธีกรรม ต่างๆ ซึ่งจะพบว่าจารีตที่สำคัญในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นจะแฝงไปด้วยเรื่องคุณธรรม จริยธรรมและการศาสนา คติความเชื่อแทบทั้งสิ้น ดังนั้นการที่วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติสามารถ ดำรงอยู่ได้เนื่องมาจากวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของจารีต ประเพณีในวัฒนธรรมหลักและในขณะเดียวกันวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติได้มีจารีตประเพณีใน วัฒนธรรมดนตรีของตนเป็นสิ่งที่กำหนดอยู่ ดังนั้นในจารีตการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นจึงมี ความจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงจารีตประเพณีที่อยู่ภายในตัววัฒนธรรมดนตรีประจำชาติและจารีต ในสังคมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติในทุกด้าน

จากการศึกษาจารีตประเพณีในวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นจึงต้องเป็น จารีตที่ทำให้วัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีนั้นไม่เพียงแต่ให้ความรู้ในเรื่องดนตรีประจำชาติเท่านั้น แต่ต้องเป็นการให้ความรู้ ทักษะด้านดนตรีผสมผสานร่วมกับแนวคิดเรื่องคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเป็น เกษะในการดำรงตนของผู้รับการถ่ายทอดให้ใช้ความรู้ ความสามารถ ในการดำรงตนให้เป็นผู้ที่มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ในสังคม มีความสามารถในการเข้าใจถึงสุนทรียศิลป์ทางดนตรีและมี ความเข้าใจในสภาพความเป็นมนุษย์และการดำรงชีวิตรวมไปถึงการได้รับการกลมเกลียวจิตใจให้ มีความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสังคม จากหลักการดังกล่าวย่อมจะส่งผลให้วัฒนธรรมดนตรี ประจำชาตินั้นดำรงความสำคัญและดำรงคุณค่าตามที่บรรพบุรุษได้สร้างสม พัฒนาจนกลายเป็น กระบวนการทางภูมิปัญญาในการขัดเกลามนุษย์ให้เป็นคนในสังคมนั้นต่อไป

4. แนวทางการจัดการศึกษาดนตรีประจำชาติในโรงเรียน

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าวัฒนธรรมนั้นเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญอันเนื่องจาก วัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่มีความสำคัญในสังคม วัฒนธรรมนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาของ บรรพบุรุษในสังคมนั้นดังคำกล่าวที่ว่า “วัฒนธรรมคือสิ่งที่มนุษย์ในส่วนรวมผลิตสร้างขึ้นมาโดย การเรียนรู้จากกันและสืบต่อเป็นความเจริญก้าวหน้าหรือที่อาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ ขับซ้อนประกอบด้วยความรู้ ความเชื่อ ศิลป ศิลปกรรม กฎหมาย ประเพณีและความสามารถอื่นๆ ที่มนุษย์ได้มาในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม จึงทำให้สังคมนั้นต่างจากสัตว์อื่นเพราะมนุษย์มี ภาษา มีสถาบันต่างๆมีการถ่ายทอด สืบต่อกันมาหลายยุคหลายสมัย พร้อมทั้งได้มีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงกันมาโดยตลอด เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับยุคสมัย” (พระยาอนุমানราชธน,

2515) จากแนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการดำรงรักษาวัฒนธรรมนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการถ่ายทอดวัฒนธรรมและองค์ความรู้ที่มีความเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคนั้น

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นได้ถูกนำมาถ่ายทอดในโรงเรียนทั้งในไทยและญี่ปุ่น โดยเป็นการจัดการศึกษาในภาคบังคับที่มีกำหนดระยะเวลาและรูปแบบเนื้อหาของหลักสูตรที่แน่นอนมีการวัดและประเมินผลที่เป็นรูปแบบมาตรฐาน ในการดำเนินการดังกล่าวนี้ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติของทั้ง 2 ประเทศมีความคล้ายคลึงกันอันเนื่องมาจากมีรูปแบบของคุณค่าและวิธีการถ่ายทอดที่คล้ายคลึงตลอดจนมีความเชื่อและจารีตประเพณีที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมดนตรีที่มีความคล้ายคลึงกัน การนำวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติมาทำการถ่ายทอดในโรงเรียนนั้นประสบปัญหาในหลายด้านอาทิ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรที่เกิดจากภาวะความไม่พร้อมของวัสดุอุปกรณ์ ด้านบุคลากรที่เกิดภาวะความขาดแคลนครูผู้ทำการสอนดนตรีประจำชาติที่มีความเชี่ยวชาญ

จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงสภาพปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการนำวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติมาทำการถ่ายทอดในโรงเรียนแล้วพบว่าปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งคือรูปแบบและวิธีการในการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นเป็นรูปแบบที่ถ่ายทอดแบบตัวต่อตัวซึ่งแนวทางดังกล่าวไม่สามารถที่จะสอดคล้องกับสภาพการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนทั้งในด้านปริมาณคือ ระยะเวลาในการเรียนการสอนในแต่ละสัปดาห์ที่พบว่าเป็นการศึกษาเพียงสัปดาห์ละ 1 ครั้งระยะเวลาครั้งละ 50 นาที และด้านคุณภาพในการเรียนการสอนในด้านเนื้อหาองค์ความรู้ และทักษะการบรรเลง ปัญหาดังกล่าวได้แสดงให้เห็นถึงภาวะของความคาดเคลื่อนทางด้านวิถีคิดในการนำวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติมาถ่ายทอดในโรงเรียนอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นเป็นวัฒนธรรมที่ต้องอาศัยระยะเวลาในการฝึกปฏิบัติที่ยาวนานและมีรูปแบบการถ่ายทอดที่เป็นเอกลักษณ์ในลักษณะตัวต่อตัวและไม่สามารถที่จะใช้เกณฑ์มาตรฐานกลางในการเป็นตัวกำหนดในเรื่องการวัดและประเมินผลการเรียนได้อันเนื่องมาจากในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาตินั้นได้มีคุณค่าทางด้านสังคมและจริยธรรมที่แฝงอยู่ในวัฒนธรรมดนตรีและเป็นการประเมินพฤติกรรมในแต่ละบุคคลไม่ใช่พฤติกรรมกลุ่ม ดังนั้นในการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติในโรงเรียนนั้นจึงเป็นการวัดทักษะด้านการบรรเลงซึ่งไม่สอดคล้องกับคุณค่าที่ค้นพบในการศึกษาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีในบ้านดนตรีต่างๆ

แนวคิดในเรื่องการถ่ายทอดวัฒนธรรมที่เอกวิทย์ ณ ถลางได้กล่าวว่า “การศึกษาคือการถ่ายทอดวัฒนธรรม อย่างไรก็ตามการใช้การศึกษาเป็นมรรคไปสู่ผลดังกล่าวนี้ การศึกษาจะต้องไม่

เพียงแต่ให้ความรู้ ความคิดที่จะให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงของโลก แต่ต้องให้คุณธรรม ศีลธรรม เพื่อเป็นสติเหนี่ยวรั้งใจมิให้ผู้มีความรู้เอาเปรียบผู้ไม่ดี แลเพื่อให้ผู้มีปัญญาทั้งหลายเข้าใจความเป็นมนุษย์ เข้าใจเรื่องธรรมชาติและรู้จักการปรับตัวให้ผสมกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพของสังคมอย่างเหมาะสมพร้อมกันนั้นก็ให้เข้าถึงศิลปะอันมนุษย์สร้างสรรค์เพื่อกลมกลืนจิตใจให้มีสุนทรียภาพสมกับความเป็นมนุษย์ การใช้การศึกษาเพื่อสืบทอดวัฒนธรรมและพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับยุคสมัย จึงมีรายละเอียด เนื้อหาสาระและวิธีการเป็นอันมาก” (เอกวิทย์ ณ ถกลาง, 2536) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้แนวคิดที่มีความสำคัญคือการใช้การศึกษาที่ต้องคำนึงถึงเนื้อหาสาระและรายละเอียดของวัฒนธรรมที่ต้องการถ่ายทอดในเรื่องเนื้อหาองค์ความรู้ควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรม ดังนั้นในการการจัดการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติในโรงเรียนนั้น จึงต้องมีความจำเป็นที่โรงเรียนจะต้องตระหนักถึงคุณค่าของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติและต้องจัดทำแนวทางการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติให้มีความสอดคล้องกับคุณค่าที่พบในวัฒนธรรมการถ่ายทอดนั้นคือ ภูมิรู้และภูมิธรรม โดยต้องเป็นการประสานให้ผู้เรียนได้ศึกษาทั้งกระบวนการของวัฒนธรรมในลักษณะที่เป็นการบูรณาการในศาสตร์หรือรายวิชาต่างๆ ภายใต้แนวทางภูมิรู้และภูมิธรรม โดยใช้หลักการตามที่สุน อมรววิวัฒน์ได้กล่าวว่า “วัฒนธรรมเป็นภาวะความจริงของงามซึ่งปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตมนุษย์ การศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเป็นเสมือนเกลียวเชือก 3 เกลียวที่เกี่ยวข้องประสานกันสนิท โดยที่วัฒนธรรมเป็น *Way of life* ศาสนาเป็น *Way of good life* และการศึกษาเป็น *Way of life development*” (สุน อมรววิวัฒน์, 2536) เพื่อให้เกิดแนวทางในด้านวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายในการจัดการเรียนการสอนตามเป้าหมายที่แท้จริงในตัววัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ

จากการศึกษาในด้านการเรียนการสอนนั้นพบว่าคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนในเชิงปริมาณด้านระยะเวลาและในด้านคุณภาพคือทักษะและเนื้อหาเกี่ยวกับดนตรีประจำชาตินั้นพบว่าไม่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษาเนื่องจากระยะเวลาที่มีจำนวนน้อยประกอบกับภาวะความขาดแคลนบุคลากรในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ จากสภาพปัญหาดังกล่าวนั้นแสดงให้เห็นถึงภาวะความไม่สอดคล้องระหว่างวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติอันมีเอกลักษณ์แตกต่างจากวัฒนธรรมประจำชาติอื่นๆกับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ภาวะดังกล่าวนี้เกิดจากความคาดเคลื่อนในการจัดการศึกษาด้านวัฒนธรรมดนตรีในโรงเรียนผู้วิจัยพบว่าในการจัดการศึกษาเพื่อการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติในโรงเรียนนั้นโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับรูปแบบการจัดการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นไม่มีจำเป็นที่จะต้องมีการศึกษาภายในชั้นเรียนเท่านั้น โดยแท้จริง

แล้วการถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ในสังคมทั่วไปทั้งในครอบครัว ในชุมชนซึ่งมีประสิทธิภาพมากกว่าการสั่งสอนหรือถ่ายทอดในห้องเรียนอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมนั้นเป็นเรื่องของวิถีชีวิตในสังคมนั้นๆ การเรียนรู้และการถ่ายทอดจากประสบการณ์จริง สถานที่จริงจึงเป็นสิ่งที่มีความประสิทธิภาพในการถ่ายทอด ดังนั้นโรงเรียนจึงต้องมีการปรับปรุงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับสภาพสังคมและแนวทางที่เหมาะสมในปัจจุบันโดยการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนและผู้เชี่ยวชาญภายนอกในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนอันเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับในวงการการศึกษาในปัจจุบันที่ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาตินั้นหากจะทำให้ดำรงอยู่ในสังคมได้นั้นในระบบการศึกษาเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญโดยรูปแบบการศึกษานั้นไม่ควรที่จะจำกัดอยู่แต่ภายในชั้นเรียนในโรงเรียนเท่านั้น การศึกษาในเรื่องวัฒนธรรมการถ่ายทอดนั้นสามารถที่จะทำการถ่ายทอดในระบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยได้ดังคำกล่าวของพระยาอนุমানราชชนที่กล่าวว่า “การถ่ายทอดวัฒนธรรมนั้นสามารถถ่ายทอดได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม การถ่ายทอดทางตรงคือการที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาเป็นผู้ถ่ายทอดโดยครูรับหน้าที่ตรงนี้โดยตรง ส่วนการถ่ายทอดทางอ้อมคือการที่คนในสังคมได้เรียนรู้จากการอบรมสั่งสอนของผู้ใหญ่ หรือเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองซึ่งบางครั้งผู้รับการถ่ายทอดก็‘ไม่รู้ตัว’” (พระยาอนุমানราชชน, 2515) และต้องทำการจัดการศึกษาในลักษณะบูรณาการในรายวิชาต่างๆ โดยไม่จำกัดอยู่แต่ในวิชาดนตรีศึกษาเท่านั้นอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมดนตรีนั้นเป็นวัฒนธรรมที่มีคุณค่าในด้านต่างๆที่สามารถบูรณาการในการเรียนการสอนได้ สิ่งที่มีความสำคัญที่ต้องตระหนักถึงอีกประการหนึ่งคือการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงอันจะเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญสำหรับผู้เรียนประกอบกับในการจัดการเรียนการสอนวิชาดนตรีศึกษานั้นโรงเรียนควรมีการปรับปรุงกลวิธีในการเรียนการสอนและการบริหารจัดการชั้นเรียนโดยใช้แนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่ารูปแบบวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่นนั้นมีความคล้ายคลึงกันในด้านแนวคิด จุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติในทุกส่วนแต่การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นและสามารถสร้างความสนใจให้กับชาวญี่ปุ่นในสังคมได้นั้นจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าเกิดจากบริบททางด้านแนวคิดและการประพฤติปฏิบัติตนของชาวญี่ปุ่นในเรื่องของวัฒนธรรมกลุ่ม อันเนื่องมาจากวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นนั้นจะเน้นการทำงานเป็นกลุ่มและเป็นทีม ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าโรงเรียนของประเทศญี่ปุ่นเน้นกิจกรรมความร่วมมือให้ความสำคัญในการอบรมบ่มนิสัยมากพอ ๆ กับให้ความสำคัญ

เนื้อหาวิชาการ สร้างบรรยากาศ การรวมกลุ่ม เพื่อปลูกฝังความเคยชิน ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการรวมกลุ่ม อันเป็นลักษณะที่เด่นสุดของคนญี่ปุ่น สอนการเกาะกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่น เคารพซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ไม่ทำตนให้เด่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม ซึ่งถือเป็นวัฒนธรรมสังคมของคนญี่ปุ่น ที่คอยปลูกฝังให้กับเด็กนักเรียนตลอดเวลา ซึ่งพลังกลุ่มนี้ จะเกิดผลดีต่อส่วนรวมอย่างใหญ่หลวง ถ้าการรวมกลุ่มนั้นมีประสิทธิภาพ พลังแห่งการรวมกลุ่มจะเป็นตัวผลักดันให้สังคมที่ตนสังกัดเจริญรุดหน้าอย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทางสังคมวิทยาตามทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ซึ่งจะเห็นได้จากสภาพความร่วมมือจากสังคมทุกหน่วยจากระบบย่อย ที่หันเหความสนใจสู่ความอยู่รอด ของวัฒนธรรมดนตรีของชาติ ทำให้วันนี้ ดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นมีทิศทางในการพัฒนาและก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง โดยนักดนตรีญี่ปุ่นและชาวญี่ปุ่นเป็นผู้ที่ร่วมดำเนินการอนุรักษ์สืบสานดนตรีประจำชาติตามแนวคิดและความคาดหวังจากสังคมญี่ปุ่นมาโดยตลอด ซึ่งตรงกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ของทาลคอตส์ พาร์สัน นักมานุษยวิทยา สำนักโครงสร้างหน้าที่นิยมที่กล่าวว่า ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุด ในการสร้างบูรณาการของสังคม ดังฉันท์ตามติทางค่านิยม (Value Consensus) รากฐานของโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ประกอบด้วยเป้าหมายและหลักการกว้าง ๆ ซึ่งสมาชิกส่วนใหญ่ของระบบสังคมนั้นเห็นพ้องกันว่าดีงาม รวมถึงการปรับตัวของสังคม ต้องการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก แล้วจึงเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการปรับตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยระบบย่อยของสังคมทุกระบบจะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2534 : 43-51) ในกรณีดังกล่าวนี้จึงพบว่ารูปแบบความร่วมมือในการพัฒนาดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นในสังคมญี่ปุ่นนั้นจึงสามารถพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว รูปแบบความร่วมมือทางสังคมนั้นเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาในทุกด้าน ในกรณีวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นจึงเกิดขึ้นจากภายใต้ความร่วมมือของสถาบันทางสังคมในหลายกลุ่ม อันได้แก่ รัฐบาล ชุมชน บ้านดนตรี สถานศึกษา องค์กรทางธุรกิจ องค์กรอิสระ นักดนตรีประจำชาติ และชาวบ้านที่ให้การสนับสนุนปัจจัยในด้านต่าง ๆ และให้ความร่วมมือในการดำเนินการจัดการศึกษาดนตรีประจำชาติในโรงเรียนทั้งในระดับนโยบายและการปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่องและมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับอันถือได้ว่าเป็นแบบอย่างที่มีความสำคัญที่สังคมควรตระหนักและนำมาเป็นแบบอย่างที่สำคัญในการพัฒนาวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติไทยในโรงเรียนต่อไป

จุดเด่นที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ในการดำรงวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นที่ก่อให้เกิดการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นคือแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยนักดนตรีและนักวิชาการประเทศญี่ปุ่น ทุกท่านเห็นพ้องต้องกันว่า การเรียนในระบบบ้านจะก่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้วัฒนธรรมของประเทศชาติได้ลึกซึ้งกว่าในโรงเรียน ซึ่งต้องอาศัยครูผู้เชี่ยวชาญ ที่ได้รับการถ่ายทอดมาจากบรรพบุรุษ โดยตรง

รวมถึง ความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ระหว่างครูกับศิษย์ มีความเมตตากรุณา เป็นที่ตั้งของการถ่ายทอด ไม่มุ่งเน้น ปริมาณแต่เน้นเรื่องคุณภาพ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าในสังคมญี่ปุ่นนั้นมีความเชื่อว่าหากต้องการนำระบบบ้านเข้าสู่ระบบการศึกษาในโรงเรียนในปัจจุบันจะต้องรื้อระบบการจัดการเรียนการสอนแบบเดิมที่ประเทศมุ่งเน้นความสนใจเฉพาะดนตรีตะวันตกและลิ้มดนตรีประจำชาติ 100 กว่าปี โดยเมื่อภาครัฐหันกลับมาองวัฒนธรรมของชาติตนเองจึงเกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย ตั้งแต่ หลักสูตร บุคลากร และผู้เรียนที่ต้องมีการปรับสภาพการเรียนการสอนใหม่หมด จากแนวคิดที่ได้กล่าวถึงข้างต้นในเรื่องเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นคือเรื่องวัฒนธรรมกลุ่มนั้น ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าประเทศญี่ปุ่นจะมีความโดดเด่นทางวัฒนธรรมดังกล่าวดังจะเห็นได้จาก เมื่อหน่วยงานภาครัฐสั่งการเชิงนโยบายเมื่อใด และเมื่อเป็นนโยบายหน่วยปฏิบัติการทุกหน่วยจะหันความสนใจลงมาทันที และให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง ภาครัฐมีการส่งเสริมทั้งนโยบาย งบประมาณ เพื่ออนุรักษ์ พัฒนาวัฒนธรรมดนตรีของชาติ นักวิชาการในมหาวิทยาลัยทุกแห่งรวมทั้งนักดนตรีต่างร่วมแรงร่วมใจกันปรับหลักสูตรของชาติ บุคลากร เริ่มการเข้ารับการอบรม เพราะมีพื้นฐานเดิมเป็นดนตรีตะวันตกทุกคนหันหน้าเข้าสู่เวทีการอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อฝึกหัดเล่นดนตรีญี่ปุ่น มีการปรับหลักสูตร ได้มีการผสมผสานระหว่างวัฒนธรรมญี่ปุ่นและวัฒนธรรมตะวันตกที่ใช้กันมาโดยตลอด 100 กว่าปี ในโรงเรียน ผู้เรียนมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพใหม่ที่ภาครัฐบังคับสั่งการ โดยที่มึความรู้สึกว่าเป็นของแปลกใหม่ในชีวิต ทั้งที่เป็นวัฒนธรรมรากเหง้าแต่เดิม แต่ด้วยตัวเองรู้จักแต่ดนตรีตะวันตกอย่างสูงอมทางวัฒนธรรมดนตรีจึงทำให้เข้าใจในดนตรีประจำชาติได้ง่ายและเป็นภาพที่ชัดเจนมากด้วย

อาจจะกล่าวได้ว่าแนวคิดที่สำคัญในการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นซึ่งเป็นแนวทางของสังคมวิทยาที่ว่าด้วยทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่ทางสังคมนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งมีส่วนช่วยในการดำรงรักษาวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติได้โดยที่ต้ออาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายความร่วมมือร่วมใจ ความทุ่มเทจากทุกฝ่ายที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศและความสำเร็จของการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ ซึ่งตรงกับทฤษฎีโครงสร้างหน้าที่นิยม ของทัลคอตส พาร์สัน นักมานุษยวิทยา ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ในหนังสือ Social System (อ้างใน ชนิตา รัชพลเมือง, 2534 : 51) โดยมองระบบสังคมว่าเป็นระบบการกระทำกร ซึ่งประกอบด้วยระบบย่อยต่าง ๆ ที่ยึดเหนี่ยวสัมพันธ์กัน การเปลี่ยนแปลงอาจจะเริ่มจากส่วนใดส่วนหนึ่งก็ได้ แต่จะส่งผลกระทบต่อระบบส่วนอื่น ๆ ด้วย สังคมจึงเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างระบบย่อย ๆ ซึ่งก่อให้เกิดโครงสร้าง (Structure) ที่มีกิจกรรมต่างรวมกัน สังคมมีหน้าที่ (Function) ต่อเนื่องและประสานกันเพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือความอยู่รอดของสังคมส่วนรวม

ระบบย่อย ๆ ในสังคมที่สำคัญ ได้แก่

ระบบย่อยที่ทำหน้าที่กิจกรรมครอบครัว โรงเรียนควรสร้างบรรยากาศเสมือนบ้านดนตรีที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการการเรียนดนตรีประจำชาติเข้ากับวิถีชีวิตภายใต้แนวคิดที่สำคัญคือการเป็นสถาบันที่กลมกลืนผู้เรียนได้เป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและมีหลักความรู้ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชาติ

ระบบย่อยที่ทำหน้าที่กิจกรรมด้านการให้การศึกษาอบรม คือระบบโรงเรียนที่ทำหน้าที่ให้การการศึกษาแก่เยาวชนของชาติโดยต้องมีการจัดทำหลักสูตรและปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนให้มีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ

ระบบย่อยที่ทำหน้าที่ด้านความเชื่อและศาสนา หรือวัดที่เป็นเวทีหนึ่งของสังคมไทยตั้งแต่โบราณ ที่มีหน้าที่ดูแล อบรมทางศีลธรรม เพื่อให้คนทำแต่ความดี ละเว้นความชั่ว โดยมีพุทธศาสนาเป็นเครื่องกลมกลืนจิตใจโดยเป็นการกลมกลืนผ่านกระบวนการทางพิธีกรรมที่วัฒนธรรมดนตรีประจำชาติเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง

จากบทเรียนที่ได้จากรูปแบบวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติญี่ปุ่นนั้นในสังคมไทยนั้นการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของดนตรีประจำชาติไทยจึงต้องอาศัยระบบการถ่ายทอดวัฒนธรรมในบ้าน ตามแบบวิธีการดั้งเดิม ที่มีการสืบทอด จากบรรพบุรุษมาจนถึงปัจจุบัน อันเนื่องมาจากนั้นคือแก่นแท้หาสาระที่ได้ตกผลึกจากพลังของความรู้ภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ที่ได้สั่งสมกันมาโดยตลอด ซึ่งการถ่ายทอดตามระบบบ้านนั้นให้จำกัดในวงแคบอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมการถ่ายทอดแต่เดิมมุ่งเน้นเฉพาะความสนใจของผู้เรียนที่มุ่งเน้นจะเป็นนักแสดงมืออาชีพ หรือครูผู้สอนต่อไป ซึ่งระบบบ้านไม่สามารถถ่ายโอนวัฒนธรรมได้ในปริมาณสูง แบบในโรงเรียนที่มีการถ่ายทอดการเรียนการสอนขั้นพื้นฐานที่บังคับให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเล่าเรียน ซึ่งจากข้อสรุปการนำวิธีการถ่ายทอดในบ้านมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพสังคมปัจจุบัน ดังนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ภาครัฐต้องให้ความสำคัญกับคุณค่าของวัฒนธรรมของชาติและเมื่อเห็นความสำคัญแล้วต้องลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์จริงทางการศึกษาตั้งแต่ระดับนโยบาย การวางหลักสูตรของชาติก็ต้องให้หน่วยปฏิบัติ หรือครูดนตรีไทยได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการจัดทำหลักสูตรมิใช่จัดทำโดยกลุ่มนักวิชาการและผู้บริหารโดยไม่มีการศึกษาถึงสภาพที่แท้จริงหรือวัฒนธรรมการถ่ายทอดในเรื่องนั้นๆจึงจะไม่ทราบถึงปัญหาที่แท้จริงของประเทศ นอกจากนี้หลักสูตรทั้งหมดควรเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำ โดยในการจัดทำหลักสูตรนั้นจะต้องลงมือให้ความรู้ ถ่ายทอด ฝึกอบรมในเชิงหลักการ แนวทางในการจัดทำหลักสูตรให้กับครูท้องถิ่น ถึงวิธีการที่จะได้มาซึ่งการปรับหลักสูตรท้องถิ่นกับหลักสูตรของชาตินอกจากข้อเสนอนี้ในแม่บทกฎหมาย ประกอบกับครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญต่อผู้เรียนและวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติและวัฒนธรรมหลักด้านอื่นๆของชาติ อีกทั้งต้องตระหนักถึงคุณค่า

ของวัฒนธรรมแล้วให้ความรักเอาใจใส่ ให้เวลากับการถ่ายทอดค้นหาความสามารถของนักเรียน ออกมาให้ได้ เพื่อจะได้เกิดนักดนตรีไทยขึ้นมาอีกอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งถ้าครูเอาใจใส่ให้เวลา เหมือนกับครูในบ้านดนตรีที่ถ่ายทอดแบบทุ่มเททั้งกายและใจ โดยไม่หวังผลตอบแทนแล้ว นักเรียนหรือผู้เรียนก็จะแสดงความรักความหวงแหนในมรดกของชาติ ซึ่งจะก่อให้เกิดกระบวนการ ด้านการพัฒนาสร้างสรรค์ที่ดีต่อชาติต่อไป

แนวทางในการจัดการศึกษาที่สำคัญนั้นจึงเป็นแนวทางที่โรงเรียนจะต้องประสาน คุณค่าที่พบในวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติโดยต้องคำนึงถึงจารีตในการถ่ายทอดที่มีความสำคัญต่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติเพื่อให้เกิดแนวทางในการจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติได้โดย รูปแบบการจัดการศึกษานั้นโรงเรียนไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างนักเรียนทุกคนให้เป็นนักดนตรีที่มีความชำนาญในการบรรเลงดนตรีประจำชาติ อันเนื่องมาจากจุดมุ่งหมายสำคัญในการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติเพื่อการดำรงรักษาวัฒนธรรมประจำชาติซึ่งในประเด็นดังกล่าวนั้นโรงเรียนควรมี การปรับปรุงแนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อการดำรงรักษาวัฒนธรรมใหม่อันเนื่องมาจากการดำรง รักษาวัฒนธรรมนั้นต้องประกอบไปด้วยแนวทางในการดำเนินการตามหลักการด้านวัฒนธรรม ศึกษาอันประกอบไปด้วย(สาโรช บัวศรี,2531)

1. การฟื้นฟู
2. การอนุรักษ์
3. การเผยแพร่
4. การวิจัยและการพัฒนาด้านวัฒนธรรม

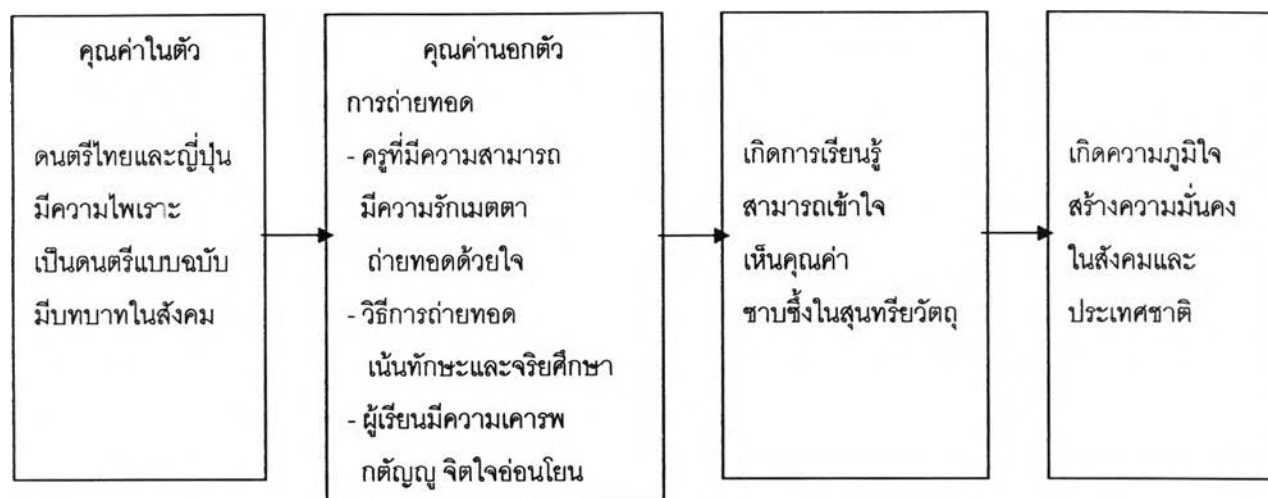
จากหลักการดังกล่าวในการจัดการศึกษาวัฒนธรรมดนตรีในโรงเรียนจึงควรมีแนวทางในการจัดการศึกษาให้ครบทั้ง4ด้านโดยควรให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ในด้านเนื้อหาและคุณค่าในตัววัฒนธรรมให้มากขึ้นโดยการบูรณาการเข้ากับรายวิชาต่างๆที่เปิดทำการเรียนการสอน ในรูปหลักสูตรสถานศึกษาโดยในส่วนของวิชาดนตรีศึกษานั้นจึงควรเป็นวิชาที่เน้นในเรื่องการฝึกฝนทักษะการบรรเลงดนตรีเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาในโรงเรียนนั้นจะต้องเป็นการให้ความสำคัญในการบริหารจัดการจากส่วนบนลงสู่ระดับปฏิบัติการอันได้แก่การที่ภาครัฐต้องเข้ามา ให้ความสนับสนุนร่วมมือในการจัดการเรียนการสอนในด้านการกำหนดนโยบายในการจัดการ เรียนการสอนดนตรีประจำชาติรวมทั้งให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและการจัดการด้าน อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนในการดำเนินการจัดการเรียนการสอน

ปัญหาที่สำคัญประการหนึ่งที่พบคือเรื่องภาวะความขาดแคลนครูผู้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนจากการศึกษาพบสถาบันในการผลิตและพัฒนาครูหรือนักดนตรีที่มีความเชี่ยวชาญด้านการสอนดนตรีประจำชาตินั้นเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ในประเทศญี่ปุ่นนั้นพบว่าสถาบันอุดมศึกษาที่เปิดทำการเรียนการสอนดนตรีประจำชาตินั้นมีเพียงแห่งเดียวในประเทศซึ่งผลิตบุคลากรทางด้านดนตรีประจำชาติได้จำนวนน้อยส่งผลให้ภาวะความขาดแคลนบุคลากรนั้นยังคงดำรงอยู่ในสังคมญี่ปุ่นแม้ว่าจะมีมาตรการในการส่งเสริมทักษะในการบรรเลงดนตรีประจำชาติในลักษณะของการฝึกอบรมให้กับครูดนตรีในโรงเรียนแต่ไม่เพียงพอกับความต้องการในการจัดการศึกษา ซึ่งปัญหาทั้งหมดนั้นอาจกล่าวได้ว่าเกิดจากภาวะความไม่พร้อมและความคาดเคลื่อนในเชิงปรัชญาจุดมุ่งหมายในการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติ

ดังนั้นภาครัฐจึงต้องให้ความสำคัญกับเรื่องการสร้างสถาบันการศึกษาที่ทำการเรียนการสอนดนตรีประจำชาติในสังคมให้มากขึ้นอันเนื่องมาจากวัฒนธรรมดนตรีเป็นวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ในการถ่ายทอดที่ไม่สอดคล้องและแตกต่างจากรูปแบบโรงเรียนในปัจจุบัน โดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนนั้นต้องเป็นการเรียนการสอนที่ตอบสนองต่อคุณค่าและองค์ความรู้ของวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติและบริหารจัดการเรียนการสอนจารีตการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ กล่าวคือต้องเป็นการสร้างสถาบันการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในเรื่องหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอน และต้องมีจุดมุ่งหมายปรัชญาในการจัดการศึกษาให้วัฒนธรรมการถ่ายทอดนั้นคือการถ่ายทอดนั้นมุ่งเน้นในเรื่องการถ่ายทอดความรู้เรื่องการดนตรีควบคู่ไปกับคุณธรรมและจริยธรรม รวมถึงบุคลิกภาพต่างๆโดยเป็นกระบวนการที่ผสมผสานไปกับวิถีชีวิตในการเรียน หรือที่เรียกว่า การสร้างโรงเรียนแบบบ้านดนตรี เพื่อเป็นการผลิตบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการบรรเลงและการถ่ายทอดวัฒนธรรมดนตรีที่ดำรงรักษาวัฒนธรรมประจำชาติได้อย่างทรงคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติต่อไป

ในฐานะของนักพัฒนาศึกษาที่ตระหนักถึงความสำคัญในการใช้มิติของวัฒนธรรมในการพัฒนา จึงได้ศึกษาเพื่อหาคคุณค่า ความหมาย และการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติ อันเป็นความรู้ดังกล่าว จะเป็นข้อมูลทางวัฒนธรรมมาจัดการศึกษาในโรงเรียน เพื่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพในอันที่จะกลับมาพัฒนาสังคมต่อไป อันเป็นทางเลือกหนึ่งของมิติการใช้วัฒนธรรม เพื่อการพัฒนาคนไทยให้เข้าสู่การเป็นคนไทยที่มีความเป็นไทยอย่างสมบูรณ์ ในการศึกษาครั้งนี้พบว่าดนตรีประจำชาติไทยและญี่ปุ่น มีคุณค่าในตัวของมันเองอย่างชัดเจน และการถ่ายทอดดนตรีประจำชาติทั้งสอง เป็นคุณค่าในตัวที่สอดคล้องแทรกจริยศึกษาไว้ในวิธีการถ่ายทอดทักษะทางดนตรีทั้งสอง

เพื่อให้เกิดเป้าหมายสุดท้ายคือ การสร้างมนุษย์ ที่มีคุณค่าทั้งร่างกาย จิตใจ ในอันเป็นแนวทางการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ข้อค้นพบจากการวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาวัฒนธรรมดนตรีประจำชาติดังต่อไปนี้

1. ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานพิเศษขึ้นในส่วนราชการที่มีความรับผิดชอบด้านการศึกษา ศิลปะ วัฒนธรรม เพื่อผลักดันให้มีความเคลื่อนไหวในการดำเนินงานด้านการพัฒนากระบวนการสืบสานศิลปะดนตรีประจำชาติ
2. ควรมีการจัดประชุมหรือสัมมนานักวิชาการ ครูคณตรีระดับท้องถิ่น เพื่อพิจารณาหลักสูตรการสอนคณตรีประจำชาติให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ต่อไป
3. ควรมีการสัมมนาครูสอนคณตรีประจำชาติ ในเรื่องแนวคิด เนื้อหาและวิชาการสอน โดยเชิญวิทยากรที่เป็นครูในบ้านคณตรีหรือสำนักคณตรีกับนักการศึกษา นักพัฒนาศึกษา ที่จะสามารถถ่ายทอดคุณลักษณะ และคุณค่าที่ถูกต้องให้แก่ผู้เรียน
4. ควรจัดอบรมสัมมนาครูคณตรีไทยทั่วประเทศ เพื่อพัฒนาเทคนิคการสอนคณตรี ให้ก้าวหน้า อย่างสม่ำเสมอ ปีละครั้งเป็นอย่างน้อยโดยให้ภาควิชาคณตรีในมหาวิทยาลัยเป็นผู้จัด
5. ควรต้องพยายามเสริมทักษะให้กับครูคณตรี รวมทั้งให้ครูต้องซาบซึ้งในคณตรีไทยด้วยตนเองก่อน เพราะครูคือบุคลากรที่สำคัญที่สุดในการถ่ายทอดคณตรี ดังนั้น ถ้าตัวครูเองยังไม่ซาบซึ้งถึงแก่นของคณตรีแล้ว คงไม่สามารถถ่ายทอดความสุนทรีย์ของคณตรีสู่ผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยวัฒนธรรมการถ่ายทอดดนตรีไทยในภูมิภาคต่าง ๆ
2. ควรมีการวิจัยดนตรีพื้นบ้านเพื่อศึกษาองค์ความรู้และนำมาใช้ในหลักสูตร
3. ควรมีการวิจัยอิทธิพลวัฒนธรรมตะวันตกกับดนตรีไทย
4. ควรมีการวิจัยความหมายและคุณค่าของดนตรีประจำชาติต่อไป